

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA POSLOVANJA SLOVENSKE SLABE BANKE DUTB IN
PRIMERJAVA USPEŠNOSTI POSLOVANJA S PRIMERLJIVIMI
MODELI SLABIH BANK**

Ljubljana, marec 2019

MITJA AHČIN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Mitja Ahčin, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza poslovanja slovenske slabe banke DUTB in primerjava uspešnosti poslovanja s primerljivimi modeli slabih bank, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Aljošo Valentinčičem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 GOSPODARSKA IN FINANČNA KRIZA	2
1.1 Izvor svetovne gospodarske in finančne krize	2
1.2 Gospodarska in finančna kriza v Sloveniji.....	4
1.2.1 Razlogi za slabo gospodarsko stanje Slovenije.....	5
1.2.1.1 Zadolženost podjetij	6
1.2.1.2 Odziv vlade.....	8
1.2.1.3 Izogibanje prestrukturiranju gospodarstva in optimizaciji poslovanja	8
1.2.2 Posledice krize v slovenskem gospodarstvu	9
1.2.3 Posledice krize za slovenski bančni sistem	12
1.2.4 Izvedeni ukrepi za doseganje stabilnosti v bančnem sektorju	18
1.2.4.1 Rezultati stresnih testov.....	21
1.2.4.2 Ukrepi krepitve bank	23
2 SLABA BANKA	26
2.1 Mehanizem slabe banke	26
2.2 Vpeljava modela slabe banke v Sloveniji – DUTB	30
2.3 Vpeljava modela slabe banke v Španiji – SAREB.....	35
2.4 Vpeljava modela slabe banke na Irskem – NAMA	38
2.5 Vpeljava modela slabe banke v Latviji – Reverta	42
3 ANALIZA POSLOVANJA SLOVENSKE SLABE BANKE IN PRIMERJAVA S PRIMERLJIVIMI SLABIMI BANKAMI.....	44
3.1 Analiza poslovanja slovenske slabe banke DUTB	44
3.1.1 Ustvarjeni prilivi	44
3.1.2 Izkaz poslovnega izida	46
3.1.3 Bilanca stanja	50
3.2 Predstavitev izbranih kriterijev za presojo uspešnosti poslovanja slabe banke	54
3.3 Analiza uspešnosti poslovanja slovenske slabe banke in izbranih tujih primerljivih slabih bank na podlagi izbranih kriterijev	55
3.3.1 Poplačilo za namen financiranja prevzetih sredstev izdanega dolga	55
3.3.2 Gibanje strukture prevzetih sredstev	57

3.3.3	Ustvarjeni prilivi	60
3.3.4	Stroškovna učinkovitost.....	62
3.3.5	Donosnost na kapital.....	63
SKLEP	64
LITERATURA IN VIRI	66
PRILOGE	73

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Gibanje ključnih makroekonomskih kazalnikov	9
Tabela 2:	Pričakovani primanjkljaj kapitala bank brez odloženih terjatev za davke	22
Tabela 3:	Pregled izvedenih ukrepov za namen krepitve stabilnosti bank (v mio EUR)....	25
Tabela 4:	Prenos sredstev na SAREB po posameznih bankah (v mio EUR).....	38
Tabela 5:	Prenos sredstev na NAMA po posameznih bankah (v mrd EUR)	42
Tabela 6:	Izkaz poslovnega izida.....	46
Tabela 7:	Rezultat iz posojil	46
Tabela 8:	Rezultat iz lastniških naložb in obveznic	47
Tabela 9:	Rezultat iz zalog nepremičnin in opreme	47
Tabela 10:	Odhodki financiranja	48
Tabela 11:	Stroški poslovanja	49
Tabela 12:	Bilanca stanja.....	50

KAZALO SLIK

Slika 1:	Gibanje 6-mesečnega Euriborja	4
Slika 2:	Zadolženost celotnega gospodarskega sektorja Slovenije (v mio EUR).....	7
Slika 3:	Gibanje bonitetnih ocen za Slovenijo (bonitena ocena konec leta)	12
Slika 4:	Gibanje deleža nedonosnih terjatev v skupnem dolgu (%) in višina oblikovanih rezervacij in slabitev bank (v mio EUR).....	14
Slika 5:	Gibanje kapitalske ustreznosti bank v Sloveniji in EU (v %) (povprečje).....	15
Slika 6:	Tri največje banke: zahtevane in realizirane dokapitalizacije po letih (v mio EUR).....	16
Slika 7:	Prikaz letnih rasti posojil nebančnemu sektorju, podjetjem in gospodinjstvom (v %).....	17
Slika 8:	Prenosne cene po bankah (v mio EUR)	33
Slika 9:	Prenosne cene in bruto izpostavljenosti po panogah (v mio EUR).....	34
Slika 10:	Ustvarjeni prilivi v obdobju poslovanja DUTB (v mio EUR)	45
Slika 11:	Vrednost sredstev in sprememba vrednosti sredstev v analiziranem obdobju.....	51
Slika 12:	Gibanje finančnih obveznosti družbe DUTB v analiziranem obdobju (v mio EUR).....	53

Slika 13: Višina preostalega dolga v deležu celotnega izdanega dolga	57
Slika 14: Struktura prevzetih sredstev v obdobju primerjalne analize (v mrd EUR) in prikaz vrednosti sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev	59
Slika 15: Višina kumulativno ustvarjenih prilivov kot delež vrednosti	61
Slika 16: Letni stroški poslovanja kot % povprečne vrednosti sredstev istega obdobja	63

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Bonitetni sistem ocenjevanja – Moody's, Standard & Poor's in Fitch	1
Priloga 2: Poplačilo za namen financiranja prevzetih sredstev izdanega dolga	2
Priloga 3: Struktura prevzetih sredstev v obdobju primerjalne analize in prikaz vrednosti sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev po izbranih bankah....	3
Priloga 4: Višina kumulativno ustvarjenih prilivov kot delež vrednosti vseh prevzetih sredstev po izbranih bankah.....	4
Priloga 5: Letni stroški poslovanja kot % povprečne vrednosti	5
Priloga 6: Donosnost na kapital (ROE) po bankah	6

UVOD

Slovenija je bila od nekdaj kot majhno in odprto gospodarstvo podvrženo tveganjem, ki so izhajala iz tujih držav. Svetovna finančna in gospodarska kriza je prizadela Slovenijo, ko se je le-ta razširila iz Združenih držav Amerike (v nadaljevanju ZDA) v države Evropske unije (v nadaljevanju EU). Slovenija na morebitno krizo ni bila pripravljena in je kljub doseganju visokih stopenj rasti in pozitivnim obetom imela stanje gospodarstva močno podvrženo zunanjim in notranjim tveganjem. To je privedlo do hudih posledic za slovensko gospodarstvo ob nastanku krize.

Kriza je prav tako izpostavila nekatere slabosti slovenskega bančnega sistema, ki je pred njo veljal za stabilnega in je dosegal visoke dobičke. Banke so v tistem času izdajale neprimerna oziroma slabo zavarovana posojila ter so slabo upravljale tveganja. To se je izkazalo za eno ključnih slabosti slovenskega bančnega sistema tistega časa. Rezultat slabega poslovanja bank se je pokazal ob nastanku krize in poslabšanju gospodarskih razmer, ko so prezadolžena podjetja ob naraščajočih izgubah in krčenju prihodkov le s težavo odplačevala posojila ali pa jih preprosto niso zmogla. Slaba zavarovanja in neodplačevanje teh posojil so vodila v poslabšanje kreditnih portfeljev in povečan obseg oblikovanja rezervacij in slabitev. To je preko izkaza poslovnega izida vplivalo na poslovni rezultat bank in posledično kapital. Slabi poslovni rezultati ter naraščajoč delež slabih posojil so negativno vplivali na kapitalsko ustreznost bank. Že tako slabe razmere v bančnem sistemu je dodatno poslabšalo prepozno in nezadostno ukrepanje države. Poslabšanje razmer v gospodarstvu, potrebna razdolžitvev podjetij ter prepozno in nezadostno ukrepanje za sanacijo razmer v bančnem sistemu je vodilo do krčenja obsega danih posojil.

Slovenija se je tako tekom krize zaradi zgoraj že povzetih dejavnikov znašla v okolju, v katerem se je dostop do posojil bistveno otežil, hkrati pa so se pogoji za pridobitev financiranja močno poostri. Obseg posojil v slovenskem gospodarskem okolju se je v obdobju krize močno skrčil. Tako stanje lahko definiramo kot kreditni krč, ki negativno vpliva na gospodarsko aktivnost (Kreditni krč, 2009).

Gospodarska kriza je izpostavila vrsto šibkosti v slovenskem bančnem sistemu in je terjala ukrepanje tako v samih bankah kot tudi na področju systemske ureditve. Za namen stabilizacije in zaježitve širitve negativnih posledic slabih razmer v javne finance in gospodarstvo je bila sanacija bančnega sistema ključnega pomena (Ministrstvo za finance, 2015, str. 3).

Z namenom stabilizacije in sanacije bančnega sistema, katerega stanje se je tekom krize drastično poslabšalo, je Državni zbor Republike Slovenije v letu 2012 sprejel Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), Ur. l. RS, št. 105/2012. Zakon določa ukrepe, ki jih Vlada Republike Slovenije lahko sprejme za krepitev bank in

bančnega sistema. Zakon opredeljuje ukrepe, kot so dokapitalizacija bank, odkup in prenos slabih terjatev na slovensko slabo banko Družbo za upravljanje terjatev bank (v nadaljevanju DUTB) ter poročta teh odkupov, poročta za namenske družbe in posojila v skrajni meri.

Vpeljava mehanizma modela slabe banke sicer ne doseže odprave slabih terjatev, kar tudi ni cilj. Namen prevzema slabih terjatev je sprostitev teh naložb iz komercialnih bank v zameno za likvidna sredstva ter s tem omogočiti izboljšanje poslovanja. Ukrep, ki omogoča bankam počistiti portfelj slabih naložb v zameno za likvidna sredstva, pozitivno vpliva na izboljšanje sposobnosti bank pri zagotavljanju kreditiranja gospodarstva. Banke naj bi tekom časa pridobile toliko obresti od novo izdanih kreditov, da naj bi pokrile izgubo, ki so jo realizirale v obdobju odobritve slabih posojil in pred prenosom na slabo banko (Baumgardener, Grundman & Pinedo, 2009, str. 2).

Cilj slabe banke je konsolidacija in spremljava slabih terjatev ter z uporabo različnih ukrepov realizirati čim boljše unovčenje prevzetih sredstev. S tem naj bi povrnili zaupanje investorjev v delovanje bank in bančnega sistema, očiščenega slabih terjatev, ter povrnili davkoplačevalski denar, ki je bil potreben za sanacijo bančnega sistema (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 28–29).

V magistrskem delu bom poskušal predstaviti posledice finančne krize za slovensko gospodarstvo in bančni sistem ter prikazati izvedene ukrepe za namen stabilizacije in sanacije bančnega sistema. Pri predstavitvi in analizi omenjenih ukrepov se bom osredotočil na predstavitev mehanizma sistema slabe banke. Podrobneje bom analiziral postopek vpeljave modela slovenske slabe banke ter poslovanje le-te. Za namen presoje uspešnosti poslovanja bom na podlagi določenih kriterijev primerjal uspešnost poslovanja slovenske slabe banke ter izbranih primerljivih tujih slabih bank. Podobno kot pri predstavitvi slovenske slabe banke bom tudi pri predstavitvi primerljivih slabih bank razložil sam način in potek vpeljave slabe banke v sistem ter nato opisal tudi družbe same.

1 GOSPODARSKA IN FINANČNA KRIZA

1.1 Izvor svetovne gospodarske in finančne krize

Svetovno gospodarsko in finančno krizo je povzročila finančna kriza z nastankom v ZDA, v letih 2007–2008. Trgovanje z izpeljanimi finančnimi instrumenti, ki so v največji meri temeljili na hipotekarnih kreditih in so ob nastanku krize vodili do zloma nepremičninskega trga v ZDA, je predstavljalo enega glavnih vzrokov nastanka krize.

V državah, kjer je bila ta kriza prisotna in je pustila največji pečat (ZDA, Islandija in evropske države), je jedro krize predstavljalo trgovanje z izpeljanimi finančnimi instrumenti in z njimi povezan ves bančni sistem. Zasluzek, ki ga je omogočilo trgovanje s

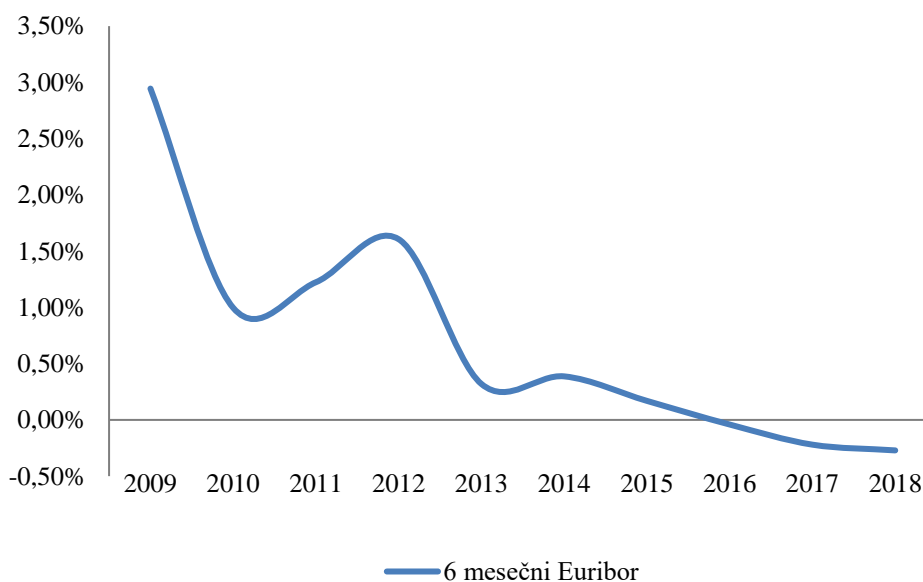
temi finančnimi instrumenti je vodilo do povečanega obsega danih posojil bank. V nekaterih teh finančnih instrumentih pa so bila zapakirana in skrita tudi slaba posojila, za odplačevanje katerih pa posojilojemalci niso imeli zadostnih sredstev ter primernih zavarovanj. Veliko posojilojemalcev je s temi viri financiralo gradnjo in nakup hiš, sami pa so imeli prenizke oziroma nezadostne vire za poplačila teh sredstev oziroma dolgov. Prav to pretirano povpraševanje po nepremičninah zaradi možnosti lahke dostopnosti virov financiranja brez zadostnega jamstva je povzročilo tako imenovani »nepremičninski balon«. Vsi prisotni v finančnem sistemu so ob tem generirali velike dobičke pri trgovanju s finančnimi instrumenti, ki pa niso imeli ustrezne ocene tveganja (Singhm, 2017).

Ključno vlogo v vsem tem procesu so imele banke, ki so prelahkotno izdajale posojila brez pravega pregleda kreditnesposobnosti posojilojemalca ter bonitetne agencije, ki so izdajale ugodne ocene tveganja tudi za tiste finančne instrumente, katerih sredstva so predstavljala posojila danim posojilojemalcem z nizkimi in nerednimi prihodki. Malomarni izbor ustreznih posojilojemalcev in zvišanje obrestnih mer sta vodila do neodplačevanja posojil in pozneje do zloma nepremičninskega trga. 15. septembra 2008 je zaradi prevelike izpostavljenosti do teh izvedenih finančnih instrumentov propadla investicijska banka Lehman Brothers, kar velja za zlom finančnega sistema. Stečaj omenjene banke je privedel do zaostrovanja razmer na trgu, zlasti pri posojanju denarja na trgu. Zaradi previdnosti so banke začele zavzemati bolj konzervativne pozicije in so zaostriale politiko posojanja denarja. Banke si niti med seboj niso več posojale denarja, kar je privedlo do kreditnega krča, to pa je ohromilo domače gospodarstvo in pozneje tudi gospodarstva mnogih držav po celem svetu, ko se je kriza razširila. Zaradi globalne povezanosti finančnih trgov se je že po nekaj mesecih kriza razširila v Evropo in v druge dele sveta. Prav tako se je kriza s finančnih trgov razširila v realno gospodarstvo, kjer se je pravzaprav z naraščanjem hipotekarnih posojil tudi začela. Kriza v Evropi je bila v obdobju prenosa iz ZDA najmočnejše prisotna predvsem v Španiji, Veliki Britaniji in na Irskem. Vse zgoraj omenjene države so se srečevale s precenjenimi vrednostmi nepremičninskega trga, kar je ob prenosu krize privedlo do zrušitve nepremičninskih trgov. Krizo pa niso občutile zgolj zgoraj omenjene države EU, saj se je le-ta v nadaljevanju prenesla na finančne trge in gospodarstva skoraj vseh držav EU. Posojilni in denarni toki so zaradi previdnosti bank v tem obdobju skoraj v celoti zamrli. Banke so želele zaradi negotove prihodnosti čim več gotovine zadržati zase (Štiblar, 2008, str. 86, 90 in 100).

Za pomoč evropskim bankam in upajoč na spodbuditev denarnih tokov med bankami se je reševanju krize priključila tudi Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB). Ta je v času krize skrbela za cenovno in finančno stabilnost trgov EU. Eden izmed odgovorov na finančno krizo je bil, da je ECB sprejela ukrep nižanja obrestne mere. Ta se je v obdobju med julijem 2008 in majem 2009 spustila s 4,25 % na 1 % (Banka Slovenije, brez datuma). Od ustanovitve skupnega valutnega območja ja bil ta spust obrestne mere rekorden. Pozneje se je obrestna mera spustila tudi pod 1 % ter v nadaljevanju postala celo negativna.

To pomeni, da morajo banke, ki hranijo denar na računih pri ECB, za to storitev sedaj plačevati. S tem ukrepom ECB želi demotivirati banke, da »parkirajo« denar pri ECB in ga raje spustijo v obtočnik v obliki danih posojil in podobno. Tako je glavni namen spuščanja obrestnih mer olajšati dostop do likvidnosti in blažiti posledice finančne krize. Znižanje obrestnih mer pri centralni banki navadno vodi v znižanje obrestnih mer v bančnem sistemu, saj je strošek sposojanja denarja za banko nižji, kar jih spodbudi k sposoji denarja in plasiranju le-tega v gospodarstvo. Posledično si tako tudi gospodarstvo lažje in ceneje sposodi denar in spodbudi investicijsko dejavnost. Vendar morajo biti centralne banke pri tem ukrepu zagotavljanja likvidnosti previdne, saj s tem povečujejo nevarnost previsoke stopnje inflacije. Gibanje Euriborja v obdobju 6 mesecev je vidno na spodnji sliki.

Slika 1: Gibanje 6-mesečnega Euriborja

Prirajeno po Euribor EBF (brez datuma).

Kriza se je v nadaljevanju prenesla tudi na gospodarske in finančne trge Slovenije. Majhen domači trg zahteva vpetost izvoza slovenskih podjetij na mednarodne trge in posledično odvisnost domačega gospodarstva od izvoza. Prav zaradi te globalne povezanosti in odvisnosti trgov so se gospodarske razmere poslabšale tudi pri nas.

1.2 Gospodarska in finančna kriza v Sloveniji

Slovenija je bila od nekdaj kot majhno in odprto gospodarstvo dovzetna za tveganja, ki so izhajala iz tujih držav. Svetovna finančna in gospodarska kriza je prizadala Slovenijo, potem ko se je le-ta razširila iz ZDA v države EU. Slovenija je že pred začetkom svetovne finančne krize imela strukturne težave, predvsem previsoko javno porabo in zadolženost podjetij. Vendar so te težave zaradi lahkega dostopa do finančnih sredstev in relativno

visoke gospodarske rasti lahko ostale prekrite javnosti. Slovensko gospodarstvo je v letu 2007 dosegalo celo 6,9 % stopnjo rasti, kar je bila najvišja stopnja rasti bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) v samostojni Sloveniji. To rast je spremljala inflacija, ki je porasla na 5,7 %, anketna brezposelnost se je znižala na 4,9 %, tekoči plačilno bilančni primanjkljaj pa je znašal 4,9 % BDP. Tako je celotno dogajanje spremljala vedno večja neuravnoteženost plačilne bilance in nestabilnost cen (Štiblar, 2008, str. 28).

Slovenski finančni sektor na ameriškem finančnem trgu ni imel veliko naložb. Posledično finančna kriza ni imela direktnega vpliva na slovenske banke, kot ga je imela na druge banke v Evropi. Slovenski finančni sektor in banke je prizadelo zlasti povečanje tveganj ter nezaupanje na mednarodnem denarnem trgu, kar je posledično privedlo do zmanjšanja financiranja slovenskih bank s strani tujih. Slovenke banke so se soočale s pomanjkanjem likvidnosti. Čeprav so slovenske banke in zavarovalnice na začetku krize zatrjevale, da ne potrebujejo finančne pomoči od države ali centralne banke, so v nadaljevanju krize nekatere banke kljub temu iskale in potrebovale finančno podporo in bile dokapitalizirane s strani države (Štiblar, 2008, str. 137). Slovenija je ob tem padla za več mest na lestvicah mednarodne konkurenčnosti, domači kapital se je pričel zaradi negotovosti seliti v tujino, strateški tuji investitorji pa so na slovenskem trgu pričeli odprodajati naložbe oziroma se dezinvestirati. Prav tako je pomanjkanje finančnih virov iz tujine negativno vplivalo na poslovanje bank in je posledično vodilo do težav pri pridobivanju kreditov prebivalstva in podjetij. Vse to je pripeljalo do neprilučnega poslovnega okolja, ki ne privablja tujih naložb in domača podjetja ne motivira k investiranju, širitvi poslovanja in razvoju novih poslovnih modelov. Poslovna pričakovanja slovenskih podjetij so bila bistveno bolj zadržana od povprečja EU (GZS, 2010). Z nižjo gospodarsko aktivnostjo v svetu in neprilučnim poslovnim okoljem so problem imeli predvsem prezadolženi izvozniki, ki so se zadolžili na podlagi pričakovanj visoke gospodarske rasti in pozitivnih obetov poslovanja.

Kot je bilo že omenjeno v prejšnjih odstavkih, Slovenija na morebitno krizo ni bila pripravljena in je kljub doseganju visokih stopenj rasti in pozitivnim obetom imela stanje gospodarstva močno dovzetno za zunanja in notranja tveganja. To je privedlo do hudih posledic za slovensko gospodarstvo ob nastanku krize.

1.2.1 Razlogi za slabo gospodarsko stanje Slovenije

Za slabo stanje slovenskega gospodarstva obstajajo različni razlogi. Zanimivo je, da slovensko gospodarstvo ni zapadlo v recesijo zaradi izpostavljenosti slovenskih bank izvedenim finančnim instrumentom, kot se je to zgodilo nekaterim bankam v ZDA in Evropi. Zagotovo je svetovna gospodarska kriza vodila do oteženih domačih gospodarskih razmer, vendar pri sami intenziteti krize izstopajo predvsem trije vzroki, ki so značilni predvsem za slovensko gospodarsko in politično okolje (Damijan, 2011):

- Prevelika zadolženost podjetij zaradi neracionalnih investicijskih projektov in izpostavljenost bank s slabimi terjatvami.
- Napačen in neučinkovit odziv vlade.
- Izogibanje prestrukturiranju gospodarstva in optimizacije poslovanja.

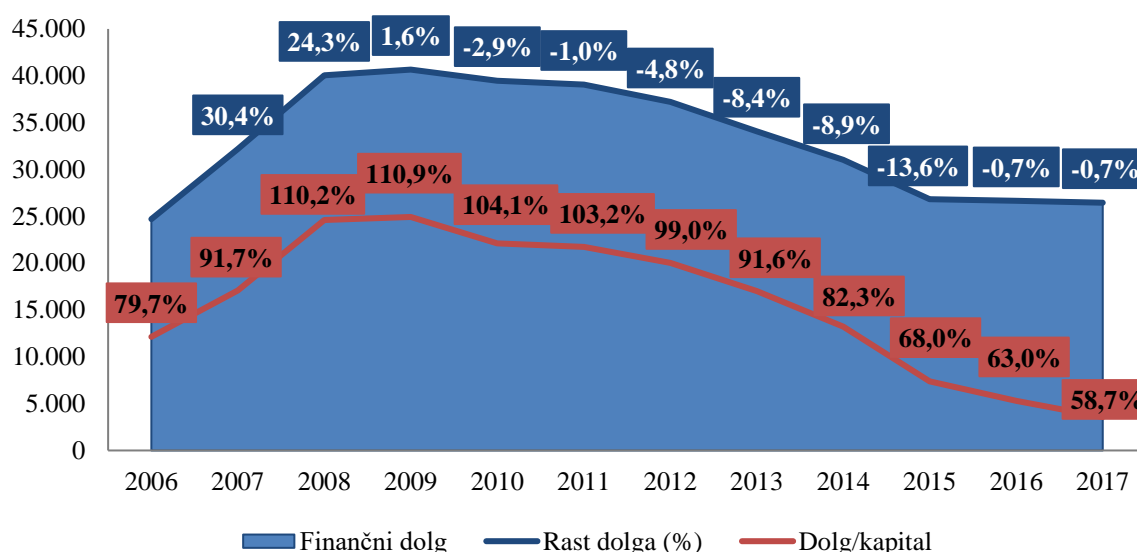
1.2.1.1 Zadolženost podjetij

Po podatkih Urada Republike Slovenije (v nadaljevanju UMAR) za makroekonomske analize in razvoj so bila slovenska podjetja pred in v času krize, po razmerju med dolgom in kapitalom, bistveno bolj zadolžena od povprečne zadolženosti podjetij v državah evroobmočja. Bolj zadolžena so bila le še podjetja v Grčiji, Malti in Latviji. Razmerje dolga in lastniškega kapitala slovenskih podjetij je leta 2008, ko je bil le-ta najvišji, znašal 146 %. Na pretirano zadolženost in visoko razmerje dolga in lastniškega kapitala je vplivala zlasti naklonjenost podjetij za financiranje različnih poslovnih in nepremičninskih projektov z viri dolžniškega financiranja namesto z lastniškimi viri, ki pa so se v obdobju krize zaradi negativnih gibanj na kapitalskih trgih in slabih poslovnih rezultatov še dodatno skrčili (UMAR, 2014, str. 10).

Visok delež dolžniškega financiranja pomeni povečano ranljivost gospodarstva v primeru finančne krize, ko se banke soočajo z izzivom vračanja posojil, zaradi česar sledi pritisk vračanja posojil na podjetja. Zadolževanje so najhitreje povečala ravno podjetja iz izrazito cikličnih gospodarskih dejavnosti, kot je poslovanje z nepremičninami in gradbeništvo, ki so jim gospodarska prosperiteta in tudi investicijski projekti države omogočali nadpovprečno rast, ter finančni holdingi, ki so s pomočjo prekomernega zadolževanja poskušali pridobiti predvsem lastniški vpliv nad čim večjim delom gospodarstva z neučinkovitim korporativnim upravljanjem in brez prave vizije razvoja podjetja (Banka Slovenije, 2015, str. 17). Prav tako so bila mnoga podjetja, sicer zdrava in z dobrim poslovnim modelom, tarče menedžerskih prevzemov. Pomembno pri tem je, da je bila večina tovrstnih menedžerskih prevzemov, izpeljanih s posojili in na račun izčrpanja družb, ki so bile prevzete. Zakon o prevzemih (ZPre-1), Ur. l. RS, št. 47/1997, namreč ni prepovedoval prevzema podjetja z zastavo premoženja ciljnega podjetja. S tem, ko je prevzemnik družbo dodatno zadolžil s financiranjem prevzema, jo je postavil v tvegan položaj. Ko se je situacija na trgih kot posledica krize poslabšala, te družbe niso mogle več poplačevati dolgov, ki so nastali ob prevzemu in niso mogle več podpirati poslovanja. Število menedžerskih prevzemov se je po letu 2004 povečevalo in doseglo vrhunec leta 2007, ko je bilo izdanih 35 dovoljenj za prevzem (Lorenčič, 2011). Največji menedžerski prevzem v Sloveniji je bil poskus prevzema podjetja Merkur, ki je znašal 530 milijonov EUR (Tomažič, 2008, str. 3). Poskus prevzema se je končal neuspešno, saj je podjetje leta 2014 zaradi prezadolženosti po potrjenih dveh prisilnih poravnava in prenosu zdravih poslovnih jeder, obveznosti in nepremičnin na novoustanovljena podjetja končalo v stečaju. Zadolženost celotnega gospodarskega sektorja Slovenije je vrh dosegla leta 2009,

ko je le-ta znašala 40,6 milijarde EUR, kot delež v kapitalu pa je dolg predstavljal 110 %. Finančni dolg se je v obdobju 2006–2008 kumulativno povečal za 65 %. Razdolževanje podjetij poteka vse od leta 2010, ki je bilo sprva posledica prenehanja poslovanja, v poznejših letih pa tudi dejanskega razdolževanja. Finančni dolg podjetij se je v obdobju 2009–2017 kumulativno znižal za 14 milijard EUR oziroma za 35 %. Kazalniki sposobnosti podjetja odplačevanja dolgov se v zadnjem obdobju prav tako izboljšujejo. Razmerje med celotnim finančnim dolgom in EBITDA (poslovni izid pred davki, obrestmi in amortizacijo) se od leta 2009 znižuje. Spodnja slika 2 prikazuje zadolženosti slovenskega gospodarstva od leta 2006 do 2017.

Slika 2: Zadolženost celotnega gospodarskega sektorja Slovenije (v mio EUR)

Prirejeno po Gvin (brez datuma).

Visoka zadolženost slovenskih podjetij je eden najpomembnejših omejitvenih dejavnikov za pridobitev dodatnega financiranja pri bankah, kar vpliva na poslovanje in rast podjetij. Slovensko gospodarstvo se je tako v obdobju krize znašlo v kreditnem krču, ko so banke zaradi lastnih težav (likvidnostnega problema) in visoke zadolženosti podjetij začele vršiti pritisk vračanja posojil ter niso več posojale denarja. S tem podjetja niso zmogla uvajati novih poslovnih modelov in investicij, ki bi pripomogle k večji dobičkonosnosti poslovanja in rasti (Banka Slovenije, 2012a, str. 27–28).

Gospodarska kriza se je tako dodatno zaostрила, ko slovenska podjetja zaradi omejenih virov financiranja niso zmogla investirati in razvijati poslovnih modelov ter slediti trendom v industriji. Slovenska podjetja niso uspela dohajati tujih podjetij in ostati konkurečna na trgu. Podjetja so čedalje težje preživela na trgu in odplačevala posojila. Posojila, ki so jih podjetja težko in neredno vračala, banke smatrajo kot »slaba« posojila in jim je potrebno nameniti posebno pozornost in skrbnost. Zaradi zgoraj omenjenih razlogov je število

»slabih« posojil v slovenskem bančnem sistemu začelo naraščati, kar je dodatno vplivalo na zaskrbljenost bank in konzervativnost pri dodeljevanju novih posojil.

1.2.1.2 Odziv vlade

Slovenski vladi lahko očitamo napačen in neučinkovit odziv na nastalo situacijo. Vlada je v začetku krize storila dve temeljni napaki, ignorirala je težave v bančnem sektorju ter prelagala odločitev za sanacijo bank v državnem lastništvu. Vlada je več let po nastanku krize odlagala nujno dokapitalizacijo bank, kar je vodilo še do dodatne intenzitete kreditnega krča (Damijan, 2011).

Odsotnost konkretnih ukrepov za sanacijo slovenskega bančnega sistema v začetku krize je na poslovanje bank, celotnega bančnega sistema in delovanje gospodarstva vplivala negativno (Banka Slovenije, 2015, str. 51–52). Podobno razmišlja tudi dr. Janez Prašnikar, redni profesor na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki meni, da je bilo v obdobju krize zanemarjeno dejstvo, da je zaradi zadolženosti bank in podjetij, omejene sposobnosti zavarovanj, zagotavljanja ustrezne kapitalske ustreznosti oziroma potreb bank po vračanju kreditov ter splošne negotovosti prišlo do bistvenega znižanja likvidnosti in finančne podpore gospodarstvu. Če k temu dodamo varčevalne ukrepe, je na račun (ne)sprejetih ukrepov ekonomske politike prišlo do presežnega padca gospodarske rasti, kar je državo potisnilo v recesijo (Bratanič, 2013).

Po mnenju nekaterih ekonomistov bi vlada že takoj ob nastanku krize oziroma bistveno prej kot leta 2013 morala po švedskem ali nemškem zgledu ustanoviti »slabo banko« ter sanirati banke v državni lasti preko izločitve slabih terjatev. S tem bi se bančni sistem bistveno hitreje izvil iz kreditnega krča, kar bi pozitivno vplivalo na gospodarstvo države. Tako pa se je vlada pretvarjala, da problem s slabimi terjatvami ni kritičen in da ga bodo banke zmogle same rešiti in sanirati (Damijan, 2011).

1.2.1.3 Izogibanje prestrukturiranju gospodarstva in optimizaciji poslovanja

Da je bila kriza v Sloveniji hujša kot v drugih državah, pa je botrovalo tudi neizvedeno prestrukturiranje poslovanja mnogih slovenskih podjetij. Poslovni modeli so ostali enaki še iz časa razpada nekdanje Jugoslavije. Večina industrij, v katerih poslujejo slovenska podjetja, spada v nizko ali srednjo tehnološko raven, pri čemer so ta podjetja v večini specializirana kot dobavitelji vmesnih proizvodov končnih tujih kupcev. Po podatkih, dostopnih na Statističnem uradu republike Slovenije (v nadaljevanju SURS), so v času krize polovico izvoza predstavljali vmesni proizvodi (sestavni deli) in le petina končnih proizvodov. Polovico izvoza so tako predstavljala podjetja, ki so dobavljala vmesne dele, za katere pa je značilna nizka dodana vrednost. Za ta podjetja je prav tako značilen visok delež fiksnih stroškov. Ti otežujejo poslovanje teh podjetij, ko zaradi zunanjih ali notranjih razlogov zaidejo v težave. Visok delež fiksnih stroškov podjetjem otežuje prilagoditev

proizvodnje glede na tržne razmere. Podjetja v segmentu dobaviteljev tako navadno lahko konkurirajo le z nizko ceno in primerno kvaliteto produkta, kar pa pomeni, da jih je relativno lahko zamenjati s cenejšimi konkurenti. Po podatkih SURS-a je v času krize glede na leto 2008 zaradi zmanjšanega tujega povpraševanja upadla proizvodnja za skoraj 30 % v dejavnostih nizke ali srednje tehnološke ravni (Damijan, 2011).

1.2.2 Posledice krize v slovenskem gospodarstvu

Gospodarska in finančna kriza se v slovenskem gospodarstvu odraža v padcu izvozne in stroškovne konkurenčnosti. V času krize tako v marsikaterem slovenskem podjetju primanjkuje znanj in primernih kadrov ter vzvodov za nove in izboljšane modele poslovanja. Prav tako slovenska podjetja bremeni pomanjkanje strukturnih reform, birokratizacija države pa se povečuje. Obremenjenost slovenskih podjetij z vidika obdavčitev, kot so obdavčitve dela in okolja, močno presega konkurenčna podjetja iz drugih držav (GZS, 2010). V spodnji tabeli 1 so predstavljeni makroekonomski kazalci, ki podpirajo gospodarsko rast. Predstavljeno je gibanje teh kazalcev v obdobju 2007–2017 in v nadaljevanju vpliv na gospodarstvo Slovenije.

Tabela 1: Gibanje ključnih makroekonomskih kazalnikov

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BDP (v mrd EUR) tekoče cene	35,2	38,0	36,2	36,3	36,9	36,1	36,2	37,6	38,8	40,4	43,3
BDP (v tisoč EUR) na prebivalca, tekoče cene	17,5	18,9	17,8	17,7	18,0	17,6	17,6	18,3	18,8	19,6	20,9
BDP, realna rast (v %)	6,9	3,3	-7,8	1,2	0,6	-2,7	-1,1	3,0	2,3	3,1	5,0
Zasebna potrošnja, realna rast (v %)	6,4	2,4	0,9	1,3	0,0	-2,4	-4,1	1,9	2,1	4,2	3,2
Državna potrošnja, realna rast (v %)	1,9	4,9	2,4	-0,5	-0,7	-2,2	-2,1	-1,2	2,7	2,5	2,3
Izvoz proizvodov in storitev, realna rast (v %)	13,6	4,2	-16,6	10,2	6,9	0,6	3,1	5,7	5,0	6,4	10,6
Uvoz proizvodov in storitev, realna rast (v %)	16,8	3,8	-18,8	6,8	5,0	-3,7	2,1	4,1	4,7	6,6	10,1
Izvoz/Uvoz	0,98	0,97	1,03	1,02	1,03	1,06	1,08	1,11	1,13	1,13	1,12
Investicije kot % BDP	32,9	32,7	23,4	22,2	21,7	18,7	19,5	19,6	19,4	18,7	19,3
Inflacija (povprečje leta)	3,7	5,6	0,8	1,8	1,8	2,6	1,8	0,2	-0,5	-0,1	1,4
Stopnja nezaposlenosti po anketi o delovni sili (v %)	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9,0	8,0	6,7

se nadaljuje

Tabela 1: Gibanje ključnih makroekonomskih kazalnikov (nad.)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bruto javni dolg države (v mrd EUR)	8,0	8,2	12,5	13,8	17,1	19,4	25,5	30,2	32,1	31,7	32,6
Bruto javni dolg države kot % BDP	22,7	21,6	34,5	38,2	46,4	53,8	70,4	80,3	82,6	78,4	75,4

Prirejeno po IMF (2013).

Iz tabele 1 je razvidno da je ob krizi Slovenija zabeležila velik padec BDP. Ta je ob močni rasti leta 2007 v letu 2009 zabeležil največji padec, in sicer za skoraj 8 %, kar je predstavljalo dvakrat večji padec od povprečja evroobmočja. Ta je bil v najvišji meri posledica znižanja investicij ter izvoza blaga in storitev, nekoliko pa tudi potrošnje gospodinjstev. V letih 2010 in 2011 je BDP zabeležil skromno rast v višini 1,2 % in 0,6 %, nakar je sledila zopet negativna rast. Slovensko gospodarstvo je tako šele od leta 2014 dalje začelo beležiti nekoliko boljšo rast, ki je do danes v povprečju znašala okoli 3 %. Razlogov za padec BDP-ja v obdobju krize je sicer veliko, vendar po mnenju domačih gospodarstvenikov slovensko gospodarstvo najbolj obremenjujejo in omejujejo otežena dostopnost do virov financiranja, neučinkovita vladna birokracija in omejitve pri delovni zakonodaji. Med prvimi petimi razlogi sta še davčne stopnje in davčna zakonodaja (ECG, 2011). Od osamosvojitve in do danes je nastalo zelo malo novih domačih podjetij, ki poslujejo in so prepoznavna po celem svetu. Družbe, ki so uvrščene v kotacijo Ljubljanske borze, so bile namreč ustanovljene še v času prejšnje države, kar potrjuje, da so dejavniki, ki vplivajo na rast BDP, v preteklosti vplivali na razvoj domačih podjetij, tekom krize pa na krčenje BDP.

Iz tabele 1 je prav tako razvidno, da sta v letu 2009 negativno rast zabeležila tako uvoz kot izvoz proizvodov in storitev. Padec uvoza proizvodov in storitev je znašal skoraj 19 %, medtem ko je izvoz zabeležil padec v višini skoraj 17 %. V naslednjih letih sta se ta dva kazalca nekoliko okrepila in zabeležila pozitivno rast, vendar le ta, še ni dosegla stopenj rasti v letih pred krizo. Slovenija je bila pred krizo bolj uvozno naravnana, saj je količnik izvoz/uvoz znašal 0,98, v letih krize pa se je ta količnik začel gibati na stran izvoza in za leto 2017 znaša 1,13.

Zaradi močnega padca domačega in tujega povpraševanja ter otežene dostopnosti do finančnih virov se je močno znižala tudi investicijska dejavnost. Medtem ko je še v letu 2007 delež investicij kot % BDP znašal skoraj 33 %, se je skozi analizirano obdobje zmanjševal in dosegel najnižji delež leta 2012, ko je znašal le 18,7 %.

Ravno obratno pa se je dogajalo z bruto javnim dolgom, ki predstavlja obveznosti države do preostalega dela nacionalne ekonomije in tujine. Ta se je v analiziranem obdobju povečeval, in sicer z 8 milijard EUR oziroma 22,7 % BDP, kolikor je znašal leta 2007, na

32,1 milijarde EUR oziroma 82,6 % BDP v letu 2015 (UMAR, 2015). Javni dolg predstavlja razliko med javnofinančnimi prihodki in odhodki, ki jo država pokriva iz lastnih sredstev oziroma z zadolževanjem. Na javnofinančni primanjkljaj, ki ga mora odpravljati država, vpliva več dejavnikov, v Sloveniji pa izstopata vsaj dva. To so visoki transferji posameznikov in gospodinjstev, kot so npr. pokojnine in drugi socialni transferji, in pa visok delež sredstev, ki jih država namenja za plače javnih uslužbencev. Na strani javnofinančnih prihodkov je Slovenija tekom krize zaradi padca gospodarske aktivnosti zbrala bistveno manj davkov in prispevkov kot v času gospodarske rasti, hkrati pa so se povečali socialni transferji na strani javnofinančnih odhodkov. Prav tako so pomemben delež javnofinančnih odhodkov tekom krize predstavljali ukrepi za stabilizacijo razmer v bančnem sistemu z namenom ponovnega zagona gospodarstva (Rant, 2011).

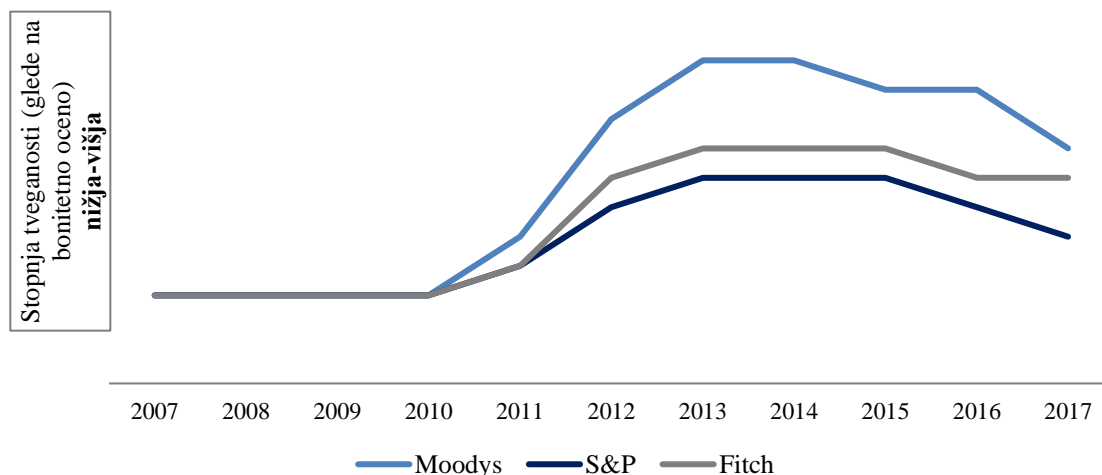
Ob nastopu krize v Sloveniji mnoga podjetja in banke niso bili več sposobni refinancirati dolga do tujine in je bila država v smislu zagotavljanja jamstev in likvidnosti prisiljena vskočiti. Pojavil se je javnofinančni primanjkljaj, ki ga je bila Slovenija primorana odpravljati z dodatnim zadolževanjem in posledično z rastjo javnega dolga. Potrebno prevzemanje dolga do tujine od zasebnega sektorja naj bi bil enen glavnih razlogov za povečanje dolga države tekom krize. Pri tem je pomembno vedeti, da v obdobju 2004–2008, ko bi država morala voditi anticiklično restriktivno politiko, tega ni naredila in je ravnala ravno nasprotno, banke je spodbujala k zadolževanju, prav tako pa se je zadolževala tudi država sama – predvsem v tujini, npr. zadolževanje z namenom financiranja gradnje avtocest. V obdobju, ko bi država morala varčevati, le-tega ni storila. S tem je vplivala na izpostavljenost dodatnim tveganjem države ob krizi in poslabšanje javnih financ (Marn, 2014).

Kriza in poslabšanje razmer v gospodarstvu sta prav tako vplivala na trg dela v Sloveniji. Zaradi zaostrenih razmer je bilo veliko podjetij primoranih zmanjšati obseg proizvodnje, nekatera pa so šla celo v stečaj. Vse to je vodilo do zvišanja števila brezposelnih. Brezposelnost po anketi o delovni sili se je zviševala od leta 2008 dalje, ko je le-ta znašala 4,4 %, in dosegla vrhunec v letu 2013, ko je znašala 10 %. Delež brezposelnih se je najizraziteje povečal v nizko in srednje tehnološko intenzivnih panogah. Od leta 2013 dalje delež brezposelnosti po anketi o delovni sili pada. V letu 2017 naj bi ta delež znašal 6,7 %. Največji delež brezposelnih predstavljajo starejše osebe z nizko stopnjo izobrazbe.

Gospodarska in finančna kriza je pomembno vplivala tudi na bonitetne ocene Slovenije. Bonitetna ocena je mnenje bonitetne agencije o relativnem kreditnem tveganju posamezne vrste obveznosti ali izdajatelja kot celote. Poslabšanje bonitetne ocene navadno vodi do višjih stroškov zadolževanja, znižanja kreditne aktivnosti bank in posledično manjšo razpoložljivost posojil. Manjša razpoložljivost posojil negativno vpliva na zmožnost investiranja podjetij ali, v primeru gospodinjstev, trošenje. Vsi ti dejavniki posredno ali

neposredno vplivajo na gospodarsko rast (Kenda, 2011, str. 2). Gibanje bonitetnih ocen za Slovenijo je prikazano na spodnji sliki 3.

Slika 3: Gibanje bonitetnih ocen za Slovenijo (bonitetna ocena konec leta)¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Moody's	Aa2	Aa2	Aa2	Aa2	A1	Baa2	Ba1	Ba1	Baa3	Baa3	Baa1
S&P	AA	AA	AA	AA	AA-	A	A-	A-	A-	A	A+
Fitch	AA	AA	AA	AA	AA-	A-	BBB+	BBB+	BBB+	A-	A-

Prirejeno po Alldatanow S. L. (brez datuma).

Tekom krize so se bonitetne ocene Slovenije znižale in s tem poskrbele za dodatno zaostritev tržnih razmer. Najnižjo oceno je za Slovenijo leta 2013 in 2014 podelila bonitetna agencija Moody's, in sicer Ba1, kar pomeni, da je bila sicer sposobnost plačevanja finančnih obveznosti države primerna, vendar je bila zaščita v primeru večjih gospodarskih sprememb pomanjkljiva in so obstajali špekulativni elementi.

1.2.3 Posledice krize za slovenski bančni sistem

Slovenski bančni sistem je pred krizo veljal za stabilnega in je ustvarjal visoke dobičke. Po podatkih Banke Slovenije so slovenske banke v letu 2006 ustvarile dobiček iz rednega poslovanja (pred obdavčitvijo) v višini 359 milijonov EUR, v letu 2007 je bankam uspelo dobiček še povečati in je znašal 516 milijonov EUR, v letu 2008 308 milijonov EUR, v letu 2009 pa se je ta že skoraj prepolovil in je znašal 162 milijonov EUR. Leto 2010 predstavlja prvo leto krize, ko so banke poslovale negativno in beležile izgubo iz poslovanja v skupni višini 99 milijonov EUR. Največjo izgubo iz poslovanja so banke zabeležile v letu 2013, ko je le-ta znašala 3.439 milijonov EUR. Finančna kriza je tako izpostavila nekatere slabosti slovenskih bank.

¹ Razlaga različnih bonitetnih ocen je priložena v prilogi.

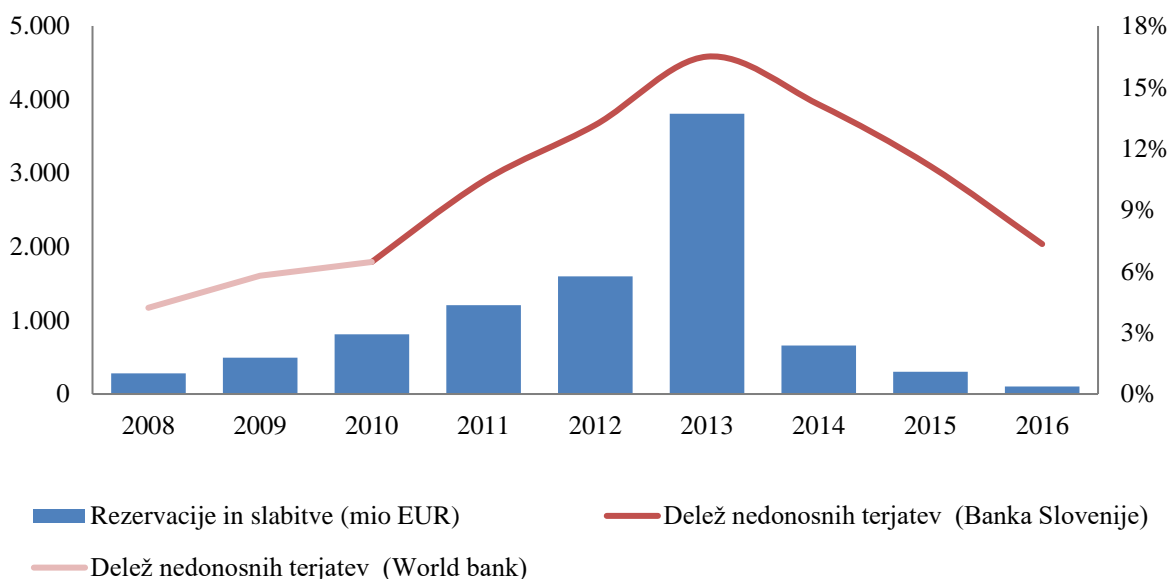
V obdobju krize so se slovenske banke znašle v nezavidljivem položaju. Arhar in Tomec del teh težav pripisujeta specifičnosti bančnega poslovanja in slovenskega gospodarstva, saj, kot je bilo že omenjeno, so bile slovenske banke zelo izpostavljene močno zadolženim podjetjem, zlasti velikim podjetjem gradbene in nepremičninske industrije ter holdingom. Banke so v tistem času izdajale neprimerna oziroma slabo zavarovana posojila ter slabo upravljale tveganja. Banke so bile izpostavljene vplivu ter pritiskom vlade, pričakovale so preveč optimistične scenarije in nase prevzemale prevelika tveganja. Rezultat slabega poslovanja bank se je pokazal ob nastanku krize in poslabšanju gospodarskih razmer, ko so prezadolžena podjetja ob naraščajočih izgubah in krčenju prihodkov le s težavo odplačevala posojila ali pa jih preprosto niso zmogla. Slaba zavarovanja in neodplačevanje teh posojil je vodilo v poslabšanje kreditnih portfeljev bank in posledično v potrebno oblikovanje dodatnih rezervacij in slabitev. Ob hkratnem upadu obrestnih prihodkov iz naslova zmanjšanega obsega kreditiranja je to preko izkaza poslovnega izida vplivalo na poslabšanje poslovnega rezultata bank in posledično znižanje kapitala, kar je povečalo pritiske po dokapitalizaciji. Banke niso bile sposobne zadostiti kapitalskim zahtevam in hkrati počistiti slabega dela portfelja, zaradi česar so bile prisiljene v krčenje bilance, predvsem v obliki zmanjšanega obsega kreditiranja, kar pa je imelo negativne učinke na gospodarsko rast (Arhar & Tomec, 2013, str. 8).

Obdobje krize in recesije je razkrilo pomanjkljivost upravljanja s tveganji bank v obdobju konjunktore. Ob naraščajočih izgubah podjetij in krčenju prihodkov je začel obseg nedonosnih terjatev, ki z vračilom zamujajo več kot 90 dni, naraščati. V obdobju naraščajočega deleža nedonosnih terjatev in razvrednotenja premoženja prejetega v zavarovanje so bile banke primorane oblikovati dodatne rezervacije in slabitve. Delež nedonosnih terjatev je bil navišji v letu 2013, ko je sredi leta znašal 17 % vseh terjatev. V tem obdobju so najvišji delež nedonosnih terjatev v bankah predstavljale terjatve do podjetij. Še posebej so izstopala podjetja iz gradbeništva in holdingov, ki so v obdobju pred krizo izredno povečala relativno zadolženost. Tekom krize so se težave z odplačevanjem posojil razširile tudi v druge dejavnosti, zlasti so se s temi težavami soočila podjetja, ki so v večini poslovala na domačem trgu (Banka Slovenije, 2013, str. 2).

V naslednjih letih so banke v sklopu ukrepov za sanacijo bančnega sistema prenesle del nedonosnih terjatev na DUTB, kar je močno vplivalo na znižanje deleža nedonosnih terjatev v bančnem sistemu Slovenije. (Ministrstvo za finance, 2015, str. 3).

Na sliki 4 je prikazano gibanje obsega nedonosnih terjatev ter višina oblikovanih rezervacij in slabitev v obdobju krize oziroma letih 2008–2016.

Slika 4: Gibanje deleža nedonosnih terjatev v skupnem dolgu (%) in višina oblikovanih rezervacij in slabitev bank (v mio EUR)²

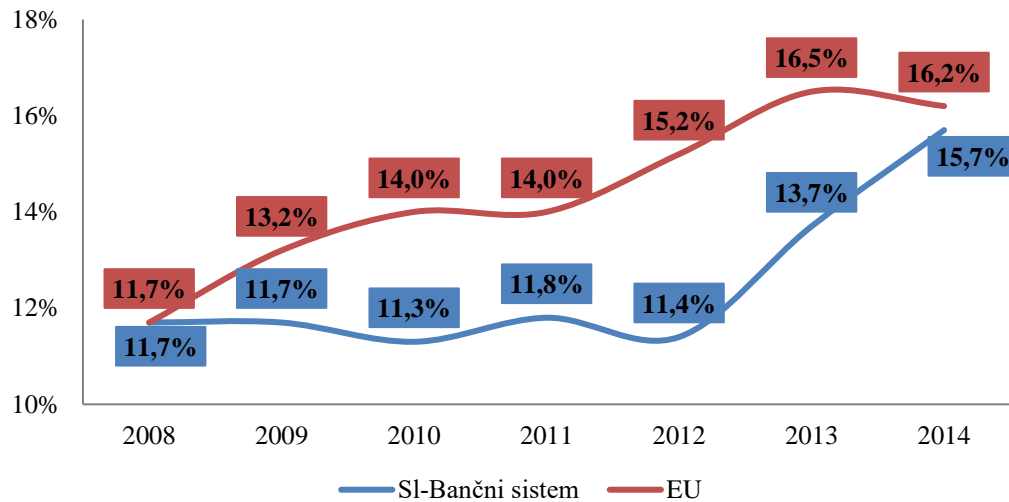
Prirejeno po Gvin (braz datuma) in World bank (brez datuma).

Oblikovanje slabitev in rezervacij, ki jih mora banka po 176. členu Zakona o bančništvu (Zban-1), Ur. l. RS, št. 131/06, ustrezno oblikovati glede na posebna tveganja, ki izhajajo iz posameznih poslov oziroma skupin posameznih poslov, je negativno vplivalo na poslovni izid bank, kar je posledično vplivalo tudi na količnik kapitalske ustreznosti bank. Zaradi nezadostnih dokapitalizacij bank, predvsem tistih v večinski državni lasti, so banke poskušale količnik kapitalske ustreznosti ohranjati z zmanjševanjem kapitalskih zahtev, s prerazporejanjem naložb v manj tvegane in krčenjem posojilne aktivnosti. S tem so banke sicer uspešno ohranjale stabilno kapitalsko raven kljub visokim potrebnim slabitvam, vendar pa se je količnik kapitalske ustreznosti v obdobju krize odmikal od povprečja bank EU. V nadaljevanju krize se je kapitalska ustreznost bank EU začela krepiti, hkrati pa so kreditna tveganja vplivala na zvišanje kapitalskih zahtev (Banka Slovenije, 2013, str. 2).

Kapital, s katerim banka razpolaga, predstavlja glavno sredstvo, s katerim banka lahko blaži šoke, ki jih povzroči morebitna kriza. V kolikor se struktura in kvaliteta kapitala banke poslabša, je potrebno nameniti dodatna kapitalska vlaganja oziroma banko dokapitalizirati. Slika 5 prikazuje gibanje in primerjavo med kapitalsko ustreznostjo slovenskih bank in povprečjem bank EU.

² Ker podatkov Banke Slovenije o deležu nedonosnih terjatev v skupnem dolgu pred letom 2010 ni na voljo, sem za prikaz deleža nedonosnih terjatev za obdobje 2008–2009 uporabil vir World bank.

Slika 5: Gibanje kapitalske ustreznosti bank v Sloveniji in EU (v %) (povprečje)

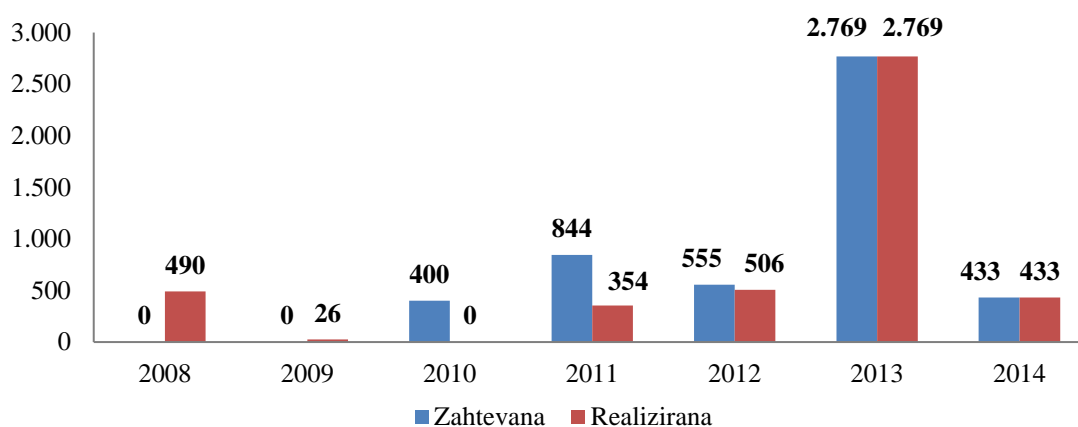
Vir: Banka Slovenije (2015).

Ob začetku finančne krize je bila raven kapitala oziroma količnik kapitalske ustreznosti slovenskih bank zelo blizu povprečja drugih evropskih bank in je znašal 11,7 %. V nadaljevanju krize slovenske banke niso sledile potrebam po povečanju kapitala in izboljšanju količnika kapitalske ustreznosti, zaradi česar je le-ta pričel zaostajati za povprečjem evropskih bank. Konec leta 2012 je bila kapitalska ustreznost slovenskih bank za tretjino nižja kot kapitalska ustreznost evropskih bank. V letu 2013 se je zaradi grožnje prihoda trojke (skupen izraz za tri mednarodne ustanove, in sicer Evropsko centralno banko, Mednarodni denarni sklad in Evropsko komisijo, ki delujejo usklajeno z namenom reševanja evropskih držav v finančnih težavah) in zahtev EU država odločila za dokapitalizacijo petih bank z zneskom v višini 3,2 milijard EUR in dosegla izboljšanje kapitalske ustreznosti. Ta kljub omenjenim ukrepom v letu 2013 še vedno ni bila na nivoju evropskih držav. Šele z dokapitalizacijo Banke Celje in drugih bank konec leta 2014 je kapitalska ustreznost slovenskih bank dosegla povprečje EU. Slovenija je v prvih letih krize 2008–2011 za namene dokapitalizacije in reševanja bank, vključno z garancijami, skupaj namenila 6,73 % državnega BDP. Povprečni znesek držav članic EU je znašal 12,76 % BDP. Slovenija je tako, ko je bilo to najbolj potrebno za namen stabilizacije razmer, namenila dvakrat manj sredstev (prenosi sredstev na slabe banke, dokapitalizacija, likvidnostna posojila, garancije), kot so to v povprečju storile države EU (Banka Slovenije, 2015, str. 49).

Banka Slovenije, ki sooblikuje, uveljavlja in nadzoruje sistem pravil za varno in skrbno poslovanje bank in hranilnic, je v obdobju 2008–2014 43-krat bankam izrekla zahtevo po povišanju kapitala. Ta ni bila izrečena le dvema hranilnicama in dvema bankama, medtem ko je bila ostalim bankam ta zahteva izrečena vsako leto. Šestkrat zahtev po povišanju kapitala niso izpolnile tri manjše privatne banke. Od tega sta imeli dve banki (Factor banka

in Probanka) izrazito bolj tvegano poslovanje, saj je bila njuna izpostavljenost finančnim holdingom in nepremičninskim projektom bistveno višja in je od njiju Banka Slovenije, dokapitalizacijo zahtevala vsako leto. V prvih letih krize so bili lastniki bank še sposobni in pripravljeni povečevati kapital in banke dokapitalizirati, v naslednjih letih pa zaradi kopičenja izgub in težav pri poslovanju tega niso bili več sposobni oziroma niso hoteli slediti zahtevam nadzornika. V tem obdobju tri največje banke, ki so bile v posredni ali neposredni večinski lasti, niso sledile zahtevam nadzornika štirikrat. V letih 2010 in 2011 je Banka Slovenije tem bankam podala skupno zahtevo po dokapitalizaciji v višini 1.244 milijonov EUR, od katerih so realizirana vplačila kapitala znašala zgolj 354 milijonov EUR (Banka Slovenije, 2015, str. 51). Zahtevana dokapitalizacija po letih za tri največje državne banke je prikazana na spodnji sliki 6.

Slika 6: Tri največje banke: zahtevane in realizirane dokapitalizacije po letih (v mio EUR)

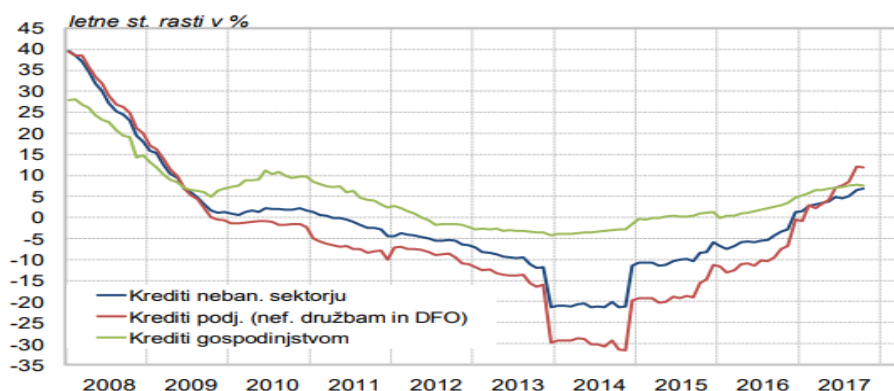
Vir: Banka Slovenije (2015).

V letih 2010 in 2011 so največje banke, zlasti državne, zaradi nedokapitalizacije s strani lastnikov pridobile potreben dodaten kapital z izdajo podrejenih obveznic in močnim znižanjem kreditne aktivnosti oziroma prestrukturiranjem bilance stanja (aktive). Nezadostna dokapitalizacija največjih bank v letih 2010 in 2011 kljub zahtevam Banke Slovenije je negativno vplivala na poslovanje teh bank, celotni bančni sistem ter tudi samo delovanje gospodarstva. V okolju šibke ali negativne gospodarske rasti in poslabšanja stanja v gospodarstvu je odsotnost dokapitalizacij bank vodila do zastoja kreditiranja ter omejenega zaupanja domačih in tujih vlagateljev v slovenski bančni sistem in državo kot celoto. Bonitetna ocena Slovenije se je posledično pričela zniževati, kar je vodilo k rasti stroška zadolževanja države in vedno težjemu dostopu do virov financiranja (Banka Slovenije, 2015, str. 52).

Ob nastanku krize se je zaradi notranjih in zunanjih dejavnikov tako prekinilo obdobje visoke rasti bančnih posojil, ki je v večini temeljila na ugodnem zadolževanju domačih bank v tujini. Te so po letu 2010 zlasti zaradi omejenega financiranja samih bank kot

posledica znižanja bonitetnih ocen dolgoročnega dolga bank in države, negotovosti, prisotnih na mednarodnih finančnih trgih, poslabšanja kvalitete portfelja in nepravočasne krepitve kapitala bank, močno skrčila obseg izdanih novih posojil. Banke so tako zaostrele kreditne pogoje in omejile ponudbo posojil. Podjetja so bila pred krizo tudi nadpovprečno zadolžena, kar je skupaj z nižjimi pričakovanimi prihodki in nizko gospodarsko aktivnostjo vplivalo na njihovo kreditno sposobnost in povpraševanje po kreditih. Gospodarske razmere so prav tako vplivale na razvrednotenje vrednosti vrednostnih papirjev in nepremičnin, s čimer je premoženje, ki bi ga podjetja lahko zastavila bankam, izgubljalo vrednost (Banka Slovenije, 2012b, str.18). Ob pričetku krize je obseg danih posojil rasel vse do leta 2010, ko so banke prvič zabeležile negativno rast, in sicer negativno rast posojil podjetjem. V letu 2013 se je obseg posojil zaradi zahtev po dodatnih slabitvah po skrbnem pregledu, prenosu slabih terjatev na DUTB in začetka postopka nadzorovane likvidacije dveh bank v jeseni 2013 rekordno skrčil. V marcu 2014 se je na medletni ravni obseg posojil nebančnemu sektorju skrčil za 10,8 % in podjetjem za 12,7 % (Banka Slovenije, 2014, str. 43). Trend negativne rasti posojil, danih nebančnemu sektorju in podjetjem, se je nadaljeval vse do leta 2017. Spodnja slika 7 prikazuje letne stopnje rasti posojil v slovenskem okolju.

Slika 7: Prikaz letnih rasti posojil nebančnemu sektorju, podjetjem in gospodinjstvom (v %)

Vir: Banka Slovenije (2018).

Slovenija se je tako tekom krize zaradi zgoraj že povzetih dejavnikov znašla v okolju, v katerem se je dostop do posojil bistveno otežil, hkrati pa so se pogoji za pridobitev financiranja močno zaostрили. Obseg posojil v slovenskem gospodarskem okolju se je v obdobju krize močno skrčil. Tako stanje lahko definiramo kot kreditni krč in negativno vpliva na gospodarsko aktivnost (Kreditni krč, 2009).

Gospodarska kriza je izpostavila vrsto šibkosti v slovenskem bančnem sistemu in je terjala ukrepanje tako v samih bankah kot tudi na področju sistemske ureditve. Za namen stabilizacije in zaježitve širitve negativnih posledic slabih razmer v javne finance in

gospodarstvo je bila sanacija bančnega sistema ključnega pomena (Ministrstvo za finance, 2015, str. 3).

1.2.4 Izvedeni ukrepi za doseganje stabilnosti v bančnem sektorju

Z namenom stabilizacije in sanacije bančnega sistema, katerega stanje se je tekom krize drastično poslabšalo, je Državni zbor Republike Slovenije v letu 2012 sprejel ZUKSB. V 1. členu zakon določa ukrepe, ki jih Vlada Republike Slovenije lahko sprejme za krepitev bank in bančnega sistema:

- Poroštva države za prevzete obveznosti DUTB, za obveznosti namenske družbe, ki jo je ustanovila DUTB ali ostale banke z namenom prevzemanja tveganja, in za obveznosti bank iz naslova zadolževanja pri Banki Slovenije v primeru zagotavljanja likvidnosti bank v skrajni sili.
- Povečanje osnovnega kapitala bank ter vplačila drugih kapitalskih instrumentov.
- Odkup oziroma odplačni prevzem premoženja bank in njegovo nadaljnje upravljanje v DUTB.

Zakon tako opredeljuje ukrepe, kot so dokapitalizacija bank, odkup in prenos slabih terjatev na DUTB ter zagotovitev poroštva teh odkupov, poroštva za namenske družbe in posojila v skrajni meri (Banka Slovenije, 2013, str. 2).

ZUKSB v 27. členu opredeljuje pogoje za uporabo ukrepov za krepitev stabilnosti bank. Zadevna banka mora zagotavljati preudarno in trdno poslovno politiko ter pripraviti strategijo poslovanja, ki dokaže, da je družba sposobna uspešno in dolgoročno poslovati ter zagotoviti kapitalsko ustreznost. Strategija mora vključevati način pokrivanja preteklih izgub v breme lastnikov hibridnih finančnih instrumentov in delnic banke ter možnost udeležbe tujih oziroma zasebnih investitorjev pri izvedbi ukrepov po tem zakonu. Strategija je ocenjena s strani medresorske komisije, ki jo lahko ovrže ali odobri. Za namen uporabe ukrepov po tem zakonu morajo banke izpolnjevati zahteve glede:

- Poslovne strategije in vzdržnosti poslovnega modela.
- Uporabe prejetih denarnih sredstev.
- Plačila zaposlenim, organom družbe in glavnih zastopniških pooblaščenecv.
- Višine lastnih sredstev.
- Razdelitve dobička oziroma dividend.
- Načina izpolnitve teh zahtev.
- Ukrepov za preprečevanja izkrivljanja konkurence.
- Posledic ukrepa za obstoječe lastnike v bankah.
- Pravnih posledic neizpolnjevanja navedenih zahtev.

Uporaba ukrepov za krepitev stabilnosti bank se opravi v dveh korakih. V prvem koraku Vlada Republike Slovenije presodi o upravičenosti zadevne banke do ukrepov po tem zakonu. Upravičenost banke do ukrepov temelji na nezadostni višini kapitala in nezmožnosti zagotavljanja ustrezne kapitalske ustreznosti, ki je banka ne bo mogla zagotavljati tudi v naslednjih 12 mesecih, s čimer banka lahko ogroža stabilnost bančnega sistema. V kolikor vlada presodi o upravičenosti banke do ukrepov po tem zakonu, potem komisija odredi postopke za pripravo ustrezne poslovne strategije zadevne banke. Potrebno je določiti obseg prenosa slabih sredstev ter pripraviti predlog glede izvedbe ukrepov po ZUKSB.

Skladno s 3. členom ZUKSB so cilji zakona naslednji:

- Zagotoviti stabilnost bančnega sistema z ukrepi, ki jih predvideva zakon.
- Zagotoviti lažje prepoznavanje nepravilnosti, ki so botrovale k nastanku kreditov in naložb, in so bile prepoznane kot tvegane postavke ter prenesene na DUTB.
- Kadar je to primerno, omogočiti prestrukturiranje podjetij, katerih upnik ali lastnik je zaradi ukrepov za krepitev stabilnosti bančnega sistema postala DUTB.
- Izvedba ukrepov za krepitev bančnega sistema, tako da se zagotovi ekonomična in gospodarna raba sredstev državnega proračuna in v nadaljevanju njihova povrnitev.

Z izvedbo sanacij bank in bančnega sistema pa se krepitev stabilnosti ne zaključí. Dokapitalizirane in portfeljsko očiščene banke še ne zagotavljajo uspešnega poslovanja. Banke za posojanje rabijo uspešno prestrukturirana podjetja z dobrimi programi, zato je ključno odločno ukrepati in izvajati kooperativen, proaktiven in celovit pristop prestrukturiranja podjetij. Banke so tako z izvedbo ukrepov stabilnosti bančnega sistema pridobile dovolj kapitala, dokapitalizirala pa se je tudi DUTB, ki je tako lahko prevzela vlogo pri izvedbi prestrukturiranja podjetij (Ministrstvo za finance, 2015, str. 6).

V letu 2013 je Evropska komisija kot predpogoj za dokapitalizacijo bank ter prenos terjatev na DUTB (ukrepa, ki se štejeta za državno pomoč) zahtevala izvedbo stresnih testov in neodvisni pregled kakovosti sredstev (ang. Asset Quality Review – AQR). Banka Slovenije je v sodelovanju z Ministrstvom za finance izvedla oba pregleda in zagotovila skrbni pregled bančnega sektorja. Namen izvedbe skrbnega pregleda je bilo oceniti sposobnost preživetja oziroma delovanje slovenskega bančnega sistema ob močno poslabšanih tržnih in makroekonomskih pogojih, ob uresničitvi konservativnega, vendar malo verjetnega scenarija ter pri tem ugotoviti primanjkljaj kapitala, ki bi ga lahko izkazala posamezna banka oziroma skupaj v pregled vključene banke. Cilj je bil ugotoviti stabilnost slovenskega bančnega sistema v razmerah, ki bi lahko nastale v primeru uresničitve najbolj neugodnih stresnih dogodkov. Prvotno je bilo v skrbni pregled vključenih 10 bank, ki so skupaj predstavljale približno 70 % slovenskega bančnega sistema. V pregled so bile vključene vse tri za slovensko območje systemske banke (Abanka, Nova ljubljanska banka

– NLB, Nova kreditna banka Maribor – NKBM). Poleg njih so bila na podlagi določenih kriterijev, kot so velikost, kapitalska ustreznost, višina nedonosnih terjatev, lastniška struktura in poslovni model, v pregled dodatno vključene še Banka Celje, Gorenjska banka, Hypo Alpe-Adria-Bank, Unicredit banka Slovenija, Raiffeisen banka, Factor banka in Probanka. Zadnji dve sta bili pozneje zaradi postopka nadzorovanega prenehanja v letu 2013 izključeni iz pregleda. Skrbni pregled bančnega sistema je vključeval izvedbo stresnih testov (top-down in bottom-up) in pregleda kakovosti sredstev (Banka Slovenije, 2013, str. 3).

V bottom-up stresnih testih ovrednoteni kreditni portfelj je vključeval vsa posojila ter terjate iz naslova izvenbilančnih obveznosti zasebnega gospodarskega sektorja razen posojil državi. V opazovani portfelj vrednostnih papirjev so bili vključeni vrednostni papirji, namenjeni trgovanju, finančna sredstva v posesti do zapadlosti (izključujoč državne obveznice iz kategorije finančnih sredstev do zapadlosti) in finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo.

Bottom-up stresni test je vključeval tri bistvene elemente:

1. Oceno pričakovanih izgub, ki je obsegala:

a) Izgube iz naslova donosnih terjatev, restrukturiranih terjatev, ki so bila predmet testiranja in pa izgube iz naslova nedonosnih terjatev. Nedonosne terjatve so temeljile na definiciji nedonosnih terjatev Banke Slovenije, ta pa je temeljila na EBA definiciji. V skladu z EBA definicijo so se kot nedonosne terjatve šteli vse razvrščene terjateve do komitentov bonitete D in E ter terjatve do ostalih komitentov, pri katerih je prihajalo do zamude z odplačilom nad 90 dni (dnevi zamude so začeli teči z dnem, ko je znesek zamude presegal 2 % izpostavljenosti do komitenta oziroma 50 tisoč EUR, ni pa bil manjši kot 200 EUR). V stresnem obdobju je omenjena definicija nedonosnih terjatev zmanjševala sposobnost bank za pokrivanje izgub in hkrati povečevala oceno pričakovanih izgub, saj so bile kot obrestno donosne terjatve vključene le terjatve do komitentov bonitete D z zamudo, manjšo od 90 dni.

b) Izgube iz naslova naložb vrednostnih papirjev.

2. Oceno absorpcijske sposobnosti bank za pokrivanje izgub glede na:

a) Stanje oblikovanih slabitev oziroma rezervacij bank za opazovani portfelj v letu 2012.

b) Dobiček pred oblikovanjem rezervacij oziroma slabitev v obdobju 2013–2015.

c) Presežek kapitala nad minimalno zahtevanim. V višini 9 % po osnovnem oziroma neugodnem scenariju 6 % najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (ang. Core tier 1).

3. Oceno pričakovanega presežka oziroma primankljaja kapitala po osnovnem in neugodnem scenariju. Ta je enak primanjkljaju oziroma presežku pričakovanih izgub nad pričakovano absorpcijsko sposobnostjo bank za pokrivanje izgub.

Namen top-down stresnega testa je bil preveriti rezultate bottom-up stresnega testov z uporabo manjšega števila granularnih podatkov. Cilj je bil, da napovedovanje pričakovanih izgub top-down ob uporabi enakega izhodišča in makroekonomskih kazalcev kot v bottom-up stresnih testih lahko preko analize in razlage odstopanj med obema oblikama stresnih testov pojasni rezultate bottom-up.

V obeh pristopih je primanjkljaj kapitala izračunan kot razlika med pričakovano izgubo, ki izvira iz kreditnega tveganja, in sposobnostjo banke za pokrivanje izgub. Ta je izračunana iz vsote rezervacij oziroma slabitev, ki je bila izkazana v bilancah stanja bank ob koncu leta 2012, ocenjenega dobička pred oblikovanjem rezervacij oziroma slabitev v časovnem obdobju (2012–2015) in presežka kapitala nad minimalno zahtevanim najbolj kakovostnim temeljnim kapitalom (ang. Core tier 1) (Banka Slovenije, 2013, str. 6).

Izračun stresnih testov je temeljil na konsolidiranih podatkih bank konec leta 2012 in je pokrival časovno obdobje treh let (2013–2015). Daljše obdobje omogoča daljše trajanje gospodarske krize, kar posledično povečuje kapitalske potrebe bank zaradi potencialno večjih izgub. Vse banke so za potrebe stresnih testov morale izpolnjevati količnik kapitalske ustreznosti najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (ang. Core tier 1) po osnovnem scenariju v višini 9 % oziroma v primeru neugodnega scenarija 6 %. Prav tako so bili iz izračunov pokrivanja potencialnega kapitalskega primanjkljaja izvzeti vsi nadomestni ukrepi uprav bank za stabilizacijo razmer, kot so prenosi kreditnega tveganja iz bank in dokapitalizacije. Na oceno sposobnosti bank za pokrivanje izgub je prav tako vplivala predpostavka, da banke za pokrivanje primanjkljaja virov lahko najprej uporabijo likvidno premoženje (vrednostni papirji) do 15 % bilančne vsote in se lahko šele nato zadolžijo na trgu ter predpostavka, da banke po vračilu »longer-term refinancing operations« obveznosti do ECB, lahko še naprej ohranjajo obseg zadolženosti pri ECB v višini 3 % bilančne vsote (Banka Slovenije, 2013, str. 6).

1.2.4.1 Rezultati stresnih testov

V primeru, da bi se realizirala oba scenarija, in sicer osnovni in neugodni, ki vključujeta potencialno poslabšanje makroekonomskih razmer v Sloveniji, potem bi se primanjkljaj slovenskega bančnega sistema (osmih bank, ki so bile vključene v skrbni pregled) ob koncu analiziranega obdobja konec leta 2015 gibal:

- Ob upoštevanju osnovnega scenarija in zahtevani kapitalski ustreznosti najbolj kakovostnega temeljnega kapitala v višini 9 %, v višini 2.725 milijonov EUR, izračunan po top-down metodi, in 4.046 milijonov EUR, izračunan po bottom-up metodi.

- Ob upoštevanju neugodnega scenarija in zahtevani kapitalski ustreznosti najbolj kakovostnega temeljnega kapitala v višini 6 %, v višini 3.280 milijonov EUR, izračunan po top-down metodi, in 4.778 milijonov EUR, izračunan po bottom-up metodi.

Med obema pristopoma je razlika znašala 1.321 milijonov EUR po osnovnem scenariju in 1.498 milijonov EUR po neugodnem scenariju. Razlika je v večjem delu izhajala iz posledic različnega pristopa k izračunu pričakovane izgube. Rezultati bottom-up metode stresnih testov po neugodnem scenariju so bili uporabljeni kot ključni vhodni podatki za izračun kapitalskih zahtev bank. Dejansko so bili rezultati, dobljeni po tej metodi, natančnejši, saj so temeljili na detajlnejših podatkih (Banka Slovenije, 2013, str. 8). V tabeli 2 spodaj so prikazani rezultati bottom-up stresnih testov po posameznih bankah, ki so bile vključene v skrbni pregled.

*Tabela 2: Pričakovani primanjkljaj kapitala bank brez odloženih terjatev za davke
(v mio EUR)*

Banka	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
NLB	1.643	1.904
NKBM	887	1.055
Abanka	646	756
Unicredit banka Slovenija	23	14
Banka Celje	327	388
Hypo Alpe-Adria-Bank	189	221
Gorenjska banka	249	328
Raiffeisen banka	83	113
Skupaj 8 bank	4.046	4.779

Vir: Banka Slovenije (2013).

Ob upoštevanju bottom-up pristopa opravljanja stresnih testov, bi vseh 8 bank, ki so bile vključene v skrbni pregled, tako po neugodnem scenariju, ki predstavlja nadaljnje poslabšanje makroekonomskih razmer v Sloveniji kot tudi po osnovnem scenariju, zabeležilo primanjkljaj kapitala. Najvišji primanjkljaj bi realizirale NLB, NKBM in Abanka, banke, ki so že pred tem zaprosile za ukrepe državne pomoči po ZUKSB. Primanjkljaj teh treh bank po neugodnem scenariju (3.716 milijonov EUR) predstavlja kar 77,8 % celotnega kapitalskega primanjkljaja bank, ki so bile vključene v stresne teste.

Ocenjeni pričakovani primanjkljaj iz stresnega testa sicer ni neposredno pomenil zneska, potrebnega za dokapitalizacijo posamezne banke, vseeno pa so rezultati, dobljeni po bottom-up pristopu ob upoštevanju neugodnega scenarija služili kot izhodišče za oceno potrebne dokapitalizacije posamezne banke (Banka Slovenije, 2013, str. 8).

1.2.4.2 Ukrepi krepitve bank

Banke so bile na podlagi stresnih testov razvrščene v štiri kategorije, na podlagi katerih so bili odvisni tudi nadaljnji ukrepi oziroma postopki (Ministrstvo za finance, 2015, str. 9):

V prvo skupino so bile razvrščene banke: NLB, NKBM in Abanka. To so banke, ki so že pred opravljenim skrbnim pregledom zaprosile za dokapitalizacijo ter so že bile v postopku pridobivanja državne pomoči. Te banke so že pripravile načrte prestrukturiranja, ki sta jih Banka Slovenije in EK (Generalni direktorat za konkurenco) pregledovala skupaj z rezultati stresnih testov. Vlada Republike Slovenije je že v decembru 2013 sprejela sklep o zagotovitvi kapitalske ustreznosti z dokapitalizacijo za te tri banke, in sicer z denarnim vložkom in stvarnim vložkom, ki so ga predstavljale obveznice Republike Slovenije, prenehanju kvalificiranih obveznosti do delničarjev in imetnikov podrejenih in hibridnih kapitalskih instrumentov ter sklep o prenosu večine nedonosnih terjatev na DUTB.

V drugo skupino so bile razvrščene banke: Banka Celje, Gorenjska banka, Unicredit banka Slovenija, Hypo Alpe-Adria-Bank in Raiffeisen banka. Pri teh bankah so rezultati prikazali, da je možen kapitalski primanjkljaj do konca leta 2015. S strani Banke Slovenije je bil tem bankam dan rok za pripravo načrta prestrukturiranja in dokapitalizacije, ki bo dokazal vzdržnost poslovanja ter pripravo ukrepov za pokrivanje kapitalskega primanjkljaja. V primeru, da tem bankam ne uspe realizirati ukrepov, kot so zbiranje kapitala od obstoječih lastnikov, odprodaja terjatev in iskanje novih investitorjev, potem lahko v skladu s pravili Evropske komisije zaprosijo za državno pomoč.

V tretjo skupino so bile razvrščene banke: Slovenska izvozna in razvojna banka (SID), SKB, Banka Koper, Sparkasse, Deželna banka, Sberbank, Delavska hranilnica, Hranilnica Lon in Hranilnica Vipava. Te banke sicer niso sodelovale pri skrbnem pregledu, je pa bilo kapitalsko tveganje teh bank ocenjeno v okviru izvajanja rednega nadzora s strani Banke Slovenije po enakem postopku kot za banke, vključene v skrbni pregled.

V četrto skupino sta bili razvrščeni banki: Factor banka in Probanka, ki sta bili v postopku nadzorovanega prenehanja in pripojeni DUTB.

Kot že omenjeno, je pet bank že pred dokončanjem skrbnega pregleda zaprosilo za državno pomoč. Banke NLB, NKBM in Abanka so za državno pomoč zaprosile z namenom zagotovitve stabilnosti poslovanja, medtem ko sta Factor banka in Probanka za državno pomoč zaprosili z namenom izvedbe postopka urejenega prenehanja delovanja. Za državno pomoč velja, da mora biti obseg le-te zadosten, da se omogoči prestrukturiranje in sanacija banke v določenem obdobju. Glede na uveljavljene standarde ocenjevanja tveganosti v zvezi s finančnimi institucijami se tveganost posamezne institucije ocenjuje glede na sposobnost pokrivanja izgub v primeru uresničitve neugodnega scenarija. Tako se kot standard za določanje višine potrebnega kapitala bank uveljavlja konservativna ocena

kapitalskih potreb, izračunana s stresnimi testi ob uresničitvi neugodnega scenarija. Komisija EU je v okviru presoje dodelitve državne pomoči bankam NLB, NKBM in Abanki presojala o višini potrebne dokapitalizacije na podlagi izračunov potrebnega kapitala ob uresničitvi neugodnega scenarija ter načrtov prestrukturiranja posamezne banke. Država je tako morala za namen uspešnega prestrukturiranja bank in v nadaljevanju uspešnega izstopa države iz lastništva dokapitaliziranih bank nameniti državno pomoč oziroma dokapitalizirati banke v višini ocenjenega primanjkljaja kapitala ob upoštevanju neugodnega scenarija stresnih testov (Banka Slovenije, 2015, str. 65).

Na podlagi skrbnega pregleda je bil v vseh petih bankah, ki so že pred dokončanjem skrbnega pregleda zaprosile za državno pomoč, zaradi dodatnih potrebnih slabitev ugotovljen negativen kapital. V kolikor te banke ne bi bile dokapitalizirane s strani države, v obsegu pokritja negativnega kapitala in doseganja zahtevane kapitalske ustreznosti, bi sledil stečaj teh bank in posledično zahtevana izplačila zajamčenih vlog. Banka Slovenije je tako v letu 2013 v skladu z Zban-1 ob upoštevanju pogojev državne dokapitalizacije odločila o dokapitalizaciji bank z državno pomočjo za zagotovitev kapitalske ustreznosti in pokritje preostalih izgub ter o prenehanju vseh kvalificiranih obveznosti teh bank (podrejene obveznosti in lastniški kapital). Pozneje je pobudo za izvedbo ukrepov po ZUKSB dala tudi Banka Celje, saj ji kljub prizadevanjem ni uspelo v dovoljšnji meri okrepiti svojega kapitalskega položaja. V letih 2013 in 2014 je Banka Slovenije za zgoraj omenjene banke potrdila izvedbo ukrepov, namenjenih za doseganje krepitve stabilnosti bank v obliki dokapitalizacije, ter prenos tveganih terjatev oziroma sredstev na DUTB (Ministrstvo za finance, 2015, str. 9).

Republika Slovenija je morala za namen pridobitve pozitivne odločitve Evropske komisije o skladnosti državne pomoči (s prenosom premoženja na DUTB in dokapitalizacijo) zagotoviti pravni okvir, ki je to določal. Namreč Evropska komisija kot pomembno merilo dopustnosti uporabe oziroma dodeljevanja državne pomoči bankam v težavah določa, da se breme pri zagotavljanju kapitala bank ustrezno deli tako med državo na eni strani ter delničarji in upniki podrejenih obveznosti na drugi strani. Ta pravila delitve bremena so bila uveljavljena z Zban-1L, ki je bil sprejet konec leta 2013. Republika Slovenija je pri postopku dodeljevanja državne pomoči glede na zahteve Evropske komisije Banki Slovenije sporočila pogoje dodeljevanja državne pomoči (prenosne cene za premoženje, ki se je prenašalo na DUTB, višina dokapitalizacije in vloga delničarjev ter imetnikov podrejenih kapitalskih instrumentov). Banka Slovenija je tako morala z izrednimi ukrepi v skladu s pooblastili, določenih v Zban-1, zagotoviti pogoje za uspešno izpeljano dokapitalizacijo bank. V nasprotnem primeru bi najverjetneje te banke bile prisiljene prenehati poslovati in razglasiti stečaj (Banka Slovenije, 2015, str. 66).

Banke NLB, NKBM, Abanka in Banka Celje, ki so bile deležne ukrepov dokapitalizacije, so del sanacije zagotovile tudi s prenosom tveganih terjatev oziroma sredstev na DUTB.

Predlog glede prenosa tveganih terjatev na DUTB je bil določen kot del strategije prestrukturiranja bank s strani Banke Slovenije in tudi kot samih bank. Prenos premoženja je bil tako del ukrepov sanacij bank in se je izvedel na podlagi pogodb o prenosu sredstev, sklenjenih med bankami in DUTB. Prenosno ceno in prenosne pogoje je potrdila komisija EU, saj je bila prenosna cena navedenega premoženja določena nad tržno vrednostjo tega premoženja. Razliko oziroma presežek med prenosno vrednostjo sredstev in ocenjeno tržno vrednostjo istih sredstev je predstavljala državna pomoč. Prenosna cena je bila tako dokončno določena s strani Evropske komisije, izhajala pa je iz ocenjene tržne vrednosti navedenega premoženja z dodanim pribitkom v višini, ki je še opravičeval dopustno državno pomoč bankam. DUTB je bankam v zameno za terjatve izročila obveznice s poroštvom Republike Slovenije. Učinek, ki ga je imel prenos sredstev na DUTB na izračun kapitala banke, se je upošteval pri izračunu potrebnega kapitala v okviru dokapitalizacije banke (Banka Slovenije, 2015, str. 68).

Na podlagi stresnih testov in skrbnega pregleda je Republika Slovenija v letih 2013 in 2014 izvedla dokapitalizacijo bank NLB, NKBM, Abanke in Banke Celje v višini 3 milijard EUR oziroma 8,7 % BDP-ja. Iz omenjenih bank so bile poleg dokapitalizacije prinešene tudi tvegane terjatve na DUTB, katerih bruto vrednost je znašala 4,9 milijarde EUR, in prenosna vrednost 1,6 milijarde EUR. Učinek dokapitalizacije in prenosa sredstev na DUTB je povečal javnofinančni dolg za 11 % BDP-ja. V letu 2016 je Republika Slovenija izvedla pripojitev Probanke in Factor banke k DUTB ter tako z izvedbo nadzorovanega postopka likvidacije dokapitalizirala omenjeni banki v skupni vrednosti 445 milijonov EUR. Pregled izvedenih ukrepov za namen krepitve stabilnosti bank je prikazan v spodnji tabeli 3.

Tabela 3: Pregled izvedenih ukrepov za namen krepitve stabilnosti bank (v mio EUR)

Banka	Dokapitalizacija	Bruto vrednost tveganih terjatev, prenešenih na DUTB	Dano porošstvo RS za prevzete obveznosti DUTB
NLB	1.551	2.300	634
NKBM	870	1.011	375
Abanka	591	1.143	425
Factor banka	269	/	/
Probanka	176	/	/
Banka Celje	190	411	127

Vir: Ministrstvo za finance (2015).

Banke so bile dokapitalizirane v znesku, ki bi ob predpostavki uresničitve neugodnega scenarija konec leta 2015 zagotovil količnik najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (ang. Core tier 1) v višini 6 % (Ministrstvo za finance, 2015, str. 11).

V okviru ZUKSB Republika Slovenija prav tako za namen stabilizacije razmer v bančnem sistemu zagotavlja možnost izvedbe dodatnega ukrepa, in sicer uporabo posojila v skrajni sili. V skladu s pravili ECB je Republika Slovenija v skrajni sili pripravljena solventnim bankam, ki bi se soočile z likvidnostnimi problemi, zagotoviti neposredno posojilo (Ministrstvo za finance, 2015, str. 12).

2 SLABA BANKA

2.1 Mehanizem slabe banke

Model slabe banke je mehanizem, s katerim za namen očiščenja bilanc bank in maksimiziranja vrednosti slabih naložb prenesemo nelikviden, tvegan ali nedonosen portfelj na novo družbo (slabo banko) in preko večje namenjene pozornosti in učinkovitejšega upravljanja slabih naložb maksimiziramo njihovo vrednost. Ob ustanovitvi in obdobju poslovanja ima slaba banka poleg teh dveh ciljev tudi zelo pomembno vlogo povrnitve zaupanja bonitetnih agencij in privatnih investorjev v delovanje bančnega sistema, kar predstavlja temelj kapitalske krepitve bank (Martini in drugi, 2009, str. 7).

Slaba banka je lahko ustanovljena s strani zasebnih investorjev, s strani zasebnih investorjev in države ali pa, kot je v navadi, izključno s strani države. Ustanovitelj slabe banke zagotovi kapital in/ali dolg, lahko pa tudi nastopi kot porok za prevzete obveznosti družbe. S pridobljenimi sredstvi slaba banka financira prenos slabih naložb, se pravi sredstev z visokimi pričakovanimi izgubami in tudi sredstev, ki so sicer brez pričakovanih izgub, vendar z visokimi pričakovanimi stroški financiranja za banke. Ta sredstva v relativno kratkem času izgubijo večino svoje vrednosti in je zelo težko oceniti njihovo realno tržno vrednost in z njimi trgovati (Boudghene & Meas, 2012, str. 1–6). Ključno vprašanje pri prenosu naložb na slabo banko je cena, po kateri se izvede transakcija, saj ta lahko tudi zakrije problem bilance bank (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 11).

Vpeljava mehanizma modela slabe banke sicer ne doseže, da slabe terjatve izginejo, kar tudi ni cilj. Namen prevzema slabih terjatev je sprostitev teh naložb iz komercialnih bank v zameno za likvidna sredstva ter s tem omogočiti izboljšanje poslovanja. V bančni praksi preteklih let se je izkazalo, da je ločeno reševanje slabih naložb bank pogoj izboljšanja bonitetnih ocen in zaupanja investorjev ter posledično izboljšanja pogojev dokapitalizacije. Prenos slabih naložb je prav tako omogočil vodstvu bank, katerih slabe naložbe so se prenašale, preusmeritev pozornosti od reševanja slabih naložb nazaj k temeljnemu poslovanju kreditiranja. Vse to banki omogoči okrevanje in normalno delovanje (Klingebiel, 2000). Banke naj bi tekom časa pridobile toliko obresti novoizdanih kreditov, da naj bi pokrile izgubo, ki so jo realizirale v obdobju odobritve slabih posojil in pred prenosom le-teh na slabo banko (Baumgardener, Grundman & Pinedo, 2009, str. 2). Cilja slabe banke sta spremljava slabih terjatev in z različnimi ukrepi realizirati čim boljše unovčenje. S tem naj bi povrnili zaupanje investorjev v delovanje bank in bančnega

sistema, očiščenega slabih terjatev, ter povrnili davkoplačevalski denar, ki je bil potreben za sanacijo bančnega sistema (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 28–29).

V bilancah bank slabe naložbe vplivajo na kapital in kapitalsko ustreznost. S tem vplivajo na kreditno sposobnost bank, saj je težko oceniti resnično oziroma pravo vrednost sredstev bank in morebitne potrebne višine slabitev teh sredstev. Ugibanja prave vrednosti kapitala lahko vodijo v nestabilnost bančnega sistema na sistemski ravni posameznih držav. Nekatere države so se zato odločile vpeljati institucijo slabe banke, na katere so prenesle slabe naložbe iz bilanc poslovnih bank. Državna pomoč v obliki odkupa in prenosa slabih naložb je v teh pogojih ključnega pomena za stabilizacijo bančnih sistemov (Pinedo, 2009, str. 289–291).

Pri prenosu slabih naložb je zelo pomembno, kako se te naložbe oziroma slabe terjatve vrednotijo. Po mednarodnih računovodskih standardih je tovrstne naložbe potrebno vrednotiti po trenutni tržni vrednosti v času prenosa. Zanje je potrebno upoštevati tudi morebitne prihodnje odpise vrednosti. Za prikaz realnega stanja vrednosti teh naložb je nujno vmešavanje države in državnih organov (Bird & Ruchti, 2014, str. 3). V Sloveniji so vrednost slabih naložb ocenile banke same, DUTB pa je imenovala neodvisnega revizorja, ki je preveril te ocene.

Poznamo sedem modelov slabe banke (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 29–32):

- **Model ločitve dobre in slabe banke z lastniško povezavo.** Družba, na katero je banka prenesla slabe naložbe, je v lasti banke.
- **Model ločitve dobre in slabe banke brez lastniške povezave.** Družba, na katero je banka prenesla slabe naložbe, ni v lasti banke; vstop tujih investitorjev.
- **Model agregatne slabe banke.** Za odkup in prenos slabih naložb se uporabijo javna sredstva.
- **Model več agregatnih bank.** Ta se uporabi, ko so portfelji različnih bank med sabo primerljivi in združljivi, ko banke ustanovijo več odvisnih družb, na katere se prenesejo slabe naložbe. Model predstavlja povezavo med modelom ločitve dobre in slabe banke z lastniško povezavo in modelom agregatne banke.
- **Model državne slabe banke.** Država ustanovi družbo in jo dokapitalizira, nanjo pa prenese slabe naložbe, ki jih družba odkupi od bank.
- **Hibridni model slabe banke.** Vsaka banka mora ustanoviti družbo oziroma svojo slabo banko, katere lastnik postane država, v zameno pa dobi pomoč dolgoročnega financiranja obveznosti v višini prenesenih slabih naložb.
- **Garancijska shema.** V tem primeru banka ohrani slabe naložbe v svojih bilancah, država pa jamči za njih in morebitne izgube.

Pri vzpostavitvi slabe banke in izbiri ustreznega modela je pomembno analizirati in razdelati naslednje kriterije (Poljšak & Razboršek, 2011, str. 32–33):

- **Določitev obsega slabih naložb.** Na podlagi analiz morajo banke določiti, katera sredstva predstavljajo tvegane naložbe, ter jih razdeliti na dva dela, strateško pomembne in strateško nepomembne.
- **Opredelitev pravne oblike slabe banke.** Banka na podlagi obsežnosti problema, želje po izločitvi iz konsolidacije in kapitalske moči izgub izbere ustrezno pravno obliko.
- **Ocenitev poslovnega modela.** Banka mora predvideti, kateri model slabe banke najbolj vpliva na izkaz uspeha in kapitalsko ustreznost. Za namen pravilne odločitve banka analizira postavke, kot so vpliv na bilanco banke, solventnost banke, izračuni pričakovanih izgub, pregled tržnih vrednosti naložb in stroški vzpostavitve vsakega od modelov.
- **Opredelitev strategije upravljanja slabih naložb.** Banka lahko zmanjšuje delež slabih naložb na tri načine, in sicer s takojšnjo prodajo naložb, aktivnim zmanjševanjem slabih naložb in pasivnim načinom.
- **Definirati model in proces znotraj slabe banke.** Pomembno je določiti potek procesov ne glede na izbrani model in pripraviti ustrezno organizacijsko strukturo.

Slaba banka mora zagotavljati transparenten prenos tveganih naložb. Zagotoviti mora, da je breme, ki nastane s prenosom slabih naložb za davkoplačevalce, čim nižje in omejiti moralni hazard oziroma tveganje. Izrednega pomena je, da se slabe naložbe prenesejo po pravi vrednosti. V kolikor obstaja tveganje, da so slabe naložbe, ki so predmet prenosa, ocenjene preoptimistično, lahko privede do izgube, ki jo plačajo davkoplačevalci. Namreč navadno država izda poroštvo za obveznice, ki jih banke prejmejo v zameno za prenesena sredstva, kar pomeni, da za njimi stojijo davkoplačevalci. V kolikor pa so te naložbe ocenjene preveč pesimistično, pa lahko privede do dodatnih obremenitev za bančni sektor, kar še dodatno zaostri pogoje kreditiranja. Pomembno za slabo banko je, ali prenesene naložbe poskuša prodati čim prej ali pa skuša z njimi aktivno upravljati, počakati do njihove zapadlosti in zanje iztržiti čim več. Glede na dejstvo, da je slaba banka navadno ustanovljena s strani države, je vlada zadolžena za vzpostavitev delujočega mehanizma za zagotavljanje najboljšega oziroma optimalnega upravljanja slabih terjatev in njihovo prodajo. V primeru, da slabo banko ustanavlja država, je tako bistvenega pomena, da so slabe naložbe jasno opredeljene, vrednost le-teh pravilno določena, ocena tveganja pa čim bolj pravilno napovedana. Država je odgovorna zagotoviti zadosten obseg sredstev za financiranje prenosa slabih naložb. Pomembno je, da se pri ustanavljanju slabe banke točno določi poslanstvo slabe banke in časovnico. S tem se definira cilje poslovanja ter obdobje, v katerem bo slaba banka poskušala vrednost slabih naložb maksimizirati in unovčiti. Ko so tvegane naložbe poplačane in unovčene, je treba slabo banko zapreti, saj ta postane odveč. Slaba banka mora delovati skladno z regulatorji centralne banke in v okviru

zakonov ter tako zmanjšati možnost nadaljnjih pretresov na finančnem trgu (Schafer & Zimmermann, 2009, str. 2015–2017).

Ustanovitev slabe banke lahko primerjamo z načinom ustanovitve novega podjetja. V začetni fazi je potrebno opredeliti operativo, izbrati najboljši in najustreznejši kader zaposlenih in poskrbeti, da vsi zaposleni razumejo portfelj, s katerim slaba banka upravlja. Potrebno je zagotoviti transparentnost poslovanja, uspešno komunicirati z investitorji, nadzornimi organi ter ostalimi udeleženci.

Slaba banka ima dve pomanjkljivosti. Za ustanovitev tovrstne banke je potrebno veliko kapitala, ki ga morajo v primeru, da slabo banko ustanavlja država, zagotoviti davkoplačevalci. Prav tako pa lahko ob koncu življenjske dobe slabe banke pride do velikih izgub. Prioriteta ustanovitelja oziroma lastnika slabe banke je, da so te izgube nizke. S sredstvi, ki so bila prenešana, je potrebno aktivno upravljati, kar vključuje procese, kot so reprogramiranje dolžnikov, pogajanja in pa tudi možnost odpisov dolgov. Z namenom hitre prodaje po čim višji ceni je potrebno ustvariti ugodne naložbene pakete s pomočjo vlade, z namenom maksimiziranja vrednosti morebiti v ta sredstva še kaj vložiti ter jih predstaviti morebitnim kupcem (Schafer & Zimmermann, 2009, str. 6–10).

Slaba banka naj bi temeljila na predpostavki, da imajo sicer banke v svojem portfelju določene naložbe, ki naj bi bile sicer na dolgi rok uspešne in profitabilne, vendar pa naj ne bi zmogla banka v kratkoročnem obdobju z njimi zbrati novega kapitala niti jih financirati s sredstvi kreditojemalcev in depozitarjev. Prav tako pa naj bi v povezavi s temi naložbami obstajala negotovost glede njihove prave vrednosti, kar negativno vpliva na bilanco stanja banke. Umik teh naložb iz portfelja pozitivno vpliva na bilanco stanja banke, nadaljnje poslovanje ter pridobitev ponovnega zaupanja investitorjev in bonitetnih agencij. V banki naj bi ostala zgolj dobra sredstva (Pinedo, 2009, str. 289–290).

Koncept mehanizma reševanja bančnega sistema so določene države uveljavile že pred zadnjo krizo. Modeli slabih bank se sicer razlikujejo od države do države, a veljajo neke smernice, ki so skupne vsem slabim bankam (Downey, Del Din, Haas & Lacaze, 2009, str. 1–2):

- Običajno je slaba banka ustanovljena s strani poslovnih bank ali države, in sicer za točno določeno obdobje.
- Poslovne banke, ki sodelujejo v procesu, prenesejo na slabo banko svoje slabe terjatve.
- Slaba banka javno oziroma transparentno definira slabe naložbe, ki so predmet prenosa. Transparentnost prenosa je ključnega pomena za preprečitev potencialnega moralnega hazarda, določanje dejanske tržne vrednosti naložb in zmanjševanje negotovosti glede uspešnosti poslovanja slabe banke.
- Banke prenesejo svoje slabe terjatve na slabo banko po določeni transferni ceni.

- Država odigra ključno vlogo pri zagotavljanju sredstev za financiranje prenosa slabih naložb. V zameno za slabe terjatve banka lahko prejme različna finančna sredstva, kot so poročila, posojila, finančne injekcije in garancije z državnimi obveznicami.
- V kolikor obstaja razlika med transferno in realno vrednostjo slabih naložb, se banke ob prenosu zavežejo k plačevanju letnih provizij, navadno v obliki letnih provizij.
- Slaba banka navadno definira, kako v primeru generiranja izgub pri upravljanju s slabimi terjatvami, le-te deli med dobro in slabo banko.
- Določijo se smernice upravljanja s slabimi naložbami. Slaba banka te smernice zasleduje in upošteva pri poslovanju.

2.2 Vpeljava modela slabe banke v Sloveniji – DUTB

Najpomembnejše aktivnosti prestrukturiranja bančnega sistema, ki služijo kot eden izmed ukrepov zagotovitve stabilnosti in zaupanja v bančni sistem, so povezane z razdolževanjem bank, izboljšanjem donosnosti bank, ki je v času krize upadla, ter sanacijo slabega portfelja bank. Konsolidacija slabih sredstev in konsolidacija bančnega sistema je ukrep, ki je nujno potreben za uspešno prestrukturiranje slovenskega bančnega sistema. Pomembno vlogo pri tem prevzema slaba banka, ki nase prevzame slaba sredstva bank v zameno za državne obveznice. Ta mehanizem naj bi omogočil sistemskim bankam Slovenije (banke, ki lahko zaradi nenadomestljivosti finančne infrastrukture, kompleksnosti in medsebojne povezanosti pomembno vplivajo na celotni finančni sistem) očistiti portfelj slabih sredstev (Arhar & Tomec, 2013, str. 8). Republika Slovenija je bila zaradi sistemskega tveganja prisiljena v obsežne vladne intervencije.

Propad velike banke lahko v domino efektu za seboj potegne še ostale banke in udeležence v gospodarstvu in s tem privede do prelivanja negativnih učinkov nestabilnosti bančnega sektorja na raven celotnega gospodarstva države (Schroder & Schuler, 2003, str. 4–5).

Kot že omenjeno, je Republika Slovenija v letu 2012, z namenom vzpostavitve ponovne finančne stabilnosti bančnega sistema Slovenije kot posledice slabšajočih se razmer zaradi dolgoletne gospodarske recesije, sprejela ZUKSB, ki je opredeljeval ukrepe za krepitev stabilnosti bank. Ukrepi za krepitev stabilnosti bank se lahko uporabijo za banko, ki je sistemsko pomembna in za katero se ugotovi, da ne dosega ali v naslednjih 12 mesecih ne bo dosegala zadostnega kapitala ter ne bo sposobna izpolnjevati zahtev glede kapitalске ustreznosti, zaradi česar je lahko ogrožena stabilnost bančnega sistema. Eden izmed možnih ukrepov, ki ga zakon predvideva, je odkup oziroma odplačni prevzem in konsolidacija slabih sredstev bank ter njihovo nadaljnje upravljanje v slovenski slabi banki DUTB (Ministrstvo za finance, 2015, str. 7).

Z izločitvijo slabih terjatev se v bankah zmanjša izpostavljenost do komitentov oziroma posojilojemalcev slabih posojil ter izboljša kapitalška ustreznost bank. Z uspešno

realizacijo in dosego namenov bi banke lahko pridobile boljše bonitetne ocene in s tem lažji in cenejši dostop do virov financiranja. Omenjeni zakon je zagotovil zakonsko podlago za ustanovitev slovenske slabe banke oziroma DUTB ter Sklada za stabilnost bank. Glavni namen omenjenih institucij je ohranjanje stabilnosti bančnega sistema v celoti. V veljavo je ZUKSB stopil 28. decembra 2012 (Ministrstvo za finance, 2013, str. 2).

Po 5. in 10. členu ZUKSB je DUTB registrirana kot delniška družba, in sicer v 100 % lasti države Slovenije. Slabe naložbe in terjatve bank so se na DUTB prenesle v zameno za obveznice z državnim poroštvom. DUTB, Banka Slovenije ali zadevna banka sama lahko podajo predlog za sodelovanje v shemi slabe banke. DUTB za financiranje svojega delovanja lahko izda obveznice in druge finančne instrumente ali najame posojilo s poroštvom države.

ZUKSB opredeljuje postavke, ki definirajo slaba posojila in so lahko predmet prenosa (ECB, 2013, str. 2):

- Terjatve, kjer dolžnik z izpolnjevanjem obveznosti zamuja več kot 90 dni in na dan vrednotenja presegajo izpostavljenost 500 tisoč EUR.
- Terjatve so banke pridobile pred 1. septembrom 2012.
- Sedež komitenta oziroma dolžnik je v Republiki Sloveniji.
- Naložbe bank v deleže oziroma delnice gospodarskih družb, ki jih je banka pridobila pri povečanju kapitala dolžnika in katerih predmet so bile terjatve do dolžnika.
- Nepremičnine, pridobljene z uveljavljanjem pravic iz zavarovanja.

Pomembno vlogo pri dejavnosti ZUKSB ima tudi Banka Slovenije. Ta ima posvetovalno vlogo pri določanju omejitev za zadevne banke in sprejemanju statuta DUTB. Banka Slovenije lahko tudi predlaga enega izmed štirih neizvršnih članov upravnega odbora DUTB in določa tri od osmih predstavnikov medresorske komisije. Banka Slovenije ima prav tako vlogo nadzornika in sodeluje z DUTB pri spremljanju izvajanja ukrepov na podlagi zakona in sodeluje pri izbiri banke, ki je vključena v postopke prenosa premoženja in shemo slabe banke.

V 36. členu ZUKSB je opredeljeno, da je DUTB model slabe banke, ki je bila ustanovljena za namen sanacije slovenskega bančnega sistema. Družba je bila ustanovljena marca 2013, s poslovanjem pa bo prenehala leta 2022. Po tem obdobju bo preostanek premoženja prenesen na pravnega naslednika, Slovensko odškodninsko družbo oziroma naslednika te družbe, Slovenski državni holding.

DUTB je delniška družba z enotirnim sistemom upravljanja v 100 % lasti države. Upravni odbor sestavljajo trije izvršni in štirje neizvršni direktorji. Upravni odbor ima dve komisiji,

in sicer komisijo za prejemke ter revizijsko komisijo. Za poslovanje družbe je pristojen in odgovoren glavni izvršni direktor.

Sredstva, ki so predmet prenosa iz bank na DUTB, so ovrednotena na podlagi njihove realne ekonomske vrednosti. Ta vrednost je izračunana iz pričakovanih diskontiranih denarnih tokov, ki se ocenijo na podlagi amortizacijskega oziroma odplačilnega načrta terjatve ter popravijo pričakovano izgubo (Ministrstvo za finance, 2012, str. 16). Za ta sredstva se v nadaljevanju določi ustrezna strategija, saj, če je le možno, DUTB poskuša izboljšati kakovost slabega posojila z njegovim prestrukturiranjem in doseči boljše poplačilo. V kolikor prestrukturiranje ni možno, družba vrednost posojila poskuša izterjati po sodni poti, navadno z unovčenjem poroštev, zavarovanji ali drugimi sredstvi, ki so lahko primerna za prodajo. Ideja delovanja DUTB je, da prenesena sredstva uspešno prestrukturira in jih ob primernem času odproda. Smiselno je, da se sredstva prodajo, ko se razmere na trgu stabilizirajo, in da jih družba ne prodaja na silo. To naj bi vodilo do spoznanj na trgu, da prisilnih prodaj ni in bi se s tem cene sredstev izboljšale (DUTB, 2014, str. 25).

Cilj DUTB je, da poskuša doseči dodano vrednost sredstev, kar lahko poskuša storiti z različnimi načini (DUTB, 2014, str. 25):

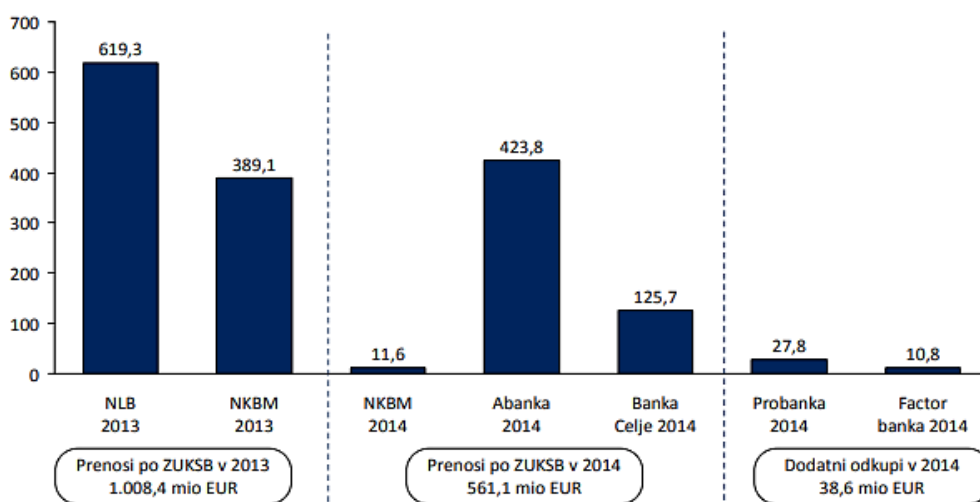
- Z združevanjem oziroma konsolidacijo terjatev.
- Z oblikovanjem kompletov, ki bi na trgu dosegali višjo vrednost kot prodaje posameznih terjatev oziroma naložb.
- Z izpeljavo učinkovitih in transparentnih prodajnih aktivnosti.
- S primernim dokumentiranjem sredstev, kar bi odpravilo negotovost in bi vplivalo na vrednost.

V letih 2013 in 2014 je DUTB v skladu z zakonodajnimi smernicami ZUSKB od bank NLB, NKBM, Abanka in Banka Celje prevzela paket slabih naložb v bruto znesku 4,9 milijard EUR oziroma v prenosni vrednosti 1,6 milijard EUR. Pozneje je družba za namen konsolidacije in učinkovitejšega upravljanja sredstev odkupila terjatve tudi od Probanke in Factor banke po dogovorjeni tržni vrednosti 38,6 milijona EUR. Na DUTB so bila prenesena posojila do 577 dolžnikov. Transferne cene (razen za Probanko in Factor banko) je določila Evropska komisija. DUTB pri določanju prenosnih cen in oblikovanju paketa slabih terjatev, delnic ter drugih vrst terjatev ni bila vključena. Pravni prenos slabih sredstev od bank je bil izveden s podpisom prenosnih pogodb ter plačilom za prenesena sredstva, fizični prenos pa je potekal postopoma po podpisu posameznih prenosnih pogodb in prevzemu kreditne dokumentacije. DUTB je prevzel od bank okoli 3.100 fasciklov, ti pa so vključevali približno 1,2 milijona strani dokumentacije. Projekt dejanskega prevzema slabih sredstev od bank je bil obsežen projekt, ki je od vseh bank, udeleženih v procesu, zahteval ogromno dela (DUTB, 2015, str. 44).

Evropska komisija je poleg realne ekonomske vrednosti ocenila tudi tržno vrednost sredstev, to je vrednost sredstev, ki bi jo ob prodaji banke lahko zaračunale kupcu z izjemo DUTB. Tržna vrednost je bila nižja od prenosne vrednosti za približno 623 milijonov EUR. Omenjena razlika se je po sklepih EU smatrala za dano državno pomoč zadevnim bankam. DUTB je prenos financirala s štirimi izdajami obveznic, ki so bile zavarovane s premoženjem družbe in poroštvom Republike Slovenije. Za namen poročstva je družba vladi plačevala letno nadomestilo v višini 1,25 % vrednosti izdaje (DUTB, brez datuma).

Največji delež slabih sredstev, tako z vidika prenosne vrednosti kot tudi bruto vrednosti, je bilo prenesenih iz NLB, medtem ko sta bila s strani NKBM in Abanke prenesena manjša portfelja, ki pa sta bila sicer podobne velikosti. Prenosa iz Probanke in Factor banke sta bila bistveno manjša, sta pa omogočala optimizacijo izpostavljenosti do posameznih komitentov oziroma dolžnikov. V letu 2013 so bila iz banke NLB in NKBM prenesena slaba sredstva, katerih bruto vrednost je znašala 3,3 milijarde EUR, po prenosni ceni 1.008 milijonov EUR. V letu 2014 je DUTB od NKBM še dodatno prevzela nepremičnine v vrednosti 11,6 milijona EUR, odkupila slaba sredstva od Abanke in Banke Celje, katerih bruto vrednost je znašala 1.534 milijonov EUR, po prenosni ceni 550 milijonov EUR, in po tržnih pogojih od Factor banke in Probanke v znesku 38,6 milijona EUR odkupila še slaba sredstva, katerih bruto vrednost je znašala 172,9 milijona EUR. Prenosne cene so se gibale nekje med 27 % in 37 % od bruto vrednosti posojil, pri tržnih odkupih Factor banke in Probanke pa nekje okrog 20 % bruto vrednosti posojil. Spodnja slika 8 prikazuje prenosne cene po bankah (DUTB, 2015, str. 41).

Slika 8: Prenosne cene po bankah (v mio EUR)

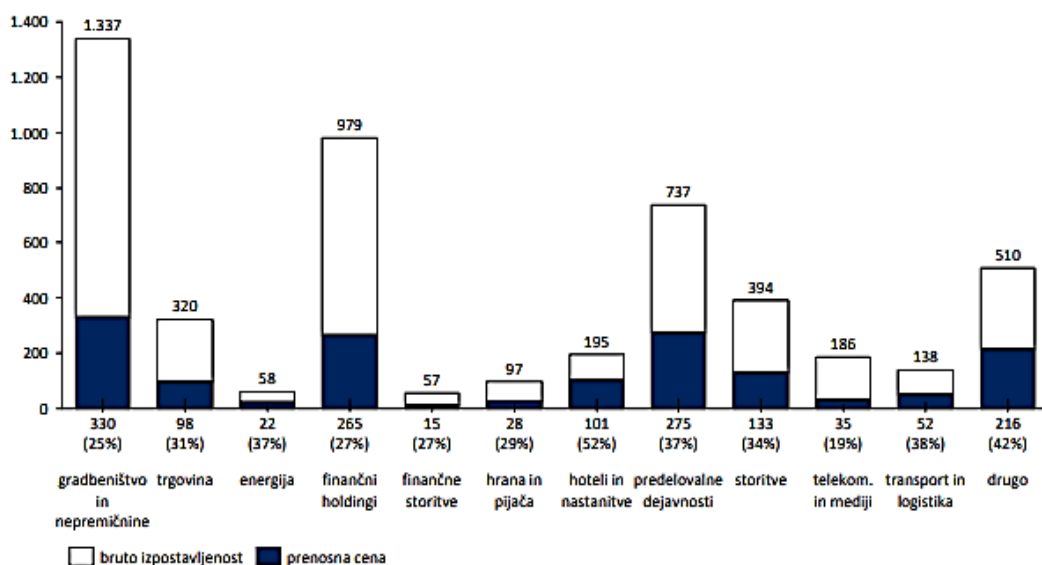
Vir: DUTB (2015).

Ob prenosu je 10 največjih dolžnikov predstavljalo skoraj 17 % bruto vrednosti sredstev in prenosnih vrednosti. Naslednjih večjih 90 dolžnikov je predstavljalo približno polovico

bruto vrednosti sredstev in prenosnih vrednosti, ostalih 477 dolžnikov pa je predstavljalo le nekaj več bruto vrednosti posojil od 10 največjih dolžnikov in približno dvakrat višjo prenosno vrednost (DUTB, 2015, str. 41).

Največji delež prenesenih posojil se je navezoval na industrijo gradbeništva in nepremičninskega področja. Vrednost prenesenih posojil je predstavljala več kot četrtno bruto vrednosti celotnega prenosa oziroma 27 % ter 21 % celotne prenosne vrednosti. V tej industriji je tudi prihajalo do največjih razlik med bruto in prenosnimi vrednostmi. Gradbeništvu sledijo finančni holdingi s približno 20 % celotne bruto vrednosti prenosa oziroma 17 % celotne prenosne vrednosti in pa predelovalna industrija s skoraj 15 % celotne bruto vrednosti prenosa oziroma 18 % celotne prenosne vrednosti. Prenesena posojila z najnižjo razliko med bruto vrednostmi in prenesenimi vrednostmi so predstavljala posojila do dolžnikov iz hotelske oziroma turistične dejavnosti. Ta posojila so bila prenešana z manj kot 50 % diskontom. Prenosne cene ter bruto izpostavljenosti po panogah so prikazane na spodnji sliki 9 (DUTB, 2015, str. 42).

Slika 9: Prenosne cene in bruto izpostavljenosti po panogah (v mio EUR)

Vir: DUTB (2015).

DUTB v skladu z mednarodnimi standardi poročanja prevzeta sredstva izkazuje po pošteni vrednosti. Družba je ugotovila, da je bila ob prenosu poštena vrednost prevzetih sredstev za 107,9 milijona EUR nižja od prenosne vrednosti. Skladno z računovodskimi standardi je bilo potrebno te izgube ob pripoznanju pripoznati kot vračilo kapitala Republiki Sloveniji, saj so bile DUTB in vse štiri banke v 100 % lasti države. V letu 2016 sta bili s sklepom Vlade Republike Slovenije k DUTB pripojeni Probanka in Factor banka. Vlada je v vlogi generalne skupščine DUTB 15. januarja izvedla postopek poenostavljene pripojitve, zaradi

česar določeni koraki običajne pripojitve niso bili potrebni. S tem je DUTB omogočila pospešen in enostavnejši postopek pripojitve. DUTB je s pripojitvijo prevzela premoženje ter obveznosti obeh družb. Banka Slovenije je ocenila, da se s pripojitvijo omenjenih bank zagotavlja racionalizacija poslovanja ter omogoči daljše časovno obdobje unovčenja premoženja in s tem možnost boljšega iztržka (DUTB, brez datuma).

2.3 Vpeljava modela slabe banke v Španiji – SAREB

Španska gospodarska in finančna kriza je bila močno povezana s pokom nepremičninskega balona, zaradi česar se je na trgih pojavila tržna negotovost. V letih 1999 je Španija rekordno spustila obrestno mero ter spodbudila gospodarstvo in gospodinjstva k zadolževanju pri domačih bankah in hranilnicah. Zlasti slednje so ob podpori lokalnih oblasti veliko poslovale z nekdanj varnim nepremičninskim sektorjem. To je privedlo do razvijanja številnih projektov, zlasti nepremičninskih, vrednosti nepremičnin pred krizo pa so se potrojile. Kriza in s tem povezan nastanek slabih tržnih razmer je privedla do poka nepremičninskega balona in sesutja nepremičninskega trga, zaradi česar so cene nepremičnin padle za 30 %, delež slabih posojil v bankah pa se je začel kopičiti. Zavarovanja, ki so v največji meri predstavljala nedokončane poslovne objekte in stanovanja, so postala neprodajiva (Knight, 2012).

Za namen stabilizacije razmer v bančnem sistemu je španska vlada leta 2009 ustanovila sklad za prestrukturiranje bank – FROB. Namen sklada je bil zagotovitev financiranja za izvajanje procesa prestrukturiranja bančnega sistema, krepitev kapitalskih ustreznosti bank ter zmanjšati število hranilnic in jih preoblikovati v nekaj stabilnih in učinkovitih bank. V nadaljevanju krize je španska vlada zaprosila tudi za mednarodno pomoč in ustanovila slabo banko Sociedad de gestion de activos procedentes de la reestructuración bancaria (v nadaljevanju SAREB) (Ministrstvo za finance, 2012, str.8).

9. junija 2012 je Španija obvestila EU o stanju bančnega sistema države in namignila, da bo najverjetneje v bližnji prihodnosti rabila finančno pomoč. V odgovoru EU je bilo zapisano, da je le-ta pripravljena ponuditi finančno pomoč, ki je bila nekako ocenjena v znesku 100 milijard EUR, in pomagati pri sanaciji bančnega sistema. 25. junija 2012 je španska vlada nato tudi uradno zaprosila za mednarodno finančno pomoč za namen prestrukturiranja in dokapitalizacije španskega bančnega sistema. Španija je tako po Grčiji, Irski in Portugalski postala četrta država, ki je zaprosila za državno pomoč. Španija je zaprosila za pomoč v okviru Evropskega mehanizma za finančno stabilnost – ESFS v skladu s pogoji finančne pomoči za dokapitalizacijo finančnih institucij. Evropska komisija je v sodelovanju z IMF, Evropskim bančnim organom in ECB ocenila, da Španija izpolnjuje vse pogoje in je upravičena do te vrste pomoči. V nadaljevanju je program pomoči prevzel Evropski mehanizem za finančno stabilnost (European financial stability facility, 2012).

Namen programa je bila stabilizacija in prestrukturiranje španskega bančnega sektorja. Program sestavljajo naslednji trije elementi (European commission, 2012):

- S pomočjo stresnih testov in celovitem skrbnem pregledu kakovosti sredstev bank, ugotovitev kapitalskih potreb po posameznih bankah.
- Prenos slabih sredstev iz bilanc bank na zunanjo družbo za upravljanje premoženja oziroma slabo banko SAREB.
- Reševanje, dokapitalizacija in prestrukturiranje bank na način, ki temelji na načrtih za obravnavanje morebitnih primanjkljajev kapitala, ugotovljenih med skrbnim pregledom sredstev bank in stresnimi testi.

Banke so bile na podlagi načrta dokapitalizacije in rezultatov stresnih testov kategorizirane v 4 skupine, na podlagi katerih je španska vlada banke ustrezno obravnavala in jih glede na razvrstitev ustrezno dokapitalizirala ter prenesla slaba sredstva na slabo banko. Banke, ki niso izkazovale kapitalskega primanjkljaja in kjer ni bilo potrebe po nadaljnjih ukrepih, so bile razvrščene v skupino 0. Banke, ki so bile že del državnega reševanja bančnega sistema in so bile poddržavljene ter v lasti FROB-a, so bile del skupine 1. Banke, ki so izkazovale kapitalski primanjkljaj in niso bile kapitalsko ustrezne, nastale situacije pa niso bile sposobne reševati same in so morale koristiti državno pomoč, so bile razvrščene v skupino 2. Skupina 3 pa je bila rezervirana za vse tiste banke, ki so bile sposobne reševati težave same brez koriščenja državne pomoči. Država je smela banke, razvrščene v skupino 1 in 2, preko dokapitalizacije in prenosa slabih sredstev ustrezno prestrukturirati v skladu s pravili EU glede državne pomoči (IMF, 2013, str. 9).

Kot že omenjeno, je bila ločitev in prenos slabih sredstev bank na družbo za upravljanje premoženja eden izmed ciljev reševanja bančnega sistema Španije ter pogoj EU za dodelitev finančne pomoči. V ta namen je španska vlada na podlagi Kraljevega odloga za ustanovitev družbe za upravljanje premoženja, ki je dodal in dopolnil pravila iz Kraljevega odloka 24/2012 o prestrukturiranju in razveljavitvi kreditnih subjektov, pooblastila FROB za ustanovitev družbe za upravljanje slabih sredstev bank oziroma slabo banko. Slabo banko je FROB ustanovil s pomočjo svetovalnega podjetja Alvarez & Marsal, Ministrstvom za gospodarstvo in špansko centralno banko. Ustanovitev in delovanje slabe banke naj bi bistveno zmanjšalo kakršnokoli negotovost glede preživetja bank, ki potrebujejo pomoč države, saj naj bi jim bilo z ustanovitvijo slabe banke in prenosom slabih sredstev zagotovljeno očiščenje bančnih bilanc in omogočeno, da se osredotočijo na svoje glavne dejavnosti. Glavni namen slabe banke SAREB je bil prenos slabih bančnih sredstev iz komercialnih bank, ta sredstva konsolidirati, jih v svojem 15-letnem obdobju delovanja uspešno upravljati in jih preko različnih načinov čim bolj unovčiti. Vrednost prenešenih slabih sredstev je temeljila na podlagi preudarnih vrednotenj, ki naj bi zagotovila dobičkonosnost poslovanja slabe banke (FROB, 2012a). SAREB naj bi s svojimi dejavnostmi ob čim manjši porabi javnih sredstev in izkrivljanju trga vplival na

zmanjšanje negotovosti, izboljšanje sposobnosti preživetja bank ter na sanacijo in stabilizacijo bančnega sistema (FROB, 2012b).

Španska slaba banka SAREB je bila ustanovljena leta 2012 in je bila zasnovana kot družba delno v lasti države in delno v lasti zasebnih vlagateljev, katerih cilja sta med drugimi tudi ustvarjanje dobička in maksimiziranje vrednosti. Delež države v družbi je že od ustanovitve omejen na največ 50 %. V sporočilu za javnost, ki je bilo objavljeno 17. decembra 2017, je bilo razvidno, da je slaba banka pridobila 45 % začetnega kapitala s strani države, preostalih 55 % pa je prispevalo 28 različnih zasebnih investitorjev, kot so banke, zavarovalnice in mednarodna podjetja. Družba naj bi z vključitvijo zasebnega kapitala okrepila kredibilnost na mednarodnih finančnih trgih. Družba je bila oblikovana in ustanovljena kot zasebno podjetje, zato struktura dolga ne vpliva na strošek zadolževanja države (Eurostate, 2013).

Španija je tako ustanovila 50 milijard EUR vredno slabo banko, kar je bil eden izmed pogojev pri podeljevanju 100 milijard EUR vredne mednarodne finančne pomoči v okviru programa reševanja španskega bančnega sistema, zaprosenega s strani Španije v juniju 2012. Eden izmed pomembnejših ciljev programa je bil očiščenje bilanc bank, ki so bila na podlagi stresnih testov kategorizirana kot skupina 1 in 2. Kot že omenjeno, skupina 1 je vključevala banke, ki so že bile v postopku državnega reševanja ter poddržavljene v lasti FROB-a, skupino 2 pa so tvorile banke, ki so za ustrezno dokapitalizacijo in reševanje razmer potrebovale državno pomoč (IMF, 2013, str. 9).

Rezultati stresnih testov so razkrili kapitalsko neustreznost in primanjkljaj v desetih španskih bankah. Španska vlada je morala večino teh bank preko državne pomoči dokapitalizirati in prenesti slaba sredstva na novoustanovljeno slabo banko. Zgolj dve banki od vseh desetih vključenih v testiranje sta izpolnjevali zahtevano kapitalsko ustreznost, kar sta uspeli doseči z odprodajo premoženja in lastnim odkupom podrejenega dolga (Banco de Espana, 2012).

Na podlagi objavljenih končnih kriterijev s strani Ministrstva za gospodarstvo so bila konec leta 2012 na SAREB prenešena sredstva devetih španskih bank, katera so večinoma predstavljala nepremičninska sredstva ter posojila, ki so bila namenjena razvoju nepremičninskih projektov. Banke, ki so bile na podlagi stresnih testov razvrščene v 1. in 2. skupino, so morale prenesti vsa razvojna posojila, katerih izpostavljenost je presegala 250.000 EUR in vsa neposredna sredstva, ki so presegala vrednost 100.000 EUR. Tako je bilo s strani devetih bank skupaj prenešenih nekaj manj kot 200.000 sredstev, katerih skupna vrednost je znašala približno 50 milijard EUR. Sredstva so se prenašala s povprečnim diskontom v višini 80 % za zemljišča, 63 % za nedokončane projekte, 54 % za končane projekte in 46 % za razvojna posojila. (Eurostate, 2013). Vrednosti sredstev so bile izračunane na podlagi realne ekonomske vrednosti vključujoč prilagoditve po vrstah

sredstev (FROB, 2012b). Tabela 4 prikazuje knjigovodske vrednosti ter število prenešenih sredstev na SAREB po posameznih bankah.

Tabela 4: Prenos sredstev na SAREB po posameznih bankah (v mio EUR)

	Knjigovodska vrednost	Število prenesenih sredstev
Skupina 1		
1. Bankia	22.153	89.814
2. Caixa Catalunya	6.617	29.425
3. Nova Caixa Galicia	5.064	17.887
4. Banco de Valencia	1.923	6.723
5. Banco Gallego	606	1.276
Skupina 2		
6. BMN	5.817	16.138
7. Ceiss	3.140	18.115
8. Liberbank	2.917	14.120
9. Caja3	2.212	3.976
Skupaj	50.449	197.474

Vir: Eurostate (2013).

Prvo skupino je tvorilo pet podržavljenih bank (Caixa Catalunya, Bankia, Banco de Valencia, Banco Gallago in Nova Caixa Galicia), skupna vrednost prenešenih sredstev pa je znašala 37 milijard EUR. Drugo skupino pa so sestavljale banke, ki so za potrebe dokapitalizacije potrebovale državno pomoč (Ceiss, Caja3, BMN in Liberbank) in so ob prenosu prenesle slaba sredstva v višini 13 milijard EUR. Največ sredstev je bilo prenešenih iz banke Bianca, uvrščene v 1. skupino, ki je prenesla 89.814 sredstev v skupni vrednosti 22 milijard EUR. Ob prenosu slabih sredstev je postal SAREB največji upravljalec zasebnih skladov v Evropi, saj je vrednost prenesenih sredstev bank presegala 50 milijard EUR in je znašala skoraj toliko kot skupna vrednost sredstev drugih dveh največjih nepremičninskih upravljalcev v Evropi – NAMA in Unibail-Rodamco (Eurostate, 2013).

2.4 Vpeljava modela slabe banke na Irskem – NAMA

Podobno kot v Španiji se je Irska tekom krize v glavnem soočala s težavami bančnega sistema v povezavi z nepremičninskim trgom. Velik del bančnega sistema Irske je predstavljala nepremišljena posojilna dejavnost, povezana zlasti s področjem trga napremičnin. Pred obdobjem krize je Irska beležila visoko pozitivno gospodarsko rast in dosegala pozitivne ekonomske kazalnike. Prevzem evra v letu 1999 je pozitivno vplival na gospodarstvo Irske, saj je omogočil finančno integracijo Irske z ostalimi državami oziroma gospodarstvu po svetu, kar je omogočilo podjetjem in bankam lažje zadolževanje z nižjimi obrestnimi merami. Zaradi finančne integracije Irske in šibkega nadzora bančnega sektorja se je konkurenca med poslovnimi bankami močno okrepila. Visoka stopnja konkurenčnosti

je privedla do omejitve kreditnih zahtev in povečan obseg posojilne dejavnosti. Za irske banke so bili zlasti usodni nepremičninski balon, razviti finančni instrumenti in pa špekulativne naložbe, ki so kontaminirale irske banke (Kovač, 2010).

Nastanek krize je privedel do poka nepremičninskega balona ter pomanjkanja likvidnosti bank. Pogoji bank za refinanciranje so bili močno omejeni. Nezaupanje s strani vlagateljev do irskih bank je privedlo do množičnega dvigovanja depozitov, zaradi česar je ob pomanjkanju likvidnosti bank morala nujno intervenirati irska vlada. Ta je septembra 2008 z namenom reševanja bančnega sektorja sprejela prve ukrepe, ki naj bi odpravili motnje v irskem gospodarstvu in zagotovili stabilnost finančnega sistema. Prvi ukrepi so se na podlagi zakona o finančni podpori kreditnim institucijam, ki je bil sprejet v letu 2008, nanašali na sprejetje treh jamstvenih shem, in sicer Credit Institutions (Financial support) Scheme (v nadaljevanju CIFS), Deposit Guarantee Scheme (v nadaljevanju DGS) in Eligible Liabilities Guarantee (v nadaljevanju ELG). Namen garancijske sheme CIFS je bil omogočiti lažje financiranje bank z izdajo dvoletnih garancij na vse obveznosti bank, s čimer je ta garancijska shema vplivala na izboljšanje kratkoročnega financiranja bank, ni pa odpravila vseh omejitev in težav bank pri zbiranju sredstev na trgih. Kot že omenjeno, je ta shema trajala samo za obdobje dveh let in se je nanašala zgolj na šest največjih irskih bank. Njena veljavnost je potekla 29. septembra 2010 (European commission, 2009, str. 2). Jamstvena shema DGS se je nanašala na spremembo sheme jamstva za vloge v bankah. S pomočjo te sheme se je garancija za bančne depozite dvignila s prvotnih 20.000 EUR na 100.000 EUR oziroma za 80.000 EUR. Ta ukrep ni imel določenih časovnih omejitev in je veljal za vse finančne institucije (Money Guide Ireland, 2011). ELG jamstvena shema je nasledila shemo CIFS in je vključevala kreditne institucije in njihove hčerinske družbe, ki jih je odobril minister za finance. Ta shema je zajemala vse instrumente, ki so bili sklenjeni po vstopu finančne institucije v shemo in katerih fiksna dospelost je znašala največ pet let (European commission, 2009, str. 3).

Naslednji ukrep vlade je v januarju 2009 zajemal nacionalizacijo banke Anglo Irish, ki je bila v tem obdobju tretja največja irska banka. Omenjena banka se je ob izbruhu finančne krize soočila z velikimi težavami in začela močno izgubljati ugled. V strahu so komitenti začeli množično dvigovati svoje depozite. Ker bi bil propad te banke nevaren za celotni irski bančni sistem, se je irska vlada odločila za nacionalizacijo banke (Honohan, 2012, str. 13). Pozneje, v letu 2011, je vlada združila omenjeno banko skupaj z Irish Nationwide Building Society bank, ki je bila v letu 2010 prav tako dokapitalizirana in nacionalizirana, ter ustanovila novo bančno institucijo z imenom IBRC (Irish Bank Resolution Corporation). Ta je bila v letu 2013 likvidirana, saj so irski zakonodajalci ocenili, da bodo s tem zmanjšali breme na državni dolg. Sredstva likvidirane banke je nase prevzela NAMA, irska slaba banka (Fitzpartick, 2013).

V februarju 2009 se je vlada odločila za prvo dokapitalizacijo drugih dveh največjih bank, in sicer Bank of Ireland in Allied Irish bank. Ti dve banki sta se prav tako soočali s težavami in sta za nadaljevanje poslovanja potrebovali ustrezno krepitev kapitala. V nadaljevanju je bila Allied Irish bank nacionalizirana, saj je tekom več dokapitalizacij država postala večinski lastnik (Noonan, 2010). Pozneje je bila banka pripojena k banki Education Building Society, preimenovana v EBS limited, in bila dodatno dokapitalizirana. Bank of Ireland pa se je kljub več dokapitalizacijam v skupni višini 11,4 milijard EUR izognila nacionalizaciji, saj je banki uspelo v zadnjem trenutku najti tuje investitorje (Carrol, 2011). V naslednji letih se je vlada odločila dokapitalizirati tudi banki Irish Nationwide Building Society in Life and Permanent. Irish Nationwide Building Society banka je bila v procesu dokapitalizacije v letu 2010 nacionalizirana in v nadaljevanju (glej zgoraj) združena skupaj z banko Anglo Irish ter pozneje likvidirana, banka Life and Permanent pa v prvi fazi dokapitalizacij ni prejela nobene pomoči, država se jo je odločila dokapitalizirati šele pozneje, v letu 2011, ko jo je tudi nacionalizirala. Za namen dokapitalizacije bank je irska vlada v obdobju 2009–2011 skupaj namenila skoraj 80 milijard EUR, banke pa so se pri tem zavezale povečati obseg posojil malim in srednje velikim podjetjem za 10 %, hipotekarnih posojil za 30 % in 12-mesečni moratorij za hipotekarna posojila (po tem, ko so se pojavile zamude). Banke so se prav tako zavezale zamrzniti bonuse in plače višjim managerjem (Ministrstvo za finance, 2013).

V decembru 2009 se je vlada odločila za ustanovitev slabe banke in jo poimenovala National Asset Management Agency (v nadaljevanju NAMA). Ustanovitev slabe banke je bil eden izmed ukrepov vlade, namenjen reševanju krize. Sama družba ni banka, ampak je posebna (državna) institucija, ki se ukvarja z upravljanjem premoženja. Njena glavna dejavnost je pridobivati formalnopravno tudi dobrih, predvsem pa nelikvidnih in slabih terjatev finančnih institucij, ki so vključene v sistem slabe banke. Naloga slabe banke je aktivno upravljati s pridobljenim premoženjem ter ga čim bolj unovčiti. S tem družba zasleduje svoj glavni cilj, katerega predstavlja zniževanje stroškov odkupa terjatev za davkoplachevalce. S prevzemanjem tako imenovanih slabih sredstev oziroma posojil je NAMA omogočila finančnim institucijam, katerih sredstva so se prenašala, nemoteno poslovanje oziroma osredotočenost na njihovo primarno dejavnost, to je izdajanje posojil, ter likvidna sredstva, potrebna za nadaljnje kreditiranje. Pravno podlago za ustanovitev slabe banke je predstavljal Zakon o nacionalni agenciji za upravljanje premoženja, ki je bil sprejet v letu 2009 (Honohan, 2009, str. 4).

V shemo NAMA so bile vključene spodaj naštetе banke. Te banke so se v obdobju krize spopadale z največjimi težavami, bile pa so tudi izrednega pomena za bančni sistem Irske. V letu 2009 so razpolagale s približno dvema tretjinima premoženja irskega bančnega sistema (NAMA, brez datuma):

- Anglo Irish Bank
- Allied Irish Banks
- Bank of Ireland
- Educational Building Society
- Irish Nationwide Building Society

Formalno je bila NAMA ustanovljena 21. decembra 2009, Evropska komisija pa je odobritev njenega delovanja podala v februarju 2010, s čimer je tudi dala soglasje k tej obliki državne pomoči ter potrdila izpolnjevanje pogojev pomoči kot pomoč, ki je združljiva z načeli enotnega trga. Družba je prvi paket slabih sredstev prenesla že konec istega meseca. Glavni cilj irske slabe banke je, da v zastavljenem obdobju delovanja desetih let sredstva, ki so bila na družbo prenesena uspešno, odproda in z njihovo odprodajo doseže čim boljše donosnost. Družbo sestavljata dva organa, in sicer izvršni direktor družbe ter odbor, ki deluje neodvisno, vendar v skladu z določbami Zakona o nacionalni agenciji za upravljanje sredstev in nosi veliko javno odgovornost. Oba organa sta imenovana s strani Ministrstva za finance. Za zagotavljanje boljše transparentnosti poslovanja družbe le-ta četrtletno poroča Ministrstvu za finance. NAMA deluje pod okriljem Nacionalne agencije za zakladništvo, ki družbi zagotovi zaposlene in drugo podporo za opravljanje dejavnosti (Ministrstvo za finance, 2013).

NAMA je za namen doseganja ciljev ustanovila več namenskih družb (SPV – Special Purpose Vehicle), katerih dejavnosti so odkup, razpolaganje in upravljanje s prenešenimi sredstvi sodelujočih institucij, pri tem pa je njihova vloga tudi zagotoviti vire financiranja teh odkupov z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev. Glavna namenska družba, ki je tudi 100 % lastnik vseh ostalih namenskih družb, je National Asset Management Agency Invested Limited (NAMAIL). Ta družba je omogočila zbrati kapital zasebnih vlagateljev. Omenjena družba je preko NAMA v 49 % državni lasti, 51 % pa v lasti zasebnih investitorjev. Kljub manjšinskemu deležu pa ima družba NAMA vlogo odločevalca, saj ima na podlagi delničarskega sporazuma veto na vse dejavnosti družbe (NAMA, 2011, str. 15).

NAMA je prvi paket slabih sredstev, ki je obsegal 11.000 posameznih dolgov, 850 različnih dolžnikov in 16.000 nepremičnin ter je bil po ocenah bank vreden 71 milijard EUR, prenašala v letu 2010. V naslednjem letu je potekal prenos še drugega dela slabih sredstev, ocenjen na nekaj več kot 2 milijardi EUR. NAMA je tako do decembra 2011 skupaj prevzela sredstva, vredna 74 milijard EUR, katerih prenosna vrednost je znašala 31,8 milijard EUR. Sredstva so se prenašala s povprečnim diskontom v višini 57 % (NAMA, 2012, str. 17).

Tabela 5 prikazuje nominalno vrednost prenešenih slabih sredstev po posameznih bankah ter njihovo prenosno oziroma tržno ceno. Pri prenosu slabih sredstev je sodelovalo pet

bank: Anglo Irish bank, Allied Irish Banks, Bank of Ireland, Educational Building Society in Irish Nationwide Building Society. Največ slabih sredstev je na NAMA prenesla Anglo Irish Bank, in sicer v vrednosti dobrih 34 milijard EUR. Sledile so Allied Irish Banks, Bank of Ireland, Irish Nationwide Building Society in Educational Building Society. Najvišji diskont za prenešana slaba sredstva je znašal 61 % in se je navezoval na prenos sredstev, prenesenih iz bank Anglo Irish Bank in Nationwide Building Society.

Tabela 5: Prenos sredstev na NAMA po posameznih bankah (v mrd EUR)

	Anglo Irish Bank	Allied Irish banks	Bank of Ireland	Irish Nationwide Building Society	Education Building Society	Skupaj
Nominalna vrednost	34,1	20,4	9,9	8,7	0,9	74
Diskont (%)	61	56	43	61	57	57
Prenosna vrednost	13,4	9	5,6	3,4	0,4	31,8

Vir: NAMA (brez datuma).

Sredstva, ki so bila vključena v prenos, so bila vrednotena glede na tržno vrednost zavarovanj ter prilagojena na dolgoročno vrednost v skladu z metodologijo NAMA, s katero je soglašala tudi komisija EU. Kupnina je bila finančnim institucijam poravnana v obliki izdanih NAMA obveznic. Za plačilo 95 % kupnine je NAMA izdala obveznice, za katere je jamčila država, za preostalih 5 % pa je NAMA izdala podrejene dolžniške vrednostne papirje, obveznice, za katere pa država ni jamčila (NAMA, 2010).

2.5 Vpeljava modela slabe banke v Latviji – Reverta

Konec leta 2008 je bila AS Parex banka druga največja banka v Latviji z bilančno vsoto 3,4 milijarde LVL (4,9 milijarde EUR). Bila je zelo aktivna v združenju držav nekdanjih članic ZSSR. Banka je bila v obdobju krize močno prizadeta. Posledica tega je bila izguba zaupanja v banko, zaradi česar je v letu 2008 sledil 36 % padec naložb v depozite v primerjavi z letom 2007 (European commission, 2014).

Konec leta 2008 je banka zaprosila Vlado Republike Latvije za finančno podporo. Pred odobritvijo likvidnostne podpore sta država in družba v državni lasti Altum, ki razvija in izvaja programe državne pomoči, sklenili sporazum z glavnima delničerjema banke (Valērijs Kargins in Viktors Krasovickis) za prodajo 51 % njunega deleža v banki Parex za simbolično ceno 2 LVL. Podpora, zagotovljena s strani države, je bila logična rešitev, saj je imela banka Parex zelo pomembno vlogo v latvijskem bančnem sistemu in gospodarstvu. Banka je bila pomemben imetnik tako državnih in občinskih depozitov kot tudi depozitov podjetij in državljanov. Banka je bila tudi pomembna z vidika zagotavljanja lokalnih in mednarodnih plačil in transakcij na latvijskem valutnem trgu. Začetni odziv na prevzem je bil v prvih dneh po objavi znatno povečan odliv depozitov, predvsem zaradi

pomanjkanja javnih informacij glede trajanja državne podpore. 1. decembra 2008 sta s ciljem stabilizacije razmer v banki kabinet ministrov Republike Latvije in Komisija za finančni trg in trg kapitala (FCMC) skupaj kot začasni ukrep v skladu z zakonom o kreditnih institucijah Latvije omejila dvige sredstev z depozitov. Da bi dosegli nadaljnjo stabilizacijo banke Parex, je bila sprejeta odločitev o povečanju državnega deleža v banki. Dodatnih 34 % lastniškega deleža banke Parex v lasti Valērijsa Karginsa in Viktorsa Krasovickisa je bilo prodanih državni družbi Altum. Država je s tem dosegla 85 % lastniški delež v banki. V nadaljevanju je država prav tako odkupila 200.000 delnic v lasti banke Svenska Handelsbanken AB in s tem povečala svoj delež v banki na 85,17 %. Latvajska vlada je 24. februarja 2009 sklenila prenesti vse delnice banke Parex, ki je bila takrat v lasti državne družbe Altum, na Latvijsko agencijo za privatizacijo. S tem naj bi zagotovili optimalnejše upravljanje naložbe in pripravo banke za morebitno dodatno povečanje kapitala in nadaljnjo prodajo. Del lastniškega deleža omenjene banke je bilo pozneje na podlagi sporazuma o nakupu, preneseno na Evropsko banko za prestrukturiranje in razvoj (EBRD).

Po vključitvi vlade v proces stabilizacije banke Parex kot del programa zagotavljanja likvidnosti je država banki deponirala sredstva v skupni vrednosti 674 milijonov LVL. Vsi državni depoziti so bili zajamčeni z zastavami na posojilih banke Parex z bilančno vrednostjo 828 milijonov LVL (AS Reverta, 2009, str. 3).

Novembra 2008 je Latvija obvestila Evropsko komisijo o paketu reševalnih ukrepov v korist banke Parex. Evropska komisija je začasno odobrila ukrepe novembra 2008 na podlagi zaveze Latvije, da predloži načrt za prestrukturiranje banke. Julija 2010 je Latvija uradno obvestila o načrtu prestrukturiranja banke, ki ga je Evropska komisija odobrila septembra 2010. Načrt je vključeval razdelitev banke Parex v novoustanovljeno »dobro« banko AS Citadele banko, ki je prevzela vse bistvene in nekaj nebistvenih sredstev, ter »slabo« banko Parex, kasneje preimenovan v Reverta, ki je prevzela predvsem nebistvena in nedonosna sredstva bivše banke Parex (European commission, 2014).

V letu 2010 je prišlo do delitve banke Parex na dva dela. Na slabo in dobro banko. Medtem ko so se donosna in bistvena sredstva prenesla na dobro banko imenovano Citadele, so slaba in nedonosna sredstva ostala na banki Parex, ki je bila nato pozneje v letu 2012 preimenovana v slabo banko Reverta. Vrednost sredstev, ki so ostala na banki, je znašala približno 1,1 milijarde EUR. Poslovni model slabe banke je bil vzpostavljen z namenom upravljanja ter unovčenja nedonosnih sredstev ter s tem doseči čim boljše in čim hitrejšo povračilo državnih sredstev, ki so bila v letu 2008 namenjena zagotavljanju likvidnosti ter stabilizacije razmer v banki. Družba je prenehala prejemati depozite, odobravati posojila ter prenehala z ostalimi osnovnimi bančnimi sredstvi in se posvetila zgolj upravljanju in unovčenju sredstev, ki so ostala na banki. Komisija za finančne in kapitalske trge je 15. marca 2012 odobrila prošnjo banke in razveljavila licenco banke za kreditne institucije.

Sprememba modela poslovanja banke je bil dosleden in preišljen korak, saj banka od 1. avgusta 2010 ni več zagotavljala tradicionalnih storitev bančne institucije. Dejavnosti družbe naj bi se izvajale v skladu z načrtom prestrukturiranja, ki ga je odobrila Evropska komisija, v dogovorjenem časovnem okviru do konca leta 2017 (AS Reverta, brez datuma).

3 ANALIZA POSLOVANJA SLOVENSKE SLABE BANKE IN PRIMERJAVA S PRIMERLJIVIMI SLABIMI BANKAMI

3.1 Analiza poslovanja slovenske slabe banke DUTB

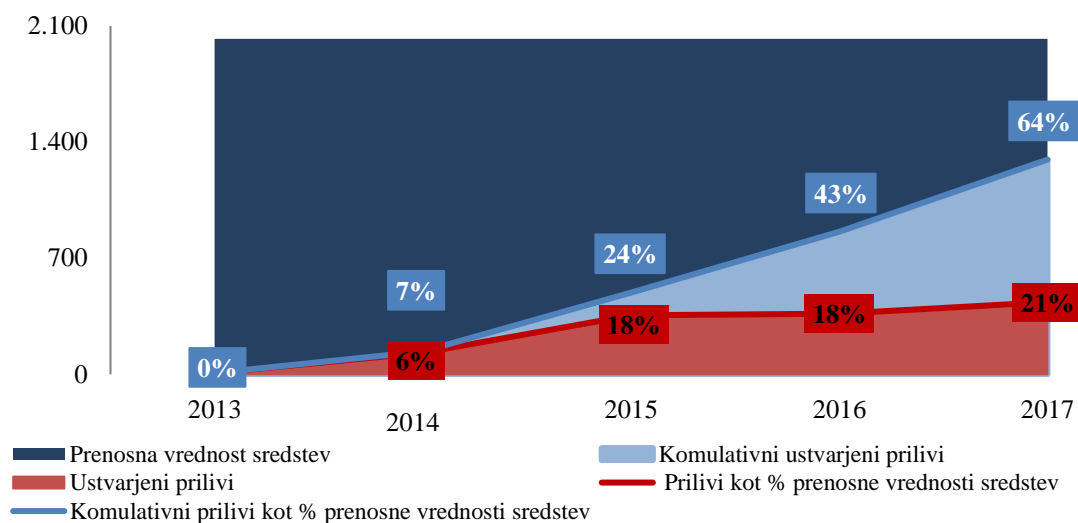
Pri analizi poslovanja slovenske slabe banke DUTB se bom osredotočil na analizo ustvarjenih prilivov, izkaz poslovnega izida, bilanco stanja in odplačilo dolga. Kot je bilo že omenjeno, je eden izmed glavnih ciljev slabe banke spremljava slabih sredstev ter terjatev in z različnimi ukrepi realizirati njihovo čim hitrejšo in čim boljše unovčenje. S tem naj bi povrnili zaupanje investorjev v delovanje bank in bančnega sistema, očiščenega slabih terjatev, ter povrnili davkoplačevalski denar, ki je bil potreben za sanacijo bančnega sistema.

3.1.1 Ustvarjeni prilivi

V obdobju poslovanja je slovenska slaba banka DUTB skupaj ustvarila 1,3 milijarde EUR prilivov iz naslova upravljanja sredstev. To pomeni, da je DUTB v štirih letih poslovanja ustvarila kumulativnih prilivov v višini 64 % celotne prenosne vrednosti sredstev. DUTB je tako uspela preseči zakonsko določeni cilj, ki pravi, da mora banka vsako leto ustvariti prilive v višini 10 % vrednosti prenesenih sredstev oziroma v štirih letih poslovanja skupaj ustvariti prilive v višini vsaj 40 % celotne vrednosti prenešenih sredstev.

Celotna vrednost prenesenih sredstev je konec leta 2017 znašala 2.022 milijonov EUR in se je v letu 2016 s pripojitvijo Probanke in Factor banke k DUTB izrazito povečala. Ob pripojitvi so bile kot prenosne vrednosti pripojenih nepremičnin, terjatev in naložb upoštevane njihove knjigovodske vrednosti. Največji znesek prilivov je banka ustvarila v letu 2017, in sicer v višini 435 milijonov EUR oziroma 21 % prenosne vrednosti vseh sredstev, kar predstavlja dvakratnik zakonsko določenega cilja 10 %. Glede na leto 2016 je banki uspelo realizirati 19 % rast ustvarjenih prilivov. V letu 2016 je banka ustvarila 366 milijonov EUR prilivov, kar je predstavljalo podobno raven ustvarjenih prilivov kot v letu 2015, ko so le-ti znašali 356 milijonov EUR. V letu 2014 je banka sicer ustvarila zgolj 129 milijonov EUR prilivov, vendar glede na to, da je DUTB začela sredstva dejansko prevzemati šele v letu 2014, je to predstavljalo velik dosežek, saj je banka kljub zgoraj omenjenemu dejavniku uspela preseči zakonski cilj in je uspela odprodati vsaj 10 % prevzetih sredstev. Slika 10 prikazuje ustvarjene prilive v obdobju poslovanja DUTB.

Slika 10: Ustvarjeni prilivi v obdobju poslovanja DUTB (v mio EUR)³

Prirjevano po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

V letu 2014 je banka največje prilive ustvarila s prodajo zastavljenih delnic Heliosa, prodajo delnic Letrike ter prodajo več zastavljenih nepremičnin. V tem letu je pomemben priliv DUTB prejela tudi v procesu izvedbe finančnega prestrukturiranja Adrie Airways, ko je le-ta odprodala in povratno najela letala in tako zagotovila denarna sredstva za poplačilo svojih obveznosti do DUTB. V letu 2015 so največji prilivi izvirali iz paketne prodaje deležev in terjatev (Elan d.o.o., Skupina ACH, Polzela d.d. ter Adria Airways d.d.), prodaje zastavljene lastniške naložbe pri terjatvah do družbe Avtotehna d.d. in prodaje delnic Pivovarne Laško d.d. V letu 2016 je največjo transakcijo predstavljal diktiran prenos sredstev Save na Kapitalsko družbo in SDH, v letu 2017 pa so največji prilivi izvirali iz prodaje terjatev skupine DZS družbi York ter refinanciranja dolžnikov skupine Vizija, Sava Turizem d.d. in Sava TMC d.o.o. Glede na portfelj je banka v letu 2017 večino prilivov ustvarila iz posojilnega portfelja, ti so znašali 322 milijonov EUR oziroma 74,1 % vseh ustvarjenih prilivov. Slednje je vključevalo tudi veliko prodaj nepremičnin in drugih sredstev v insolvenčnih postopkih, zaradi česar so bili ustvarjeni prilivi glede na vir bolj enakomerno porazdeljeni. Prilivi, ustvarjeni iz naslova prodaje nepremičnin, so znašali 190,6 milijona EUR oziroma 43,8 % vseh ustvarjenih prilivov, prilivi iz naslova plačila iz poslovanja, kar predstavlja refinanciranja, redna plačila dolžnikov in druge prilive, so znašali 169,8 milijona EUR oziroma 39,1 % vseh ustvarjenih prilivov, prilivi, ustvarjeni iz naslova prodaje terjatev in lastniških naložb, pa so znašali 74,3 milijona EUR oziroma 17,1 % vseh ustvarjenih prilivov (DUTB, 2018, str. 52).

³ Prenosna vrednost sredstev je izračunana kot seštevek prenesenih sredstev v celotnem obdobju poslovanja DUTB. Ker je bila v začetnih letih celotna prenosna vrednost sredstev nižja, se rezultat izračuna prilivov kot % prenosne vrednosti sredstev ne sklada s tistim v letnih poročilih 2014 in 2015.

3.1.2 Izkaz poslovnega izida

Osnovno dejavnost DUTB predstavlja upravljanje s slabimi oziroma nedonosnimi sredstvi, med katerimi prevladujejo zlasti slaba posojila. Za dobičkonosnost poslovanja morajo prihodki iz prevrednotenja sredstev in realizirani kapitalski dobički presegati odhodke za financiranje in stroške poslovanja. DUTB je v letu 2017 uspela ustvariti 67 milijonov EUR čistega dobička, kar predstavlja občutno izboljšanje glede na prejšnja leta. To je bila zlasti posledica dobička, ki je izhajal iz portfelja posojil, občutnega znižanja stroškov financiranja in pa padec stroškov poslovanja za 7 % glede na leto 2016. Spodnja tabela 6 prikazuje povzetek izkaza poslovnega izida DUTB. Zaradi lažje predstavitve poslovanja je družba v letu 2016 spremenila obliko izkaza poslovnega izida, zaradi česar primerjava z letom 2014 ni mogoča.

Tabela 6: Izkaz poslovnega izida

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017
Rezultat iz posojil	-4.329	29.418	95.037
Rezultat iz lastniških naložb in obveznic	89.586	29.991	10.227
Rezultat iz zalog nepremičnin in opreme	-9.913	7.931	11.233
Drugi prihodki	814	272	3.553
Skupaj prihodki	76.158	67.612	120.050
Finančni odhodki	-68.536	-48.634	-22.144
Stroški poslovanja	-15.940	-26.781	-24.862
Skupaj odhodki	-84.476	-75.415	-47.006
Čisti poslovni izid pred obdavčitvijo	-8.318	-7.803	73.044
Odhodek za davek od dobička	0	0	-6.058
Čisti poslovni izid po obdavčitvi	-8.318	-7.803	66.986

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

Rezultat iz posojil

Tabela 7: Rezultat iz posojil

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017
Realizirani kapitalski dobički/izgube	29.054	54.526	42.541
Rezultat iz prevrednotenj	-35.374	-30.371	54.208
Drugi prihodki iz posojil	1.991	5.263	-1.712
Skupaj	-4.329	29.418	95.037
Rast		n/a	223 %

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

V letu 2017 je rezultat iz posojil znašal 95 milijonov EUR. Ustvarjeni rezultat je znašal trikratnik vrednosti iz leta 2016. Rezultat je bil zlasti posledica realiziranih kapitalskih dobičkov, ki so izhajali iz razlik med knjigovodsko vrednostjo zadnjega prevrednotenja in prodajno vrednostjo ali vrednostjo konverzije v drugo sredstvo in razlik prevrednotenja vrednosti posojil, negativni rezultat drugih prihodkov iz posojil pa je bil zlasti posledica negativnih tečajnih razlik.

Rezultat iz lastniških naložb in obveznic

Tabela 8: Rezultat iz lastniških naložb in obveznic

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017
Realizirani kapitalski dobički/izgube	58.472	1.637	60
Rezultat iz prevrednotenj	24.626	26.686	1.035
Dividende	110	1.454	9.080
Drugi prihodki iz lastniških naložb in obveznic	6.378	214	52
Skupaj	89.586	29.991	10.227
Rast		-67 %	-66 %

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

V letu 2017 je rezultat iz lastniških naložb in obveznic znašal 10,2 milijona EUR in je glede na leto 2016 zabeležil negativno rast v višini 66 %. Rezultat je bil nižji, zlasti zaradi nižjih ustvarjenih prevrednotovanih prihodkov, ki pa so ga delno nadomestili prejemki od dividend. Rezultat iz lastniških naložb in obveznic se skozi celotno analizirano obdobje zmanjšuje.

Rezultat iz zalog nepremičnin in opreme

Tabela 9: Rezultat iz zalog nepremičnin in opreme

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017
Prihodki od najemnin	448	2.075	2.390
Prihodki od prodaje zalog	2.201	18.219	95.810
Nabavna vrednost prodanih zalog	-1.939	-14.957	-77.703
Rezultat iz prevrednotenja zalog	-10.623	2.594	-9.264
Skupaj	-9.913	7.931	11.233
Rast		n/a	42 %

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

Družba je v zadnjem analiziranem obdobju, v letu 2017, zabeležila najboljši rezultat iz naslova zalog nepremičnin in opreme. Celotni rezultat iz upravljanja zalog in nepremičnin

je znašal 11.233 tisoč EUR, kar v primerjavi z letom 2016 predstavlja 42 % rast. Ustvarjeni rezultat je zlasti posledica ustvarjenih prihodkov od prodaje nepremičnin in opreme. Glede na leto 2016 so se ti prihodki petkratno povečali in so v letu 2017 znašali 95,8 milijona EUR.

Nabavna vrednost prodanih nepremičnin in opreme je znašala 77,7 milijona EUR, s čimer je DUTB ustvarila 18,1 milijona EUR dobička od prodanih nepremičnin in opreme. S tem je družba v letu 2017 realizirala bistveno večji dobiček od prodanih nepremičnin in opreme kot v prejšnjih letih, kar prikazuje pozitiven rezultat uspešne prodaje nepremičnin v lastništvu družbe v letu 2017. V letu 2017 so ustvarjeni prihodki od najemnin znašali 2,4 milijona EUR in so ostali na podobni ravni kot v letu 2016. Na rezultat iz zalog nepremičnin in opreme pa je vplivalo tudi zmanjšanje vrednosti nepremičnin in opreme, zaradi česar je družba v letu 2017 realizirala negativen rezultat iz prevrednotenja zalog v višini 9,3 milijona EUR, kar je glede na leto 2016 bistveno slabši dosežen rezultat ter na podobni ravni v primerjavi z letom 2015.

Odhodki financiranja

Tabela 10: Odhodki financiranja

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017
Odhodki od obresti od izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in posojil od bank	49.273	35.370	11.676
Nadomestilo za poročstvo Republike Slovenije za izdane dolžniške vrednostne papirje in posojila od bank	19.263	13.162	9.992
Drugi stroški financiranja	0	102	476
Skupaj	68.536	48.634	22.144
Rast		-29 %	-54 %

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

V letu 2017 so skupaj finančni odhodki znašali 22,1 milijona EUR in so se skozi celotno analizirano obdobje zmanjševali. Glede na leto 2016 so se le-ti zmanjšali za 26,5 milijona EUR oziroma 54 %. K zmanjšanju celotnih finančnih odhodkov je v največji meri pripomoglo zmanjšanje odhodkov od obresti od izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in posojil od bank, ki v strukturi finančnih odhodkov predstavljajo največji delež. Ti so se glede na leto 2016 zmanjšali za 23,7 milijona EUR oziroma 67 %.

Z odplačilom obveznic in delnim refinanciranjem na trgu po nižjih obrestnih merah se ti odhodki zmanjšujejo, prav tako pa se zmanjšujejo nadomestila za poročstva izdanih obveznic. Ob zniževanju dolga družbe se posledično stroški financiranja zmanjšujejo.

Stroški poslovanja

Tabela 11: Stroški poslovanja

V tisoč EUR	1/1/2015 do 31/12/2015	1/1/2016 do 31/12/2016	1/1/2017 do 31/12/2017	Povprečje deležev stroškov v strukturi stroškov poslovanja
Stroški materiala	53	255	109	0,6 %
Stroški storitev	8.450	11.536	13.942	50,7 %
Stroški dela	5.944	10.750	8.522	37,2 %
Amortizacija	85	362	210	0,9 %
Drugi odhodki	1.408	3.878	2.079	10,6 %
Skupaj	15.940	26.781	24.862	100,0 %
Rast		68 %	-7 %	

Vir: DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

V letu 2017 so skupaj stroški poslovanja znašali 24,9 milijona EUR in so se v primerjavi z letom 2016 zmanjšali za 1,9 milijona EUR oziroma 7 %. Zmanjšanje stroškov je bilo v največji meri posledica učinka zmanjševanja zaposlenih, optimizacije poslovanja in internega dokončanja zunanjih svetovalnih storitev. Največji delež stroškov poslovanja so predstavljali stroški storitev, od katerih največji delež predstavljajo stroški upravljanja zalog, v višini 7,5 milijona EUR, zalednih storitev v višini 1,6 milijona EUR, stroški intelektualnih storitev, predvsem stroški notarskih ter odvetniških storitev, v višini 1,4 milijona EUR in transakcijski stroški, povezani s prodajo, ki med drugimi vključujejo nagrade za uspešno izvedbo prodajnih postopkov, v višini 1,3 milijona EUR. Stroški storitev so v strukturi stroškov poslovanja skozi analizirano obdobje v povprečju predstavljali 50,7 %.

Stroški dela so predstavljali drugi največji delež v strukturi vseh stroškov poslovanja in so v letu 2017 znašali 8,5 milijona EUR, kar je 21 % manj kot v letu 2016. Nižji stroški so bili zlasti posledica zmanjševanja števila zaposlenih. Konec leta 2016 je bilo število zaposlenih 162, konec leta 2017 pa 150. Ob pripojitvi Factor banke in Probanke v letu 2016 se je število zaposlenih povečalo, kar je bil poleg prevzema notranjih izvajanj računovodskih storitev eden izmed razlogov izrazitega povečanja stroškov dela v letu 2016.

Poleg stroškov dela so se zaradi pripojitve v letu 2016 močno povečali tudi stroški storitev, zlasti zaradi pripojitve sredstev in povečanja stroškov, povezanih z upravljanjem zalog nepremičnin.

Drugi odhodki vključujejo oblikovanje dodatnih rezervacij za tožbe, sodne stroške, povezane z unovčenjem terjatev, druge prevrednotevalne poslovne odhodke ter ostalo. Ti stroški so se glede na leto 2016 znižali za 1,8 milijona EUR oziroma 46 %, zlasti zaradi nižjih potreb po oblikovanih dodatnih rezervacij za tožbe.

3.1.3 Bilanca stanja

Konec leta 2017 je družba imela v lasti sredstva v vrednosti 1,1 milijarde EUR. Od tega so največji delež predstavljala posojila v višini 660 milijonov oziroma 63 % vrednosti celotnih sredstev. Temu sledijo zaloge nepremičnin in opreme v vrednosti 194 milijonov EUR oziroma 18 % vrednosti celotnih sredstev, lastniške naložbe in obveznice, katerih vrednost je konec leta 2017 znašala 99 milijonov EUR oziroma 9 % vrednosti celotnih sredstev, in pa višina denarnih in ostalih sredstev, ki je znašala približno enako kot vrednost lastniških naložb in obveznic. Obveznosti družbe so konec leta 2017 znašale 904 milijonov EUR, od katerih so največje obveznosti predstavljale obveznosti za posojila. Ta so znašala 880 milijonov EUR oziroma 97 % vseh obveznosti.

Družba je zabeležila pozitiven kapital v višini 146 milijonov EUR. DUTB je skozi celotno analizirano obdobje uspešno unovčevala sredstva in zmanjševala bilančno vsoto in obveznosti. Zmanjševanje vrednosti sredstev in obveznosti je manj očitno v letu 2016, saj je družba tekom leta 2016 zaradi pripojitve Factor banke in Probanke dodatno prevzela sredstva v višini 350 milijonov EUR ter obveznosti v višini 429 milijonov EUR. Zaradi višje vrednosti prevzetih obveznosti v primerjavi s sredstvi je bil učinek na bilanco DUTB negativen, in sicer v višini 79 milijonov EUR. Sredstva, ki so bila pripojena, so bila naknadno prevrednotena za 67 milijonov EUR, kar je predstavljalo neposredno vračilo kapitala lastniku. Spodnja tabela 12 prikazuje povzetek bilance stanja družbe za analizirano obdobje poslovanja 2013–2017.

Tabela 12: Bilanca stanja

V mio EUR	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	Priposojeno od FB in PB 1/1/2016	31/12/2016	31/12/2017
Sredstva	1182,3	1755,5	1374,6	350,0	1370,4	1050,3
Posojila	947,0	1406,9	1091,0	265,3	948,1	660,2
Zaloga napremičnin in opreme	0,0	51,3	68,8	26,1	197,7	194,2
Lastniške naložbe in obveznice	220,4	228,8	36,3	23,6	96,9	99
Denar in ustrezniki	5,6	64,3	167,1	25,5	122,3	90,6
Drugo	9,3	4,2	11,4	9,5	5,4	6,3
Obveznosti	1024,3	1580,4	1259,7	429,4	1291,0	904,0
Finančne obveznosti	1012,7	1558,0	1253,5	408,0	1263,5	880,2
Obveznice	1012,7	1558,0	1052,5	0	548,9	0
Posojila	0,0	0,0	201	408	714,6	880,2
Druge obveznosti	11,6	22,4	6,2	21,4	27,5	23,8

se nadaljuje

Tabela 13: Bilanca stanja (nad.)

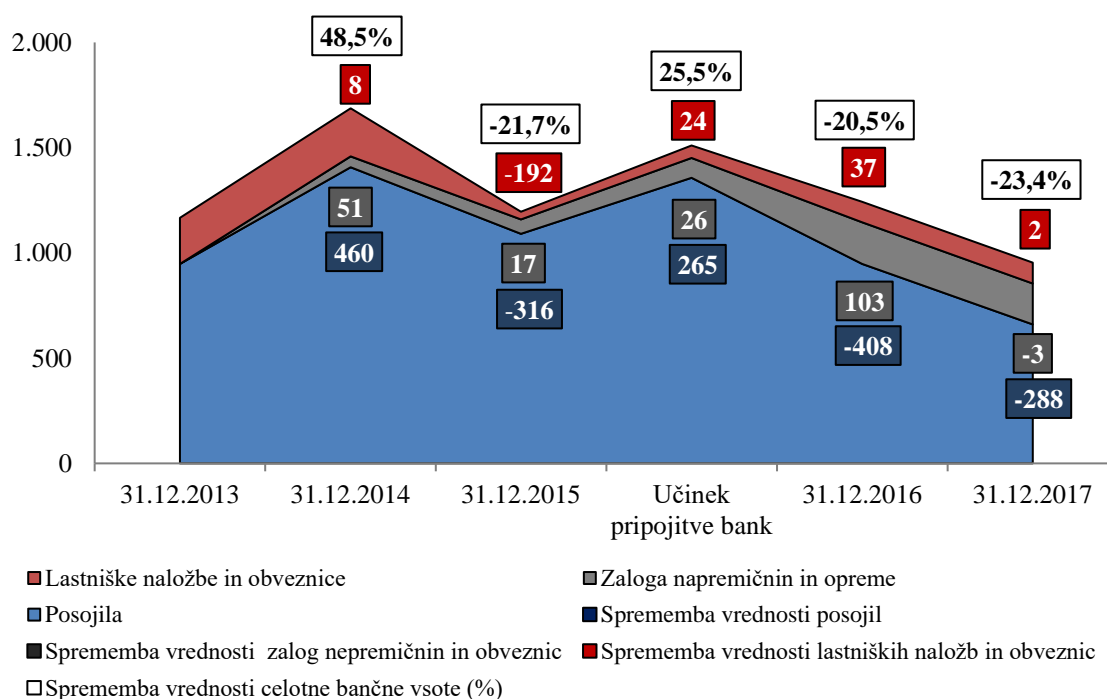
Skupaj efekt pripojitve				-79,4		
Kapital	158,0	175,1	114,9		79,4	146,4

Vir: DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

Sredstva

DUTB je skozi celotno analizirano obdobje z izjemo leta 2014, ko je še pridobivala sredstva, uspešno unovčevala sredstva, ki pa je manj očitno v letu 2016, saj je družba tekem leta zaradi pripojitve Factor banke in Probanke prevzela sredstva v višini 350 milijonov EUR, od katerih so največji delež predstavljala posojila v višini 265 milijonov EUR oziroma 76 % vseh prevzetih sredstev. Slika 11 spodaj prikazuje spremembo vrednosti sredstev DUTB skozi analizirano obdobje.

Slika 11: Vrednost sredstev in sprememba vrednosti sredstev v analiziranem obdobju (v mio EUR)

Prerejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

Bilančna vsota DUTB se je v letu 2017 znižala za 320 milijonov EUR, na 1.050 milijonov EUR, kar predstavlja zmanjšanje sredstev za 23 % v primerjavi z letom 2016. DUTB je skozi celotno analizirano obdobje uspela uspešno unovčevati sredstva posojilnega portfelja, kar je v največji meri pripomoglo k znižanju bilančne vsote družbe. Vrednost

posojilnega portfelja se je v letu 2017 zmanjšala za 288 milijonov EUR oziroma 30 % v primerjavi z letom 2016.

V analiziranem obdobju so glavni vir unovčevanja sredstev posojilnega portfelja predstavljala odplačila posojil. Ta so v letu 2017 znašala 401 milijonov EUR, kar je predstavljalo podobno raven odplačil posojil, doseženih v letu 2016, ter nekaj več kot v letu 2015. Odplačila posojil so v letu 2017 vključevala denarna plačila, ki so znašala 303 milijonov EUR, prodaje terjatev/posojil v višini 71 milijonov EUR, konverzije posojil v nepremičnine v višini 23 milijonov EUR in konverzije posojil v lastniške deleže v višini 4 milijone EUR. Tekom leta je DUTB odkupila določene terjatve od drugih upnikov, odobrila določena nova posojila in opravila vsakoletno prevrednotenje, kar je pozitivno vplivalo na vrednost sredstev v višini 115 milijonov EUR.

Vrednost nepremičnin in opreme se v analiziranem obdobju ni pomembnejše zniževala. V letu 2016 se je vrednost zalog nepremičnin in opreme pomembno povečala, in sicer za 129 milijonov EUR, kar je bilo zlasti posledica pripojitve zalog nepremičnin in opreme Factor banke in Probanke, konverzije posojil zaradi pripojitve petih odvisnih družb Probanke in Factor banke ter prevzemov nepremičnin zastavljenih DUTB s strani dolžnikov. DUTB je v letu 2017 nadaljevala s prevzemanjem nepremičnin iz stečajnih postopkov, zaradi česar se vrednost nepremičnin in opreme, kljub prodajam, ni občutno zmanjšala. Prevzem nepremičnine iz stečajnega postopka je poslovna odločitev, saj odločevalec ocenjuje vrednost nepremičnine višje, kot jo v tistem trenutku ocenjuje trg, in v kolikor bi prišlo do prodaje v stečajnem postopku, bi bilo poplačilo manjše.

Vrednost lastniških naložb in obveznic se je pomembno znižala v letu 2015, ko je DUTB uspelo prodati lastniški delež v Pivovarni Laško d.d. v vrednosti 54 milijonov EUR ter za namen poplačila dolga prodati državne obveznice RS v vrednosti 172 milijonov EUR.

V letu 2016 se je vrednost lastniških naložb več kot podvojila zaradi konverzij dolga v kapital, uspešnega upravljanja in pripojitve lastniških naložb od Probanke in Factor banke. V letu 2017 se vrednost lastniških naložb in obveznic ni bistveno spremenila.

Ob koncu leta 2017 je družba razpolagala z 91 milijoni EUR. Presežna likvidnostna sredstva so bila v letu 2017 v celoti namenjena za predčasno poplačilo dolga, pri tem pa družba pri upravljanju z likvidnostnimi sredstvi v skladu z likvidnostno politiko upošteva načela varnosti, likvidnosti in donosnosti, in sicer po navedenem vrstnem redu.

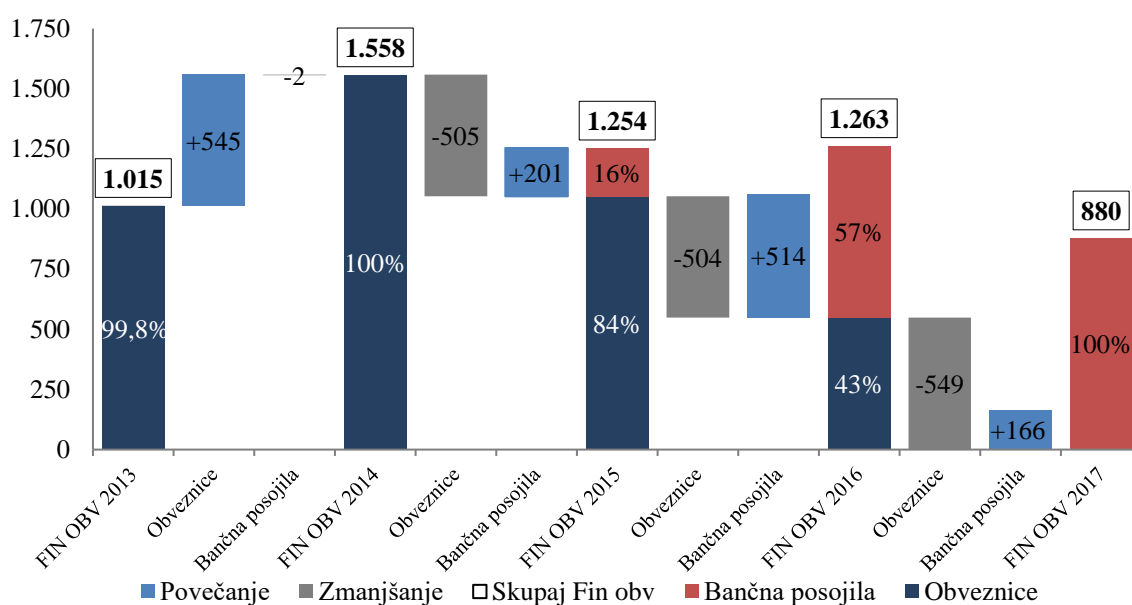
Obveznosti

DUTB je skozi celotno obdobje, z izjemo leta 2016, ko je družba zaradi pripojitve Factor banke in Probanke poleg sredstev prevzemala tudi obveznosti omenjenih bank, uspešno zniževala raven zadolženosti. Družba je svoje obveznosti iz naslova izdaje obveznic

predčasno poplačevala iz lastnih sredstev ter se za namen poplačila teh obveznosti dodatno zadolževala pri bankah, ki so ji skozi obdobje nudile cenejše pogoje zadolževanja.

Celotni dolg družbe DUTB, izdan za namen financiranja prevzetih sredstev, je v obdobju poslovanja skupaj znašal 1.971 milijonov EUR in vključuje obveznosti iz naslova izdanih obveznic ter prevzetih obveznosti iz naslova pripojitve Probanke in Factor banke. Pri izračunu skupne vsote zadolženosti družbe, bančna posojila niso upoštevana, saj so le-ta služila za predčasno poplačilo obveznosti iz naslova obveznic. Spodnja slika 12 prikazuje gibanje finančnih obveznosti DUTB skozi analizirano obdobje.

Slika 12: Gibanje finančnih obveznosti družbe DUTB v analiziranem obdobju (v mio EUR)

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017) in DUTB (2018).

Družba DUTB je prenos sredstev financirala skoraj izključno z dolžniškimi viri. V letu 2013 je družba za namen financiranja prenosa sredstev izdala obveznici z oznako DUT01 in DUT02 z obrestno mero 3,75 % in 4,5 %. Za izdana poročila Republike Slovenije je DUTB dodatno plačevala letni strošek v višini 1,25 % vrednosti izdanih obveznic. Skupna višina obveznosti iz naslova izdanih obveznic je konec leta 2013 znašala 1.013 milijonov EUR. Za namen dodatnih prenosov v letu 2014 se je družba z izdajo dveh novih obveznic (DUT03 in DUT04), za katere je prav tako jamčila Republika Slovenija, dodatno zadolžila v višini 552 milijonov EUR. V letu 2015 je DUTB v celoti poplačala obveznico DUT01, za kar je namenila 502 milijonov EUR. Za namen zagotovitve zadostne likvidnosti za poplačilo omenjene obveznice se je družba konec leta 2015 zadolžila pri banki NLB, katera ji je odobrila posojilo v višini 200 milijonov EUR. Na podlagi določil ZUKSB, ki je veljal v času najetja posojila, je Republika Slovenija subsidiarno odgovarjala za vse obveznosti, ki so izvirale iz najetega posojila. V letu 2016 je družba s pripojitvijo Factor

banke in Probanke prevzela finančne obveznosti v višini 408 milijonov EUR, od katerih je večino predstavljala obveznost do Ministrstva za finance, v višini 369 milijonov EUR. To je družba v celoti poplačala do konca leta. Skupaj je družba v letu 2016 poplačala posojila v višini 411 milijonov EUR ter v celoti poplačala obveznico DUT02, za kar je najela dve novi posojili, in sicer v vrednosti 355 milijonov EUR in 150 milijonov EUR. S tem je imela družba ob koncu leta 2016 izdani še zgolj dve izdaji obveznic v skupni odplačni vrednosti 549 milijonov EUR, kateri pa je uspela odplačati v letu 2017. Za namen odplačila zadnjih dveh izdaj obveznic ter poplačila posojil v višini 563 milijonov se je družba v letu 2017 pri bankah dodatno zadolžila v višini 728 milijonov EUR. Ob koncu leta so se tako vse finančne obveznosti družbe nanašale na prejeta posojila od različnih bank, za katere jamči Republika Slovenija. V letu 2017 je DUTB s predčasnimi in rednimi odplačili uspelo zmanjšati svoje finančne obveznosti za 383 milijonov EUR. Neodplačan dolg družbe je konec leta 2017 znašal 880 milijonov EUR oziroma 45 % celotnega dolga, ki je bil v obdobju poslovanja izdan za namen financiranja prenosa sredstev.

3.2 Predstavitev izbranih kriterijev za presojo uspešnosti poslovanja slabe banke

Za namen primerjave uspešnosti poslovanja slovenske slabe banke in izbranih primerljivih slabih bank se bom v obdobju primerjalne analize osredotočil na analizo naslednjih petih kriterijev:

- **Poplačilo za namen financiranja prevzetih sredstev izdanega dolga.** Analiziral bom, kako uspešno so primerljive slabe banke poplačevale dolg, ki so ga izdale za namen financiranja prenosa sredstev. Tekom obdobja primerjalne analize bom za vsako leto posebej primerjal višino obstoječega dolga z začetno vrednostjo ta istega, za namen financiranja prenosa sredstev, izdanega dolga banke in morebitnim dodatnim zadolževanjem banke. Analiza bo služila za presojo uspešnosti slabe banke pri poplačevanju dolga, izdanega za namen financiranja prenosa sredstev.
- **Gibanje strukture prevzetih sredstev.** Eden izmed glavnih ciljev slabih bank je skozi obdobje poslovanja, za katerega so bila ustanovljena prevzeta sredstva, čim boljše in čim hitreje unovčiti in jih odprodati ter s tem uspešno zmanjševati bilančno strukturo sredstev. Za vsako obdobje poslovanja slabe banke bom predstavil strukturo prevzetih sredstev ter zmanjšanje le-teh glede na preteklo leto. Za namen prikaza dinamike zmanjševanja prevzetih sredstev bom za vsako leto posebej prikazal vrednost prevzetih sredstev konec leta glede na prenosno vrednost, do konca istega obdobja, prevzetih sredstev. S tem bom analiziral dinamiko unovčevanja in zmanjševanja vrednosti prevzetih sredstev.
- **Ustvarjeni prilivi.** S pomočjo izračuna ustvarjenih prilivov kot deleža vrednosti celotnih prevzetih sredstev bom ugotavljal uspešnost slabe banke pri ustvarjanju prilivov. Višji kot je kumulativni delež ustvarjenih prilivov v obdobju poslovanja, bolj je bila banka uspešna pri unovčevanju prevzetih sredstev.

- **Stroškovna učinkovitost.** Analiziral bom stroškovno učinkovitost poslovanja posamične slabe banke. Stroške poslovanja posamezne banke bom prikazal kot delež v višini povprečnih sredstev banke v istem letu. S tem bom poskušal prikazati ter primerjati, kako uspešno so banke upravljale s stroški poslovanja v analiziranem obdobju poslovanja.
- **Donosnost na kapital.** Z izračunom donosnosti na kapital (ang. Return On Equity – ROE) bom prikazal, kako učinkovite so bile v obdobju primerjalne analize slabe banke pri ustvarjanju dobička s sredstvi, ki so jih lastniki investirali v družbo. Izračunan kazalec bo služil tudi kot indikator sposobnosti posloводства učinkovito uporabljati lastniški kapital, ki ga ima le-ta na voljo. Višji, kot je izračunan kazalec, večjo donosnost in vrednost ustvarja podjetje za lastnika. Kazalec je izračunan kot delež čistega dobička obdobja v povprečni vrednosti kapitala banke istega obdobja.

3.3 Analiza uspešnosti poslovanja slovenske slabe banke in izbranih tujih primerljivih slabih bank na podlagi izbranih kriterijev

Primerjava med izbranimi primerljivimi bankami in DUTB temelji na relativnem času delovanja družb, kjer niso primerjani rezultati istih koledarskih let, temveč let po ustanovitvi posamezne družbe. Prva sredstva na DUTB so bila prenešana v decembru leta 2013, zato je le-ta prvo polno efektivno leto zabeležila v letu 2014. Irska slaba banka NAMA je bila ustanovljena konec leta 2009 in je prvo polno efektivno leto zabeležila v letu 2010. Španska slaba banka SAREB je bila ustanovljena v drugi polovici leta 2012 in je tako prvo polno leto poslovanja zabeležila v letu 2013, Parex banka, ki je bila v letu 2012 preimenovana v banko Reverta, pa je svoje poslovanje na dobro in slabo banko sicer razdelila v drugi polovici leta 2010, vendar je banka še vedno upravljala depozite in ohranila bančno licenco. V prvi polovici leta 2012 je banka dokončno spremenila svojo naravo poslovanja in se specializirala zgolj za upravljanje problematičnih naložb. Banka se je v celoti znebila bančnih depozitov, s strani regulatorja pa ji je bila odvzeta bančna licenca. Kot izključno poslovni model slabe banke je slaba banka Reverta prvo polno leto poslovanja zabeležila v letu 2012. Obdobje primerjalne analize DUTB in izbranih primerljivih bank bo zajemalo prvo polno leto poslovanja bank, kar bo označeno kot T+1 ter naslednja tri leta T+2, T+3 in T+4, kolikor traja poslovanje DUTB.

V nadaljevanju bom prikazal rezultate primerjalne analize, kjer sem se osredotočil na analizo v prejšnjem poglavju naštetih kriterijev.

3.3.1 Poplačilo za namen financiranja prevzetih sredstev izdanega dolga

Pri primerjalni analizi kriterija poplačila dolga sem se osredotočil na analizo poplačila dolga, ki so ga slabe banke tekom analiziranega obdobja izdale za namen financiranja prenosa slabih sredstev. DUTB je tekom analiziranega obdobja za namen financiranja prenosa sredstev skupaj izdala za 1.971 milijonov EUR finančnih obveznosti, med katerimi

se je večina nanašala na izdane obveznice. Manjši del, in sicer 408 milijonov EUR, se je navezoval na prenos finančnih obveznosti, ki so se skupaj s sredstvi prenašali ob pripojitvi Factor in Probanke. Ob koncu zadnjega analiziranega obdobja je družba izkazovala 880 milijonov EUR finančnih obveznosti, kar predstavlja 44,7 % vseh izdanih finančnih obveznosti za namen financiranja prevzetih sredstev (DUTB, 2018, str. 60).

Tekom analiziranega obdobja se je za namen financiranja prenosa sredstev najizdatneje zadolžila španska slaba banka SAREB, in sicer v višini 50.781 milijonov EUR, v obliki izdanih obveznic. Tekom analiziranega obdobja je banka poplačala izdane finančne obveznosti v višini 9.184 milijonov EUR, zaradi česar je ob koncu zadnjega analiziranega obdobja preostali dolg znašal 41.597 milijonov EUR oziroma 81,9 %, za namen financiranja prenosa sredstev celotnega izdanega dolga (SAREB, 2017, str. 173).

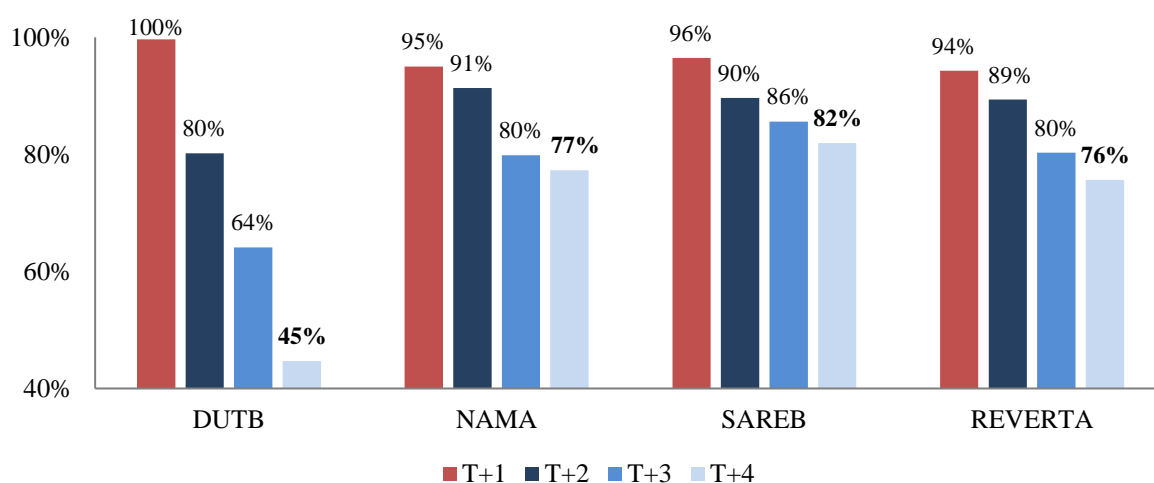
Irska slaba banka NAMA se je skozi celotno analizirano obdobje skupaj zadolžila za 44.791 milijonov EUR. Prvi prenos sredstev v prvem obdobju poslovanja oziroma obdobju T+1 je banka financirala z izdajo finančnih obveznosti v višini 30.157 milijonov EUR, od katerih je 28.650 milijonov EUR predstavljal prednostni dolg, preostalih 1.506 milijonov EUR pa je predstavljal podrejeni dolg. Za namen financiranja prenosa sredstev v drugem obdobju poslovanja oziroma obdobju T+2 se je banka dodatno zadolžila v višini 2.044 milijonov EUR, od katerih pa je bilo 338 milijonov EUR še isto leto preklicanih. Banka se je v zadnjem analiziranem obdobju z namenom financiranja prenosa sredstev banke IBRC, ki je bila v postopku likvidacije, dodatno zadolžila, in sicer v višini 12.928 milijonov EUR. Konec zadnjega analiziranega obdobja je preostanek finančnih obveznosti, izdanih za namen financiranja prenosa sredstev, znašal 34.618 milijonov EUR oziroma 77,3 % celotnega dolga, izdanega za namen financiranja prenosa sredstev (NAMA, 2014, str. 87).

Pri analizi finančnih obveznosti latvijske slabe banke Reverte sem se osredotočil na analizo finančnih obveznosti, ki jih je banka imela ob uradni spremembi poslovnega modela v slabo banko 8. maja 2012. Ker bilance stanja na ta dan nisem uspel pridobiti, sem si pomagal z objavljeno polletno bilanco stanja in prikazom vrednosti sredstev in obveznosti banke 30. junija 2012 (AS Reverta, 2012, str. 8). Finančne obveznosti banke so na omenjeni dan znašale 665 milijonov EUR in so se v večini navezoval na normalni dolg, le manjši del, in sicer v višini 76 milijonov EUR, so predstavljale podrejene obveznosti. Konec analiziranega obdobja so finančne obveznosti banke znašale 503 milijonov EUR oziroma 75,6 % vrednosti finančnih obveznosti, ki so bile prepoznane ob spremembi poslovnega modela banke (AS Reverta, 2016, str. 8).

Dinamika poplačevanja finančnih obveznosti, ki so jih banke izdale za namen financiranja prevzetih sredstev je prikazana v sliki 13. Prikazan je delež preostalega dolga konec vsakega analiziranega obdobja, ki je izračunan kot razmerje med neodplačanimi finančnimi obveznostmi, ki so bile izdane za namen financiranja prevzetih sredstev ter za

namen financiranja prenosa sredstev, do konca istega analiziranega obdobja, celotnimi izdanimi finančnimi obveznostmi. Iz grafa je razvidno, da je slovenski slabi banki DUTB v analiziranem obdobju uspelo poplačati najvišji delež dolga v deležu celotnega izdanega dolga, saj je le-ta konec zadnjega analiziranega obdobja znašal 45 %. Vrednost preostalega dolga v deležu celotnega izdanega dolga se je pri preostalih bankah gibal na podobnih ravneh. Irska slaba banka NAMA je ob koncu zadnjega analiziranega obdobja zabeležila višino preostalega dolga v višini 77 % celotnega izdanega dolga, španska slaba banka SAREB 82 % in pa latvijska slaba banka Reverta 76 %.

Slika 13: Višina preostalega dolga v deležu celotnega izdanega dolga⁴

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

3.3.2 Gibanje strukture prevzetih sredstev

Slovenska slaba banka DUTB je tekom celotnega analiziranega obdobja skupaj prevzela sredstva v višini 2.022 milijonov EUR, od katerih največji delež, in sicer v višini 1.560 milijonov EUR, predstavljajo prenosi slabih sredstev v letih 2013 in 2014 od bank NLB, NKBM, Banka Celje in Abanka. Dodatnih 315 milijonov EUR slabih sredstev je banka pridobila s pripojitvijo Probanke in Factor banke, preostala sredstva pa predstavljajo dodatna prevzeta sredstva tekom obdobja, namenjena predvsem konsolidaciji sredstev. V strukturi prenešenih sredstev so posojila predstavljala največji delež. Konec prvega obdobja delovanja DUTB je delež posojil v strukturi prenešenih sredstev znašal 93 %,

⁴ Delež preostalega dolga konec vsakega analiziranega obdobja je izračunan kot razmerje med neodplačanimi finančnimi obveznostmi, ki so bile izdane za namen financiranja prevzetih sredstev ter za namen financiranja prenosa sredstev, do konca analiziranega obdobja, s celotnimi izdanimi finančnimi obveznostmi.

kateremu je sledil delež prevzetih finančnih instrumentov delnic in obveznic v višini 4 % in pa delež prevzetih nepremičnin v višini 3 % celotnih prenešenih sredstev. Vrednost prenešenih sredstev ob koncu prvega analiziranega obdobja je znašala 1.505 milijonov EUR oziroma 94 % prenosne vrednosti, do konca prvega obdobja, prenešenih sredstev (DUTB, 2016, str. 61). Tekom obdobja analize se je struktura in višina prevzetih sredstev spreminjala. Konec zadnjega analiziranega obdobja je vrednost posojil predstavljala 69 % vseh prevzetih sredstev, medtem ko so drugi najpomembnejši delež predstavljale prevzete nepremičnine v višini 20 %. Finančni instrumenti so predstavljali 10 %. Ob koncu zadnjega analiziranega obdobja je vrednost prevzetih sredstev znašala 953 milijonov EUR oziroma 47 % prenosne vrednosti, do konca zadnjega obdobja, prenešenih sredstev (DUTB, 2018, str. 60).

Irska slaba banka je tekom celotnega analiziranega obdobja skupaj prevzela sredstva v višini 44.728 milijonov EUR, od katerih so skoraj vsa sredstva predstavljala posojila. V začetnih analiziranih obdobjih je slaba banka prevzela sredstva v višini 31.800 milijonov EUR ter nato v zadnjem analiziranem obdobju še dodatno prevzela sredstva banke IBRC, ki je bila v postopku likvidacije, v višini 12.928 milijonov EUR. Tekom analiziranega obdobja se struktura prevzetih sredstev ni pomembneje spreminjala, saj so prevzeta posojila tekom celotnega analiziranega obdobja predstavljala skoraj celotni delež prevzetih sredstev. Ob koncu zadnjega analiziranega leta je vrednost prevzetih sredstev znašala 31.421 milijonov EUR oziroma 70 % prenosne vrednosti, do konca zadnjega obdobja, prenešenih sredstev (NAMA, 2014, str. 87 in 130).

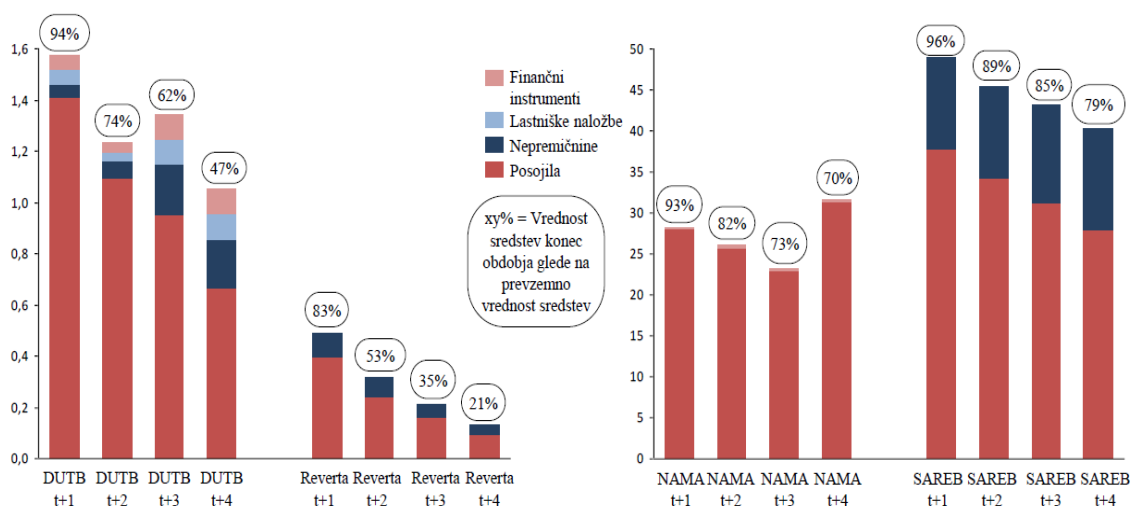
SAREB, španska slaba banka je tekom celotnega analiziranega obdobja skupaj prevzela sredstva v višini 50.781 milijonov EUR, od katerih se je večina, 39.438 milijonov EUR oziroma 77 % vseh prenešenih sredstev, nevezovala na prevzeta posojila, preostanek pa so predstavljale prevzete nepremičnine. Tekom obdobja analize se je struktura in višina prevzetih sredstev spreminjala. Konec zadnjega analiziranega obdobja je vrednost posojil predstavljala 69 % vseh prevzetih sredstev, medtem ko so prevzete nepremičnine predstavljale 31 % vseh, ob koncu zadnjega analiziranega obdobja, prevzetih sredstev. V prvih štirih letih poslovanja je SAREB zmanjšal portfelj prevzetih sredstev za 21 %, njegova sestava pa se je spremenila zaradi učinka odsvojitve in tudi s preoblikovanjem finančnih sredstev v premoženjska sredstva (nepremičnine). Ob koncu zadnjega analiziranega obdobja je vrednost prevzetih sredstev znašala 40.134 milijonov EUR oziroma 79 % prenosne vrednosti, do konca zadnjega obdobja, prenešenih sredstev (SAREB, 2017, str. 46).

Vrednost sredstev latvijske slabe banke Reverte, med katere uvrščam finančne instrumente, naložbene nepremičnine in posojila, se pravi sredstva, katera banka lahko unovčuje in z njihovim unovčevanjem ustvarja prilive, so ob spremembi poslovnega modela banke v prvi polovici leta 2012, in sicer 30. junija 2012, znašala 590 milijonov EUR. Največji delež so

predstavljala posojila, in sicer v deležu celotnih omenjenih sredstev (87 %), in pa naložbene nepremičnine v višini 13 %. Delež finančnih instrumentov je zanemarljiv (AS Reverta, 2012, str. 8). Struktura sredstev se je tekom analiziranega obdobja nekoliko spremenila. Ob koncu zadnjega analiziranega obdobja je delež posojil v strukturi omenjenih sredstev predstavljal 71 %, vrednost nepremičnin pa preostalih 29 %. Vrednost sredstev je znašala 126 milijonov EUR in se je glede na začetno vrednost sredstev zmanjšala za 465 milijonov EUR. Ob koncu zadnjega analiziranega obdobja je vrednost sredstev znašala 21 % vrednosti sredstev, prepoznane ob spremembi poslovnega modela banke (AS Reverta, 2016, str. 8).

Spodnja slika 14 prikazuje gibanje vrednosti prevzetih sredstev po posamičnih bankah v obdobju primerjalne analize. Prikazane so vrednosti sredstev kot tudi sam delež vrednosti prevzetih sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev. Najnižjo vrednost sredstev konec analiziranega obdobja glede na prevzemno vrednost sredstev je dosegala latvijska slaba banka Reverta, in sicer v višini 21 %. Sledila je slovenska slaba banka DUTB, kjer je vrednost sredstev konec analiziranega obdobja glede na prevzemno vrednost sredstev znašala 47 % in pa irska ter španska slaba banka, kjer je ta delež znašal 70 oziroma 79 %.

Slika 14: Struktura prevzetih sredstev v obdobju primerjalne analize (v mrd EUR) in prikaz vrednosti sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev⁵

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

⁵ Vrednost sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev je izračunana kot vrednost prevzetih sredstev konec vsakega obdobja glede na prevzemno vrednost do konca istega obdobja prevzetih sredstev.

3.3.3 Ustvarjeni prilivi

V obdobju primerjalne analize je slovenska slaba banka DUTB skupaj ustvarila 1,3 milijarde EUR prilivov iz naslova upravljanja sredstev. To pomeni, da je DUTB v celotnem obdobju primerjalne analize ustvarila kumulativne prilive v višini 64 % celotne prenosne vrednosti sredstev. Največji znesek prilivov je banka ustvarila v zadnjem analiziranem obdobju, in sicer v višini 435 milijonov EUR oziroma 21 % prenosne vrednosti vseh sredstev. Glede na prvo analizirano obdobje, ko je višina ustvarjenih prilivov znašala 129 milijonov EUR, so se ustvarjeni prilivi v zadnjem analiziranem obdobju povečali za 236 % (DUTB, 2018, str. 51). V analiziranem obdobju je slaba banka na leto v povprečju ustvarila prilive v višini 16 % prenosne vrednosti vseh sredstev (DUTB, 2014–2018).

Irska slaba banka NAMA je v obdobjih primerjalne analize skupaj ustvarila 15 milijard EUR prilivov oziroma 34 % celotne prenosne vrednosti sredstev. Največji znesek prilivov je banka ustvarila v drugem analiziranem obdobju, in sicer v višini 5 milijard EUR oziroma 11 % prenosne vrednosti vseh sredstev. Glede na prvo analizirano obdobje, ko je višina ustvarjenih prilivov znašala 1.013 milijonov EUR, so se ustvarjeni prilivi v drugem analiziranem obdobju povečali za 402 % (NAMA, 2013, str. 40). Vrednost ustvarjenih prilivov v zadnjem analiziranem obdobju je znašala 4.480 milijonov EUR in se je glede na vrednost ustvarjenih prilivov v drugem analiziranem obdobju, ko je bila le-ta najvišja, zmanjšala za 12 % (NAMA, 2014, str. 33). V analiziranem obdobju je slaba banka na leto v povprečju ustvarila prilive v višini 8 % prenosne vrednosti vseh sredstev (NAMA, 2011–2014).

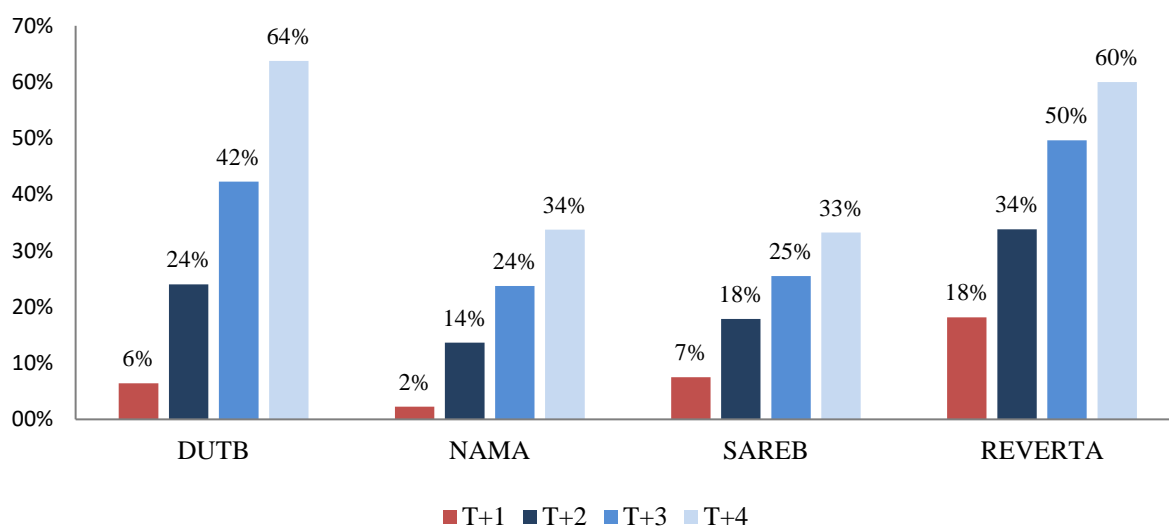
Španska slaba banka SAREB je v obdobjih primerjalne analize skupaj ustvarila 17 milijard EUR prilivov oziroma 33 % celotne prenosne vrednosti sredstev. Največji znesek prilivov je banka ustvarila v drugem analiziranem obdobju, in sicer v višini 5 milijard EUR oziroma 10 % prenosne vrednosti vseh sredstev. Glede na prvo analizirano obdobje, ko je višina ustvarjenih prilivov znašala 3.800 milijonov EUR, so se ustvarjeni prilivi v drugem analiziranem obdobju povečali za 38 % (SAREB, 2017, str. 10). Vrednost ustvarjenih prilivov v zadnjem analiziranem obdobju je znašala 3.923 milijonov EUR in se je glede na vrednost ustvarjenih prilivov v drugem analiziranem obdobju, ko je bila le-ta najvišja, zmanjšala za 25 % (SAREB, 2017, str. 12). V analiziranem obdobju je slaba banka na leto v povprečju ustvarila prilive v višini 8 % prenosne vrednosti vseh sredstev (SAREB, 2013–2017).

Latvijska slaba banka Reverta je v obdobjih primerjalne analize skupaj ustvarila 354 milijonov EUR prilivov oziroma 60 %, ob uradni spremembi poslovnega modela banke, vrednosti sredstev, med katere uvrščam finančne instrumente, naložbene nepremičnine in posojila, se pravi sredstva, katera banka lahko unovčuje in z njihovim unovčevanjem ustvarja prilive. Največji znesek prilivov je banka ustvarila v prvem analiziranem obdobju,

in sicer v višini 107 milijonov EUR oziroma 18 % prenosne vrednosti zgoraj omenjenih sredstev (AS Reverta, 2013, str. 3). Vrednost ustvarjenih prilivov v zadnjem analiziranem obdobju je znašala 61 milijonov EUR in se je glede na vrednost ustvarjenih prilivov v prvem analiziranem obdobju, ko je bila le-ta najvišja, zmanjšala za 43 % (AS Reverta, 2016, str. 3). V analiziranem obdobju je slaba banka na leto v povprečju ustvarila prilive v višini 15 % vrednosti zgoraj omenjenih sredstev (AS Reverta, 2012–2016).

Slika 15 spodaj prikazuje po posamičnih bankah kumulativne vrednosti ustvarjenih prilivov kot delež prenosne vrednosti vseh prevzetih sredstev. Slovenski slabi banki DUTB je tekom celotnega obdobja analize uspelo ustvariti prilive v višini 64 % prenosne vrednosti, tekom obdobja analize, vseh prevzetih sredstev. S tem je DUTB v obdobju analize kot delež v prenosni vrednosti vseh prevzetih sredstev uspela ustvariti najvišje prilive med izbranimi bankami. Sledijo latvijska slaba banka Reverta, ki ji je uspelo tekom obdobja analize ustvariti prilive v višini 60 % prenosne vrednosti vseh prevzetih sredstev, irska slaba banka Nama z ustvarjenimi prilivi v višini 34 % prenosne vrednosti prevzetih sredstev in pa španska slaba banka SAREB, ki ji je uspelo v obdobju analize ustvariti prilive v višini 33 % prenosne vrednosti vseh prevzetih sredstev.

Slika 15: Višina kumulativno ustvarjenih prilivov kot delež vrednosti vseh prevzetih sredstev⁶

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

⁶ Za vsako obdobje posebej so prikazane kumulativne vrednosti ustvarjenih prilivov kot delež prenosne vrednosti celotnih prevzetih sredstev.

3.3.4 Stroškovna učinkovitost

Kazalec stroškovne učinkovitosti je izračunan kot delež stroškov poslovanja obdobja, ki jih sestavljajo stroški materiala, stroški storitev, stroški dela, amortizacija in drugi poslovni odhodki v povprečni vrednosti sredstev istega obdobja. Tem nižja je vrednost kazalca, tem stroškovno učinkoviteje je banki uspelo poslovati. V primeru nižje vrednosti omenjenega kazalca je banki v primerjavi s primerljivimi bankami ali z ozirom na ostala obdobja uspelo, glede na povprečno vrednost sredstev v obdobju, ustvariti nižje stroške poslovanja.

V prvih dveh analiziranih obdobjih je DUTB ustvarila poslovne odhodke oziroma stroške v višini 14 milijonov EUR in 16 milijonov EUR. Višina kazalca stroškovne učinkovitosti je v omenjenih obdobjih znašala 0,97 % in 1,02 %. V naslednjih letih se je višina ustvarjenih poslovnih stroškov izrazito povečala, zlasti zaradi učinka pripojitve Factor in Probanke. V tretjem analiziranem obdobju je tako višina poslovnih stroškov obdobja znašala 27 milijonov EUR, kar je vplivalo tudi na višjo vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti, ki je v tem obdobju znašala 1,95 %. V zadnjem analiziranem obdobju je družbi uspelo stroške optimizirati in zmanjšati. Ti so v zadnjem analiziranem obdobju znašali 25 milijonov EUR, vrednost zgoraj omenjenega kazalca pa je znašala 2,05 %. Tekom analiziranega obdobja je povprečna vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti DUTB znašala 1,5 %. Tekom primerjalne analize so največji delež stroškov v strukturi stroškov poslovanja predstavljali stroški storitve, ki so jim sledili stroški dela (DUTB, 2014–2018).

Vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti irske slabe banke NAMA je tekom analiziranega obdobja v povprečju znašala 0,34 %. Ta kazalec je najvišjo vrednost dosegel v drugem obdobju poslovanja, ko je znašal 0,43 %, višina stroškov poslovanja pa je znašala 128 milijonov EUR. Družba je v obdobju poslovanja optimizirala stroške poslovanja, saj se je vrednost omenjenega kazalca skozi obdobje z izjemo drugega analiziranega obdobja zmanjševala. V zadnjem analiziranem obdobju je vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti znašala 0,38 % (NAMA, 2011–2014).

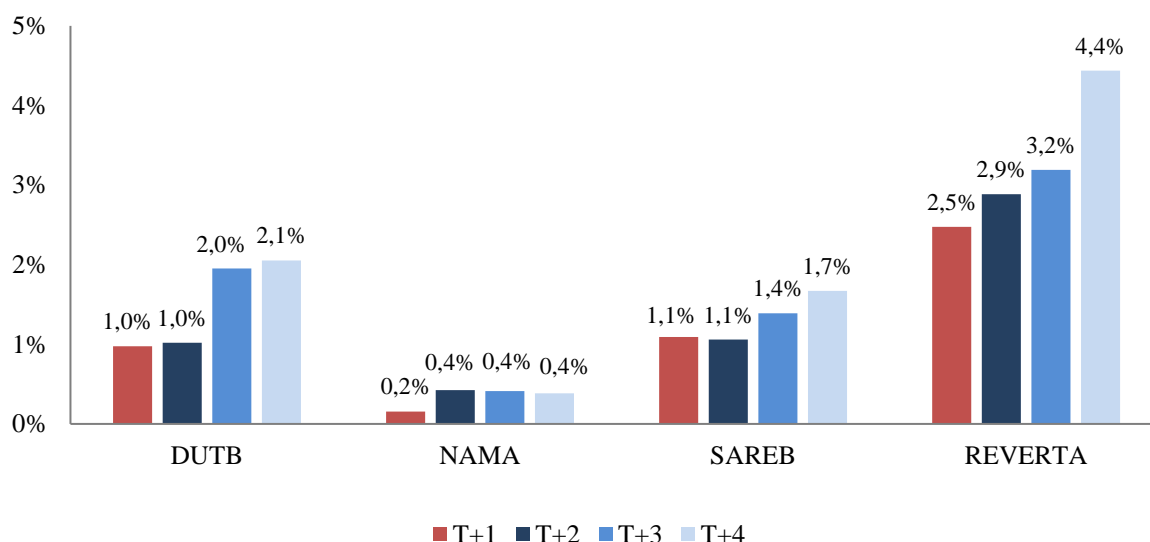
Tekom analiziranega obdobja je vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti španske slabe banke SAREB naraščala. Naraščajoča vrednost kazalca lahko nakazuje, da banki ni uspelo optimizirati stroškov poslovanja, saj so se le-ti skozi celotno analizirano obdobje povečevali. V zadnjem analiziranem obdobju so stroški poslovanja znašali 766 milijonov EUR, vrednost kazalca stroškovne učinkovitosti pa je znašala 1,67 %. V analiziranem obdobju poslovanja banke je povprečna vrednost omenjenega kazalca znašala 1,30 % (SAREB, 2013–2017).

Na podlagi izračunane vrednosti kazalca stroškovne učinkovitosti je stroškovno najmanj učinkovito v analiziranem obdobju poslovala latvijska slaba banka Reverta. Povprečna vrednost kazalca je v analiziranem obdobju znašala 3,25 % in se je skozi celotno obdobje

zviševala. V zadnjem analiziranem obdobju je vrednost kazalca znašala 4,44 % in je krepko preseгла vrednosti primerljivih bank (AS Reverta, 2012–2016).

Spodnja slika 16 prikazuje vrednosti kazalca stroškovne učinkovitosti skozi analizirano obdobje po posamičnih bankah. Kot že omenjeno, na podlagi vrednosti omenjenega kazalca je stroškovno najmanj učinkovito poslovala latvijska slaba banka, katere povprečna vrednost kazalca v analiziranem obdobju je znašala 3,25 %. Sledila je slovenska slaba banka DUTB, katere povprečna vrednost omenjenega kazalca je v analiziranem obdobju znašala 1,50 %, španska slaba banka SAREB, katere povprečna vrednost kazalca je znašala 1,30 % in pa irska slaba banka Nama, ki je na podlagi vrednosti omenjenega kazalca, katerega povprečna vrednost v analiziranem obdobju je znašala 0,34 %, stroškovno najbolj učinkovito poslovala.

Slika 16: Letni stroški poslovanja kot % povprečne vrednosti sredstev istega obdobja

Prerejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

3.3.5 Donosnost na kapital

Z izračunom donosnosti na kapital (ang. Return On Equity – ROE) bom prikazal, kako učinkovite so bile slabe banke pri ustvarjanju dobička s sredstvi, ki so jih lastniki investirali v družbo. Višji, kot je izračunan kazalec, večjo donosnost in vrednost ustvarja podjetje za lastnika. Kazalec je izračunan kot delež čistega dobička obdobja v povprečni vrednosti kapitala podjetja istega obdobja.

Tekom analiziranega obdobja je najvišjo povprečno vrednost kazalnika donosnosti na kapital dosegla slovenska slaba banka DUTB. Ta je znašala 16,9 %. Banki je uspelo najvišjo vrednost omenjenega kazalnika doseči v zadnjem analiziranem obdobju, ko je leta znašala 59,3 %. V istem obdobju je banki uspelo ustvariti dobiček v višini 70 milijonov EUR in je krepko presegla rezultate prejšnjih let, ko je banka z izjemo prvega analiziranega obdobja poslovala negativno in ustvarjala izgubo. Povprečna vrednost kapitala v zadnjem analiziranem obdobju je znašala 113 milijonov EUR (DUTB, 2014–2018).

Vrednost kazalnika donosnosti na kapital irske slabe banke NAMA je v analiziranem obdobju v povprečju znašala 3,7 %. Glavni razlog za nizko ustvarjeno povprečno vrednost omenjenega kazalca izhaja iz prvega obdobja poslovanja banke, ko je le-ta, zlasti zaradi visokih prevrednotovalnih poslovnih odhodkov, ki so izhajali iz slabitev vrednosti sredstev, poslovala z izgubo in ustvarila negativno donosnost na kapital v višini 120 %. V naslednjih letih je banka poslovala z dobičkom, in v kolikor prvega obdobja poslovanja banke ne bi upoštevali, bi povprečna vrednost dosežene donosnosti na kapital znašala 45 %. Vrednost omenjenega kazalca je konec analiziranega obdobja znašala 35 % in se je glede na leto prej, ko je donosnost na kapital znašala 49,7 %, znižala za skoraj 15 odstotnih točk. Nižja dosežena vrednost kazalca je bila zlasti posledica nekoliko nižje ustvarjenega dobička in nekoliko višje povprečne vrednosti kapitala banke glede na prejšnja leta (NAMA, 2011–2014).

Če primerjamo mediano vrednosti kazalca donosnosti na kapital, bi le-ta v analiziranem obdobju za slovensko slabo banko znašala 8 % ter 43 % za irsko slabo banko. Preostali slabi banki, španska slaba banka SAREB in latvijska slaba banka Reverta, sta skozi celotno analizirano obdobje poslovali negativno in ustvarjali izgubo, zaradi česar je bila vrednost izračuna kazalnika donosnosti na kapital negativna. Obe banki sta prav tako v analiziranem obdobju beležili negativen kapital. Zaradi ustvarjanja izgube in negativnega kapitala njuna primerjava doseganja donosnosti na kapital s preostalima slabima bankama, DUTB in NAMA, ni mogoča.

SKLEP

V obdobju krize je bilo prestrukturiranje in stabilizacija slovenskega bančnega sistema nujnega pomena. Slovenske banke so bile v obdobju krize kapitalsko podhranjene oziroma njihova kapitalska ustreznost ni bila zadostna in ni bila na ravni primerljivih evropskih bank, prav tako pa je portfelj domačih bank vključeval visok delež slabih sredstev. Kombinacija teh dveh situacij predstavlja enega glavnih vzrokov za kreditno neaktivnost bank, kar negativno vpliva na gospodarsko aktivnost in nadaljnje poslabšanje razmer v gospodarstvu.

Ključnega pomena je bilo okrepiti kapitalno ustreznost bank ter počistiti portfelj slabih naložb. Država se je tega lotila z dokapitalizacijo bank ter prenosom slabih sredstev na novoustanovljeno DUTB oziroma slovensko slabo banko. S prenosom slabih sredstev na slabo banko sicer ne dosežemo, da slabe terjatve izginejo, vendar jih na ta način prenesemo iz portfeljev komercialnih bank ter s tem dosežemo, da se bilanca tovrstnih bank počisti ter slaba sredstva ne vplivajo več na poslovanje bank. V zameno za slaba sredstva banka pridobi likvidna sredstva v višini ocenjene tržne vrednosti slabih sredstev, prenos slabih sredstev pa omogoči banki, da pridobi večje zaupanje pri bonitetnih ocenah in investitorjih, kar ji omogoči večje možnosti pri pridobivanju novih sredstev. Prenos slabih sredstev prav tako omogoči poslovodstvu bank preusmeritev pozornosti reševanja slabih naložb nazaj k temeljnemu poslovanju kreditiranja. Vse to banki omogoči okrevanje in normalno delovanje.

Naloga slabe banke je prenesti slaba sredstva ter jih konsolidirati. Ta sredstva naj bi banka nato učinkovito upravljala in z uporabo različnih ukrepov realizirala njihovo čim boljše unovčenje. Uspešno poslovanje slabe banke pripomore k povrnitvi zaupanja investitorjev v delovanje bank in bančni sistem ter povrnitvi davkoplačevalskega denarja, ki je bil potreben za sanacijo bančnega sistema. Uspešno poslovanje slabe banke je tako ključnega pomena.

Za namen prikaza uspešnosti poslovanja slovenske slabe banke sem v magistrskem delu primerjal uspešnost poslovanja slovenske slabe banke z izbranimi primerljivimi slabimi bankami, in sicer z irsko slabo banko NAMA, špansko slabo banko SAREB in latvijsko slabo banko Reverta. Uspešnost poslovanja sem presojal na podlagi izbranih kriterijev za obdobje prvih štirih let poslovanja bank, kolikor časa sedaj posluje slovenska slaba banka.

Na podlagi primerjalne analize uspešnosti poslovanja izbranih slabih bank smemo sklepati, da je slovenska slaba banka poslovala zelo uspešno pri ustvarjanju prilivov in unovčevanju prevzetih sredstev. Prav tako je slovenska slaba banka zelo uspešno poplačevala za namen financiranja prenosa sredstev izdan dolg. Nekoliko slabše se je slovenska slaba banka izkazala pri stroškovni učinkovitosti poslovanja. Slovenski slabi banki je prav tako uspelo v analiziranem obdobju dosežati najvišjo povprečno vrednost kazalca donosnosti na kapital, vendar je ta primerjava med izbranimi bankami lahko nekoliko varljiva, saj smo uspeli primerjati zgolj vrednosti slovenske slabe banke ter irske slabe banke, katere povprečna vrednost kazalca pa je bila relativno nizka zaradi visoke realizirane izgube v prvem letu poslovanja. V kolikor bi primerjali mediano vrednosti, bi bila slika drugačna in bi irska slaba banka dosegla višjo vrednost kazalca donosnosti na kapital v analiziranem obdobju.

LITERATURA IN VIRI

1. Alldatanow S. L. (brez datuma). *Indicators*. Pridobljeno 10. aprila 2018 iz <https://countryeconomy.com/ratings/slovenia>
2. Arhar, F. & Tomec, M. (2013). Prestrukturiranje sistemskih bank EMU v primerjavi s Slovenijo. *Bančni vestnik*. Pridobljeno 20. marca 2018 iz <https://www.zbs-giz.si/system/file.asp?FileId=7309>
3. AS Reverta. (2009, 25. maj). *Annual report for the year ended 31 December 2008*. Riga: AS Reverta.
4. AS Reverta. (2012, 31. maj). *Unaudited Public Financial Report for the 1st half of 2012*. Riga: AS Reverta.
5. AS Reverta. (2013, 28. marec). *Annual report for the year ended 31 December 2012*. Riga: AS Reverta.
6. AS Reverta. (2014, 29. april). *Annual report for the year ended 31 December 2013*. Riga: AS Reverta.
7. AS Reverta. (2015, 28. april). *Annual report for the year ended 31 December 2014*. Riga: AS Reverta.
8. AS Reverta. (2016, 29. april). *Annual report for the year ended 31 December 2015*. Riga: AS Reverta.
9. AS Reverta. (brez datuma). *History*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <http://www.reverta.lv/en/company/>
10. Banco de Espana. (2012). *The recapitalisation plans for all bank requiring injections of public funds have been approved*. Pridobljeno 18. marca 2018 iz https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/SalaPrensa/NotasInformativas/12/Arc/Fic/presbe2012_57e.pdf
11. Banka Slovenije. (2012a). *Poročilo o finančni stabilnosti, maj 2012*. Ljubljana: Banka Slovenije.
12. Banka Slovenije. (2012b). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema, december 2012*. Ljubljana: Banka Slovenije.
13. Banka Slovenije. (2013). *Poročilo o skrbnem pregledu bančnega sistema in ukrepih*. Ljubljana: Banka Slovenije.
14. Banka Slovenije. (2014). *Poročilo o finančni stabilnosti, maj 2014*. Ljubljana: Banka Slovenije.
15. Banka Slovenije. (2015). *Poročilo Banke Slovenije o vzrokih za nastali kapitalski primanjkljaj bank in vlogi Banke Slovenije pri tem kot bančnega regulatorja, sanaciji bank v letih 2013 in 2014, o učinkovitosti sistema korporativnega upravljanja bank v državni lasti in načinu reševanja posledic kapitalske neustreznosti poslovnih bank*. Ljubljana: Banka Slovenije.
16. Banka Slovenije. (2018). *Poročilo o finančni stabilnosti, januar 2018*. Ljubljana: Banka Slovenije.
17. Banka Slovenije. (brez datuma). *Obrestne mere Evropske centralne banke*. Pridobljeno 15. marca 2018 iz <http://www.bsi.si/podatki/om-ECB.asp>

18. Baumgardner, A. M., Grundman J. & Pinedo, A. (2009). *Good bank-Bad bank: A clean break and a fresh start*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz <http://www.mondaq.com/unitedstates/x/74746/Financial+Services/Good+BankBad+Bank+Clean+Break+And+A+Fresh+Start>
19. Bird, A. & Ruchti, T. G. (2014). *Capital ratios, Toxic assets and fair value accounting*. Pridobljeno 3. marca 2018 iz <https://server1.tepper.cmu.edu/seminars/docs/fvdisclosure.pfd>
20. Boudghene, Y. & Meas, S. (2012). Relieving Banka from the toxic or impaired Assets: The EU state aid policy framework. *Journal of european competition law & Practice*, 3(6), 562–577.
21. Bratanič, J. (2013, 28. februar). Dr. Janez Prašnikar. *Dnevnik*. Pridobljeno 10. septembra 2018 iz <https://www.dnevnik.si/1042578682>
22. Carrol, L. (2011). Bank of Ireland averts nationalisation. *The Guardian*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <https://www.theguardian.com/business/ireland-business-blog-with-lisa-ocarroll/2011/jul/25/ireland>
23. Damijan P., J. (2011, 13. februar). *Trije razlogi za izgubljeno gospodarsko rast*. Pridobljeno 20. marca 2018 iz <https://damijan.org/2011/02/13/trije-razlogi-za-izgubljeno-gospodarsko-rast>
24. Downey, C., Del Din, A., Haas, H. & Lacaze, D. (2009). *Issues and challenges in establishing »bad banks« in Europe*. Pridobljeno 4. marca 2018 iz <https://www.paulhastings.com/docs/default-source/PDFs/1357.pdf>
25. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
26. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
27. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (2016). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
28. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (2017). *Letno poročilo 2016*. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
29. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (2018). *Letno poročilo 2017*. Ljubljana: Družba za upravljanje terjatev bank.
30. DUTB – Družba za upravljanje terjatev bank. (brez datuma). *Zgodovina*. Pridobljeno 10. julija 2018 iz www.dubt.eu/si/zgodovina.aspx
31. ECB – Evropska centralna banka. (2013). *Mnenje Evropske centralne banke z dne 22. marca 2013 o krepitvi stabilnosti bank*. Pridobljeno 8. marca 2018 iz https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/sl_con_2013_21_f_sign.pdf
32. ECG – Energos consulting group. (2011). *Z usposabljanjem zaposlenih do večje konkurenčnosti organizacij*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <http://ecg.si/clanki/z-usposabljanjem-zaposlenih-do-vecje-konkurencnosti-organizacij/>
33. Euribor EBF. (brez datuma). *6 month Euribor rate*. Pridobljeno 5. marca 2018 iz <http://www.euribor-rates.eu/euribor-rate-6-months.asp>

34. European Commission. (2009). *Credit Institutions eligible liabilities guarantee scheme*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/231691/231691_1076473_46_2.pdf
35. European Commission. (2012). *Financial assistance for the recapitalisation of financial institutions in Spain – Financial stability support package for Spain*. Pridobljeno 17. marca 2018 iz https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-spain_en
36. European Commission. (2014, 9. julij). *Commission approves public support measures in favour of Latvian banks Reverta (formerly Parex banka) and Citadele*. Pridobljeno 25. maja 2018 iz http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-793_en.htm
37. European financial stability facility. (2012). *Proposal on a facility for the recapitalisation of financial institutions for the kingdom of Spain*. Pridobljeno 17. marca 2018 iz <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2012/07/11/proposal-on-a-facility-on-the-recapitalisation-of-financial-institutions-for-the-kingdom-of-spain>
38. Eurostate. (2013). *Sareb, Europe largest property fund manager starts liquidation process*. Pridobljeno 18. marca 2018 iz http://www.eurostate.com/Eurostate_Spanish%20Bad%20Bank_ENG.pdf
39. Fitch Ratings. (brez datuma). *Rating Definitions*. Pridobljeno 20. oktobra 2018 iz <https://www.fitchratings.com/site/definitions>
40. Fitzpartick, J. (2013). Anglo Irish Bank debt deal gets EBC clearance. *BBC*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <http://www.bbc.com/news/business-21361339>
41. FROB – Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria. (2012a). *The transfer prices to the Asset Management Company (Sareb) will be sharply adjusted to ensure its profitability*. Pridobljeno 17. marca 2018 iz <https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/SalaPrensa/InformacionInteres/ReestructuracionSectorFinanciero/Archivo/Ficheros/frob291012e.pdf>
42. FROB – Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria. (2012b). *Restructuring and Recapitalisation of the banking sector: the Asset management Company*. Pridobljeno 17. marca 2018 iz https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/SalaPrensa/InformacionInteres/ReestructuracionSectorFinanciero/Archivo/Ficheros/presentacion_sareb291012e.pdf
43. Gvin. (brez datuma). *Tržna analiza*. Pridobljeno 18. marca 2018 iz <http://www.gvin.com/GvinFipo/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinFipo2012SI&CompanyId=336643&CompanyDetailType=MarketAnalysis&Lang=sl-SI&&CompanyDetailSubType=BalanceSheet>
44. GZS – Gospodarska zbornica Slovenije. (2010). *Realna izhodišča Slovenije za globalno tekmo*. Pridobljeno 20. aprila 2018 iz <https://vrhgospodarstva.gzs.si/vsebina/Arhiv/VSG-2010/52323>

45. Honohan, P. (2009). *Irish banking policy during and after the crisis*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <http://www.tcd.ie/Economics/staff/phonohan/Glenties.pdf>
46. Honohan, P. (2012). *Recapitalisation of failed banks-some lessons from the Irish experiance*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <https://www.bis.org/review/r120907j.pdf?frames=0%20>
47. IMF – International monetary found. (2013). *Spain: Financial Sector Reform - Third Progress Report*. Pridobljeno 18. marca 2018 iz <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2016/12/31/Spain-Financial-Sector-Reform-Third-Progress-Report-40776>
48. IMF – International monetary found. (brez datuma). *World Economic Outlook Database*. Pridobljeno 18. marca 2018 iz <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/weoselser.aspx?c=961&t=1>
49. Kenda, A. (2011, 7. december). Kaj bi prinesla slabša boniteta Slovenije? *Finance*. Pridobljeno 20. aprila 2018 iz <https://www.finance.si/332949/Kaj-bi-prinesla-slabsa-boniteta-Slovenije>
50. Klingebiel, D. (2000). *The use of the asset management companies in the resolution of banking crises cross-country experiences*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz <http://documents.worldbank.org/curated/en/887671468760186237/The-use-of-asset-management-companies-in-the-resolution-of-banking-crises-cross-country-experience>
51. Knight, L. (2012). Spanish economy: What is to blame for its problems? *BBC*. Pridobljeno 17. marca 2018 iz <http://www.bbc.com/news/business-17753891>
52. Kovač, B. (2010). Preveč moralnega hazarda. *Mladina*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <http://www.mladina.si/52462/prevec-moralnega-hazarda/>
53. Kreditni krč. (2009). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 20. aprila 2018 iz <http://www.financnislovar.com/>
54. Lorenčič, A. (2011). *20 let kapitalizma v Sloveniji/oris najpomembnejšega dogajanja*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz <http://www.sistory.si/hta/tranzicija/index-vpni.php?d=20-let-kapitalizma-v-Sloveniji,-oris-najpomembnejsega-dogajanja.html>
55. Marn, U. (2014, 30. maj). Dušan Mramor. *Mladina*. Pridobljeno 14. avgusta iz <http://www.mladina.si/157100/dusan-mramor/>
56. Martini, L., Hauser, M., Fest, M., Stegemann, U., Schneider, S., Brenna, G., Windhagen, E. & Poppensieker, T. (2009, 12. avgust). *Bad banks: finding the right exit from the financial crisis*. Pridobljeno 18. maja 2018 iz https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/dotcom/client_service/Risk/Working%20papers/12_Bad_Banks_Finding_the_right_exit_from_the_financial_crisis.ashx
57. Ministrstvo za finance. (2012). *Predlog: Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Finan%C4%8Dni_sistem/ZUK_SB.pdf

58. Ministrstvo za finance. (2013). *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Finan%C4%8Dni_sistem/VG-ZUKSB_A_2015_04_23_za_ECB_objavo_medresosko_lekturo.pdf
59. Ministrstvo za finance. (2015). *Strategija slovenskega bančnega sektorja*. Pridobljeno 20. aprila 2018 iz http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/mediji/2015/2015feb24_STRATEGIJA_BANKE.pdf
60. Money Guide Ireland. (2011). *Irish Deposits Guarantee – a History*. Pridobljeno 12. Junija 2018 iz <http://www.moneyguideireland.com/irish-deposits-guarantee-after-september-2010.html>
61. Moody's Investor Service. (2009). *Moody's Rating Symbols & Definitions*. Pridobljeno 20. oktobra 2018 iz <https://www.moody.com/sites/products/ProductAttachments/Moodys%20Rating%20Symbols%20and%20Definitions.pdf>
62. NAMA – National Asset Management Agency. (2010, 30. marec). *A Brief Guide*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz https://www.nama.ie/fileadmin/user_upload/NAMABriefGuide30March2010.pdf
63. NAMA – National Asset Management Agency. (2011, 30. junij). *Annual Report and Financial Statements 2010*. Dublin: NAMA.
64. NAMA – National Asset Management Agency. (2012, 29. junij). *Annual Report and Financial Statements 2011*. Dublin: NAMA.
65. NAMA – National Asset Management Agency. (2013, 30. april). *Annual Report and Financial Statements 2012*. Dublin: NAMA.
66. NAMA – National Asset Management Agency. (2014, 9. maj). *Annual Report and Financial Statements 2013*. Dublin: NAMA.
67. NAMA – National Asset Management Agency. (brez datuma). *Key Financial Figures*. Pridobljeno 20. marca 2018 iz <https://www.nama.ie/financial/key-financial-figures>
68. Noonan, L. (2010). €3.7bn injection to seal 'nationalisation' of AIB. *Independent*. Pridobljeno 25. marca 2018 iz <https://www.independent.ie/business/irish/37bn-injection-to-seal-nationalisation-of-aib-26608848.html>
69. Pinedo, A. T. (2009). *Removing toxic assets from balance sheets: Structures based on the good bank-bad bank model*. Pridobljeno 3. marca 2018 iz <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=6174381707C39BEE3BAF297B6E894BE6?doi=10.1.1.616.8344&rep=rep1&type=pdf>
70. Poljšak, J. & Razboršek, K. (2011). Slabe naložbe bank: uvedba slabe banke. *Bančni vestnik*, 60(12), 28–35.
71. Rant, V. (2011, 7. julij). Zadolževanje je treba pravočasno omejiti. *Mladina*. Pridobljeno 20. marca 2018 iz http://www.mladina.si/54489/o_javnem_dolgu/?utm_source=tednik%2F201127%2Fo_javnem_dolgu&utm_medium=web&utm_campaign=oldLink

72. S&P Global Ratings. (2017). *S&P Global Ratings Definition*. Pridobljeno 20. oktobra 2018 iz
https://www.standardandpoors.com/en_US/delegate/getPDF?jsessionid=B5046EAED1E41084C4DA2473AE5F5E69?articleId=2017758&type=COMMENTS&subType=REGULATORY
73. SAREB. (2013, 20. marec). *Annual Report 2012*. Madrid: SAREB.
74. SAREB. (2014, 26. marec). *Annual Report 2013*. Madrid: SAREB.
75. SAREB. (2015, 30. marec). *Annual Report 2014*. Madrid: SAREB.
76. SAREB. (2016, 30. marec). *Annual Report 2015*. Madrid: SAREB.
77. SAREB. (2017, 29. marec). *Annual Report 2016*. Madrid: SAREB.
78. Schafer, D. & Zimmermann, K. F. (2009, 30. maj). *Bad bank(s) and recapitalization of the banking sector*. Pridobljeno 3. marca 2018 iz
https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.412886.de/diw_finess_03012.pdf
79. Schroder, M. & Schuler, M. (2003). *Systemic Risk in European Banking: Evidence from Bivariate GARCH Models*. Pridobljeno 12. maja 2018 iz
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/24814/1/dp0311.pdf>
80. Singhm, M. (2017). The 2007-08 Financial Crisis in Review. *Investopedia*. Pridobljeno 5. marca 2018 iz
<https://www.investopedia.com/articles/economics/09/financial-crisis-review.asp>
81. Štiblar, F. (2008). *Svetovna kriza in Slovenci: kako jo preživeti?* Ljubljana: ZRC SAZU.
82. Tomažič, J. (2008, 23. maj). Kako so menedžerji osvajali podjetja. *Finance*. Pridobljeno 30. marca 2018 iz <https://www.finance.si/213742/Kako-so-menedzerji-osvajali-podjetja>
83. UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. (2014). *Zadolževanje in razdolževanje slovenskih podjetij*. Pridobljeno 28. marca 2018 iz http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/izzivi/2014/Financno_poglavje_Ekonomskih_izzivov.pdf
84. UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. (2015). *Poročilo o razvoju*. Pridobljeno 12. aprila 2018 iz http://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo-o-razvoju/?no_cache=1
85. World bank. (brez datuma). *Bank nonperforming loans to total gross loans (%)*. Pridobljeno 30. marca 2018 iz <https://data.worldbank.org/indicator/FB.AST.NPER.ZS>

PRILOGE

Priloga 1: Bonitetni sistem ocenjevanja – Moody's, Standard & Poor's in Fitch

Bonitetna ocena				Definicija				
Moody's	S&P	Fitch						
Aaa	AAA	AAA	Investicijski razred	Najvišja kreditna sposobnost				
Aa1	AA+	AA+		Visoka kreditna sposobnost				
Aa2	AA	AA						
Aa3	AA-	AA-		Srednja do visoka kreditna sposobnost				
A1	A+	A+						
A2	A	A						
A3	A-	A-		Srednja kreditna sposobnost				
Baa1	BBB+	BBB+						
Baa2	BBB	BBB						
Baa3	BBB-	BBB-		Špekulativni razred				
Ba1	BB+	BB+	Izpolnjevanje finančnih obveznosti z nekaj negotovosti (špekulativna naložba)					
Ba2	BB	BB	Visoko kreditno tveganje (Visoko špekulativna naložba)					
Ba3	BB-	BB-						
B1	B+	B+	Zelo visoko kreditno tveganje (Obstaja možnost nepoplačila finančnih obveznosti)					
B2	B	B						
B3	B-	B-						
Caa1	CCC+	CCC	Blizu nezmožnosti poplačila finančnih obveznosti					
Caa2	CCC							
Caa3	CCC-							
Ca	CC	CC	Nezmožnost poplačila finančnih obveznosti					
	R	C						
C	SD	RD						
	D	D						

Fitch Ratings (brez datuma), S&P Global Ratings (2017) in Moody's Investor Service (2009).

Priloga 2: Poplačilo za namen financiranja prevzetih sredstev izdanega dolga po izbranih bankah

Obdobje	Skupaj Izdan dolg namenjen za financiranje prenosa sredstev (mio EUR)	Obstoječi dolg konec obdobja izdan za namen financiranja prenosa sredstev konec obdobja (mio EUR)	Obstoječi dolg izdan za namen financiranja prenosa sredstev konec obdobja / Izdan dolg namenjen za financiranje prenosa sredstev
DUTB			
T+1	1.563	1.558	99,7 %
Dodatna zadolžitev v T+2	-		
T+2	1.563	1.254	80,2 %
Dodatna zadolžitev v T+3	408		
T+3	1.971	1.263	64,1 %
Dodatna zadolžitev v T+4	-		
T+4	1.971	880	44,7 %
NAMA			
T+1	30.157	28.650	95,0 %
Dodatna zadolžitev v T+2	1.706		
T+2	31.863	29.106	91,3 %
Dodatna zadolžitev v T+3	-		
T+3	31.863	25.440	79,8 %
Dodatna zadolžitev v T+4	12.928		
T+4	44.791	34.618	77,3 %
SAREB			
T+1	50.781	48.997	96,5 %
Dodatna zadolžitev v T+2	-		
T+2	50.781	45.528	89,7 %
Dodatna zadolžitev v T+3	-		
T+3	50.781	43.476	85,6 %
Dodatna zadolžitev v T+4	-		
T+4	50.781	41.597	81,9 %
REVERTA			
T+1	665	627	94,3 %
Dodatna zadolžitev v T+2	-		
T+2	665	594	89,3 %
Dodatna zadolžitev v T+3	-		
T+3	665	534	80,3 %
Dodatna zadolžitev v T+4	-		
T+4	665	503	75,6 %

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

Priloga 3: Struktura prevzetih sredstev v obdobju primerjalne analize in prikaz vrednosti sredstev glede na prevzemno vrednost prevzetih sredstev po izbranih bankah

Skupaj prevzeta sredstva (v mio EUR)	Stanje konec obdobja (v mio EUR)					Vrednost sredstev konec obdobja glede na prevzemno vrednost sredstev (v %)
		Posojila	nepremičnine	Fin instrumenti (delnice, obveznice)	Skupaj	
DUTB						
T+1	1.608	1.407	51	57	1.515	94 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+2	10					
T+2	1.618	1.091	69	36	1.196	74 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+3	399					
T+3	2.017	948	198	97	1.243	62 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+4	5					
T+4	2.022	660	194	99	953	47 %
NAMA						
T+1	30.200	27.951	0	284	28.235	93 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+2	1.600					
T+2	31.800	25.607	0	374	25.982	82 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+3	-					
T+3	31.800	22.776	0	322	23.098	73 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+4	12.928					
T+4	44.728	31.314	0	107	31.421	70 %
SAREB						
T+1	50.781	37.739	11.108	0	48.847	96 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+2	-					
T+2	50.781	34.124	11.180	0	45.304	89 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+3	-					
T+3	50.781	31.228	11.902	0	43.130	85 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+4	-					
T+4	50.781	27.842	12.292	0	40.134	79 %
REVERTA						
T+1	590	396	91	0	487	83 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+2	-					
T+2	590	242	73	0	315	53 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+3	-					
T+3	590	162	46	0	209	35 %
Dodatna prevzeta sredstva v T+4	-					
T+4	590	90	36	0	126	21 %

Prilagojeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

Priloga 4: Višina kumulativno ustvarjenih prilivov kot delež vrednosti vseh prevzetih sredstev po izbranih bankah

Obdobje	Ustvarjeni prilivi (v mio EUR)	Celotna vrednost prevzetih sredstev v analiziranem obdobju (v mio EUR)	Kot % vseh prevzetih sredstev	Skupaj kot % vseh prevzetih sredstev
DUTB				
T+1	129,4	2.022	6 %	6 %
T+2	356,2	2.022	18 %	24 %
T+3	369,2	2.022	18 %	42 %
T+4	434,7	2.022	21 %	64 %
NAMA				
T+1	1.013	44.728	2 %	2 %
T+2	5.085	44.728	11 %	14 %
T+3	4.505	44.728	10 %	24 %
T+4	4.480	44.728	10 %	34 %
SAREB				
T+1	3.800	50.781	7 %	7 %
T+2	5.255	50.781	10 %	18 %
T+3	3.886	50.781	8 %	25 %
T+4	3.923	50.781	8 %	33 %
REVERTA				
T+1	107	590	18 %	18 %
T+2	93	590	16 %	34 %
T+3	93	590	16 %	50 %
T+4	61	590	10 %	60 %

Prirejeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

Priloga 5: Letni stroški poslovanja kot % povprečne vrednosti sredstev istega obdobja po izbranih bankah

Obdobje	Vrednost sredstev (začetno obdobje) (v mio EUR)	Vrednost sredstev (končno obdobje) (v mio EUR)	Povprečna vrednost sredstev v obdobju ((začetno + končno stanje)/2), (v mio EUR)	Stroški poslovanja, (v mio EUR)	Stroškovna učinkovitost (stroški poslovanja obdobja/povprečna vrednost sredstev v istem obdobju)
DUTB					
T+1	1.182	1.756	1.469	14	0,97 %
T+2	1.756	1.375	1.565	16	1,02 %
T+3	1.375	1.370	1.373	27	1,95 %
T+4	1.370	1.050	1.210	25	2,05 %
NAMA					
T+1	29.655	29.655	29.655	46	0,16 %
T+2	29.655	30.669	30.162	128	0,43 %
T+3	30.669	27.228	28.948	119	0,41 %
T+4	27.228	36.225	31.727	121	0,38 %
SAREB					
T+1	40.516	54.250	47.383	517	1,09 %
T+2	54.250	51.314	52.782	559	1,06 %
T+3	51.314	47.627	49.470	688	1,39 %
T+4	47.627	44.092	45.860	766	1,67 %
REVERTA					
T+1	762	511	636	16	2,48 %
T+2	511	351	431	12	2,89 %
T+3	351	229	290	9	3,19 %
T+4	229	144	187	8	4,44 %

Prilagojeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).

Priloga 6: Donosnost na kapital (ROE) po bankah

Obdobje	Čisti dobiček/izguba obdobja, tisoč EUR	Kapital na začetku obdobja, tisoč EUR	Kapital konec obdobja, tisoč EUR	Povprečni kapital obdobja, tisoč EUR	ROE (Čisti dobiček/povprečni kapital obdobja)
DUTB					
T+1	36.428	157.902	175.075	166.489	21,9 %
T+2	-8.318	175.075	114.867	144.971	-5,7 %
T+3	-7.803	114.867	79.443	97.155	-8,0 %
T+4	66.986	79.443	146.429	112.936	59,3 %
NAMA					
T+1	-1.179.990	1.507.000	455.564	981.282	-120,2 %
T+2	246.548	455.564	521.324	488.444	50,5 %
T+3	231.953	521.324	411.747	466.536	49,7 %
T+4	213.602	411.747	809.938	610.843	35,0 %
SAREB					
T+1	-260.553	950.322	668.080	809.201	-32,2 %
T+2	-803.984	668.080	-3.250.802	-1.291.361	n/a
T+3	-102.561	-3.250.802	-3.161.282	-3.206.042	n/a
T+4	-662.791	-3.161.282	-2.657.271	-2.909.277	n/a
Reverta					
T+1	-136.771	14.828	-121.250	-53.211	n/a
T+2	-126.037	-121.250	-247.285	-184.268	n/a
T+3	-60.389	-247.285	-307.672	-277.479	n/a
T+4	-54.252	-307.672	-361.924	-334.798	n/a

Prilagojeno po DUTB (2014), DUTB (2015), DUTB (2016), DUTB (2017), DUTB (2018), NAMA (2011), NAMA (2012), NAMA (2013), NAMA (2014), SAREB (2013), SAREB (2014), SAREB (2015), SAREB (2016), SAREB (2017), AS Reverta (2012), AS Reverta (2013), AS Reverta (2014), AS Reverta (2015) in AS Reverta (2016).